Artis diuinatricis,

QVAM ASTROLOGIAM SEV
iudiciariam vocant, encomia & patroci-
nia, quorum Catalogum ſequens
pagella continet.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

PARISIIS,
*Excudebat Chriſtianus Wechelus, ſub Pegaſo, in
vico Bellouacenſi, Anno ſalutis
M. D. XLIX.*

THEOREMATA GERVASII MARSTALLERI Briſgoici, quibus iuxta methodum dialecticam oſtendit, quidnam ſit de arte diuinatrice, quam Aſtrologiam ſeu iudiciariam vocant, ſentiendum.

Eiuſdem argumenti.

Præfatio [illegible] in lib. Io Schoneri de iudiciis natiuitatum.
Pars præfationis eiuſdem in ſphæram Io. de ſacrobоſco.
Pars præfationis eiuſdem in tabulas reſolutas Schoneri.
Oratio Milichii de Aſtrologia.
Pars præfationis Schoneri in canones Vuerneri de mutatione auræ.
Verba Pitati ex Ephemeridib deſumpta.
Præfatio Ioachimi Helleri in Iſagogen Aſtrologicam Io. Hiſpalenſis.
Aſſertio Eberhardi Schleuſingeri.
Tria priora capita primi lib. quadripartiti Ptolemæi.
Trapezontii libellus.
Dialogus Iouiani Pontani.

Epigramma Geruaſij Marſtalleri.

An vis ſtellarum regat inferiora, genusq;
  Poſſit an humanum lege tenere ſua:
Illáque num certa veniat ratione notanda,
  Qui tecum dubitas, hæc lege, certus eris.
Non tibi commendant ſortes, non ſomnia vulgi,
  Dæmonis aſtuti præſtigiás ve graues.
Sed cœlo impreſſas mox prima ab origine vires:
  Qua nos afficiant conditione modo.
Vires: quas patres ſancti obſeruare ſolebant,
  Quas minimé ignotas vult deus eſſe ſuis:
Quæ notæ pariunt ingentia commoda nobis,
  Dum mala vitanda, & recta ſequenda monent.

DOCTISSIMO VIRO D. ORONTIO Finæo Delphinati, diſciplinarum mathematicarũ peritiſsimo, & regio in Academia Pariſienſi profeſſori, amico & præceptori ſuo modis omnibus colendo, Geruaſius Marſtallerus S. P. D.

QVòd medicis Hippocrates iuramẽto ſuo iniungit, vt artis ſuæ præceptiones omnes liberè & fideliter tradant ſuis, & præceptorum ſuorum liberis, cæteriſq́; diſcipulis, qui ſe legib. medicinæ aſtrinxerint, atque iurati fuerint, alii prętereà nemini: id in genere ab omnibus omnium bonarum rerũ profeſſoribus haud dubiè voluntas diuina reſq́; ipſa flagitant & expoſcunt. Ea autem conſuetudo cùm à primæ ætatis hominibus religioſè ac diligenter obſeruata fuerit, factum eſt, vt per manus potius quàm per ſcripta, ſicut adhuc hodie fit in mechanicis, artes huiuſmodi traditæ ſint poſteris: tãdem verò vbi talis profeſsio in vſu eſſe deſiit, cœperunt paulatim, deficientibus peritis artificibus, aliiſq́; circunforaneis em-

piricis ſubrepentibus, diſciplinæ turbari & languefieri. Fuit autẽ hæc negligentia & corruptela mathematicis pręcipuè pernicioſiſsima. Nam eæ, poſtquam ſemel perierant, non potuêre ſine longa & exquiſita multorum temporum atque artificum animaduerſione collationeque recuperari. Cæterę tamen partes, excepta diuinatrice, quam Aſtrologiam vocant, cùm habeant principia magis obuia, demonſtrationesq; euidentiores, facilius ſunt reſtitutę et inſtauratę. Qua in re tibi (ne quid de cæteris hîc dicam) & ipſæ artes, & nos omnes plurimum debemus. Tu enim pro ingenii tui (hac in re potiſsimùm) acumine & dexteritate locupletiores eas magisque perſpicuas, atque adeò ornatiores commendatioresque, magno labore & induſtria multis ſubtiliter inuẽtis & declaratis, ſeculo noſtro reddidiſti. Nec deſunt alii multi hodie, quos hoc loco recẽſere nõ eſt opportunum, qui in idem incumbunt ſtrenuè. At qui in Aſtrologia ſic velint elaborare, vix vnum atque alterum inuenies. Habet Italia, habet Gallia, habet denique Germania noſtra paucos quoſdã, qui hanc inter cæteras verè colant, ac poſt

liminio

liminio quaſi reuocatas priſtinæ dignitati reſtituere ſtudeant ac laborent: cuius quidẽ rei tres ego potiſsimùm cauſas eſſe iudico: primam, quòd ob latentes, & veluti Deo reſeruatas, aphoriſmorum ſuorũ cauſas, difficilior & iniucundior (quandoquidem iuxta philoſophum, tum demum vnũquodque ſcire nos arbitramur, quãdo cauſas eius cognoſcimus) cæteris partibus videatur: ſecundã, quòd bona ingenia deterreat Arabum, in quibus ferè ſolis eius reliquiæ continentur, barbaries: tertiam quòd nunc ob profeſſorum qui ſuperioribus ſeculis fuere, & adhuc paſsim reperiũtur, partim ignorãtiam, partim vſum ineptũ ac illicitum non ſolùm male audiat à pleriſq; ſed rideatur etiã, damnetur & execretur. Ac ſunt reuera in vtraque parte tam eorum, qui Aſtrologorum ſibi nomina hodie vendicant (nihil enim hîc loquar de veris, quorum licet pauci, tamen aliqui paſsim reperiũtur) quàm horum, qui eos ita exagitant & inſectantur, multi & magni errores. Quum enim hæc ſtudia in Aegypto extincta eſſent, Arabes deſertam à Græcis poſſeſsionem magna vi inuadẽtes hanc præcipuè artem in Occidentem &

Hiſpaniam vſque propagauerunt:ita tamen, vt diuinationũ æquo cupidiores (vt erat gens curioſa) nõ cõtenti fuerint Ptolemæi Aſtrologia, quæ pars quædam phyſices exiſtimari poteſt, ſed ſortes etiam, & alia multa prædictionum genera ἀναιτιολόγιτα commenti ſint. His acceſſerunt ſuperioribus annis, quando omnia caligine quadam obduci, ac mendacia pro veritate haberi cœperunt, haud pauca ſuperſtitionis ſtultitiæque pleniſsima. Sic itaq;, vt ſumus omnes mali quàm boni capaciores, accidit tãdem, vt plerique à vera Aſtrologia ad inania quædam deliramenta deflectentes, meritam reprehenſionem prudentiorum incurrerent. Fit enim plerunq;, vt homines indocti, quo caſu in tales libros incidentes, perlectis aliquot apoteleſmatibus perſuadeãt ſibi, adeptos ſe neſcio quod prophetię donum, ſtatimque quaſi enthuſiaſmo quodam perciti ſecundũ canones faciliores, quales ſunt qui præter artis fundamentum ſunt adiecti, omnia, tanquam ex tripode, per Lesbiam ſuam regulam prędicere conentur. Neceſſe eſt igitur eos vel turpiter ſubinde ſuos artisque ſuæ errores prodere, vel egregias impoſturas cõminiſci

miniſci. Quidam etiam eò dementiæ veniũt, vt per necromantię pręſtigia diaboli ea in re, vt ſaltem eximij vates iudicentur, pręſidio vti non vereantur. Sunt qui neſcio quem cæcum fortuitumque digitorum ductum, ſub titulo artis Geomanticæ, pro quauis quæſtione diſcutienda pueriliter ſequantur. Sunt alia multa hominum otioſorum figmẽta per quæ aliqui velut Apollinis, aut Sibyllarum oracula ædere contendunt. Sunt denique qui in vera arte plura ſibi ſumunt, quã vel ipſa polliceatur, vel Aſtrologus in hac ingeniorum imbecillitate queat pręſtare. Rectiſsimè ac præclarè dicere ſolebat Bilibaldus Pyrckhemerus, Artes ſunt certæ, ſed multa ſunt in iis conſyderanda. Illi autem (tãtum abeſt, vt conſyderationem eam, in qua tamen facilè poſſumus decipi, adhibeant) ex primo quaſi thematis cœleſtis intuitu, euentus quoſcunque audent prædicere: nulla habita ratiõe eorum propter quæ ſidus aliquod hoc vel illo loco poſitum cẽſetur fauſtum ſeu infauſtum. Ac hi omnes diuinum Aſtrologorum nomen ſibi vendicant, atque adeò veræ Aſtrologiæ, veriſque Aſtrologis quorum tamen aliqui & ſunt hodie,

die, & ſemper fuerunt, plurimum detrahunt, dum omniũ ſe riſui furoribus ſuis exponunt. Hinc factum eſt, vt nomẽ Aſtrologiæ pro talibus ineptiis aut diabolicis etiam inſaniis à pleriſque immeritò accipiatur: interimq́; ingens hoc donum diuinandi ex aſtris, de temperamentis & inclinationibus rerum humanarum imprudenter ac impiè magno hominum incommodo negligatur, irrideatur ac damnetur. Quare cùm reliquas mathematũ partes aliquoties iam in hac Academia explicarim, officii mei eſſe duxi, hanc quoq; partẽ, quæ quaſi vltimus atque præcipuus illarum, præcipuè Aſtronomiæ, finis eſt, adiicere. Nõ video enim quid proſit nouiſſe reliquorum, præter Solem ac Lunam, planetarum motus, atque paſsiones, vt appellant, aliaq́ue multa Aſtronomica, niſi adiungatur hæc doctrina, quæ oſtendat, qui ex illis, tanquam cauſis, effectus oriantur. Quid enim confert nouiſſe iam ſolẽ in aquario opponi Lunæ in Leone: Saturnum orientalem, ſeptentrionalem, deſcendentem, ac directum in Capricorno, fuiſſe pridie in oppoſitione ipſius Lunæ: Iouem meridionalem, aſcẽdentem occidentalẽ atq; directum

directū trigono aſpectu eidem Lunæ coniungi: Martem quadrata radiatione Lunam aſpicere, aliaque multa his grauiora: niſi vſum aliquem ſubiungamus, quæ videlicet aëris mutatio, quod hominum iam naſcentium temperamentum, quæ affectiones inde ſequātur. At cùm intelligerē pleroſq;, hoc præſertim in loco, ignorare, quid ſit verè Aſtrologia, duxi prius eam penitiùs eſſe deſcribendā, & à vanitatis crimine vindicandā. Vidi enim multos ad nomen illius quaſi horreſcere & ſubſultare. Fuit etiam mihi diſceptatio haud parua cum aliquibus negantibus eam vel artē eſſe, vel hominis Chriſtiani ſtudio ac profeſsione dignam. Statui igitur omnino mihi neceſſarium eſſe, vt patrocinium eius prius quàm doctrinam ſuſciperem. Ac cùm ſciam id me debere & arti ipſi, & ſocietati humanæ, mihique, plurimis argumentis, & doctiſſimorum quorumque teſtimoniis munito et adiuto, facilimū eſſe, nolui admittere, vt per me ſtaret, quo minus fieret ea aliquibus commendatior: quod quidē facilè ſpero futurum ijs, qui legent collecta à me artis huius encomia & patrocinia. Quum autē quatuor om-

nino ſint dicendi genera, demonſtratiuũ,deliberatiuum,iudiciale & διδακτικὸν,nullúmque illorum docẽdo ſit accommodatius poſtremo illo genere didactico, quod methodo quadam dialectica per certas quęſtiones rem propoſitam nudè,adeoque breuiter ac perſpicuè explicat,eáque ob cauſam in ſcholis præcipuè vſurpandum eſt, viſum eſt mihi initio ſuccinctam totius Aſtrologiæ imaginem ea ratione per prima quaſi lineamenta & monochromata, vt plenius doceat, ſpectandam proponere:poſtea,ad perſuadendũ efficacius, teſtimonia doctorum virorum, fuſius & elegantius quædam exprimentia,ex lib,qui nũc ad manum mihi ſunt decerpta, ſubiicere. Malo enim ipſorum verba citare,quàm meo nomine eorum argumẽta venditare: tũ vt plus fidei,ponderis & authoritatis ſic habeant: tũ ne chumanus aſinus leonina pelle indutus prodire videar. Sciant autem lectores, me nõ illorum ſolum,quantumuis prȩclarorum virorum iudicia,ſed ipſorũ prophetarum,apoſtolorum, Hippocratis, Galeni, Ariſtotelis, Ptolemæi & ſimiliũ decreta ſic adferre. Meã methodum ideo illis præpoſui,vt primum in

ipſo

ipſo quaſi limine & veſtibulo ſūma illorū capita breuiter oſtēdat: nō quod ſcripta mea velim anteponere illis, cū quibus vix in ea ſum eruditionis cōparatione, in qua eſt muſca ad Elephātē ratiōe magnitudinis. Volui aūt hęc ſic collecta in vno libello ꝓponi, vt legātur etiā ab iis, q integra opera quib⁹ alioq ſūt adiecta, emere vel nolūt, vel nequeūt: ac vt in pluriū man⁹ venirēt dedi ea Chriſtiano *W*echelo chalcographo diligētiſsimo typis excudēda. Addidi etiā libellū Trapezōtii, quo oſtēdit, quare Aſtrologorū iudicia ſæpe fallāt: itē dialogū Pontani, quo doctiſsimè diſputatur, quaten⁹ credendū ſit Aſtrologiæ: vt appareat me nō ſolū patrocinari veris Aſtrologis, ſed errores etiā, quos aliqui fouēt, imꝓbare atq; taxare. Habeo etiā quædā de modo parandi themata cœleſtia pro iudiciis, deq; prędictionibus ex iis faciēdis, quę aliquādo ꝑ opportunitatē ſtudioſis harū rerū cōmunicabo, ſi hæc cādidè ſuſcepta videro. Tibi vero, doctiſsime Orōti, hāc farraginē multas ob cauſas dedico. Primo vt ſic meus erga te amor & obſeruātia, tuaq; viciſsim erga me beneuolētia pluribus innoteſcat. Hoc enim cōſilio peregrina-

tiones potiſsimũ ſuſcipio, vt paſsim viros doctos & bonos videã, audiã, ac ſi fieri poſsit, familiares mihi & amicos reddã: quod mihi cũ apud multos alios præſtãtes viros, tũ apud te quoq;, pro inſigni humanitate tua, fœliciter iã pridẽ ſucceſsiſſe gaudeo. Qua in re gratias quoq; habeo immortales venerando acerudi to viro, Gulielmo Muſtelę theologo, collegii Bellouacẽſis gymnaſiarchæ vigilãtiſs. q me, cũ ſui collegii alũnus factus eſſem, in interiorẽ tui clariſsimiq; in omni doctrinarũ genere viri, Antonii Miſaldi, amici ac veluti Pirithoi tui, quem ego valde amo & ſuſpicio, notitiam, pro ſuo erga me fauore ſingulari, deduxit. Deinde offero tibi, ſummo harum rerum antiſtiti, hoc de Aſtrologia iudicium, vt videant Aſtrologomaſtiges me non ſubterfugere hac in re artificum cenſuram. Denique vt tu, qui authoritate multum vales, mei libelliq́ue huius patrocinium benignè ſuſcipias: quod vt facias, totumq́ue hoc inſtitutum meũ candidè interpreteris, te oro quàm poſſum maximè. Bene atq; fęliciter vale cum tuis diutiſsimè. Lutetię Pariſiorũ ex collegio Bellouacenſi, Idib. Ianuarij Anno à Chriſto nato. M. D. XLIX.

THEOREMATA GERVASII Marſtalleri Briſgoici, quibus iuxta methodū dialecticā oſtēdit, quid ſit de arte diuinatrice, quam Aſtrologiā ſeu iudiciariam vocant, ſentiendum.

An ſit Aſtrologia.

QVod ſit Aſtrologia, hoc eſt, quod corpora cœleſtia habeāt aliquam vim in hæc inferiora, quódque vis ea præſidio Aſtronomiæ, & huius artis quæ ob id Aſtrologia dicitur, poſſit prædici, ſeu quomodocunque obſeruari, communis doctiſſimorū quorumq; conſenſus, & cotidiana experientia ſatis ſupérque teſtantur atque confirmant. Cæterùm id multò plenius conſtabit, vbi in poſterioribus huius methodi quæſtionibus, cauſæ atque effectus huius doctrinæ recitabuntur.

Quid Aſtrologia.

Aſtrologia (vt Melanthon eam definit) eſt doctrina, quæ inquirit cauſas efficientes vniuerſales in motibus ac viribus ſyderum, quæ mouent materiam

in inferioribus corporibus: vel vt idem clarius eã definit in præfatione quam lib. Schoneri de iudicijs natiuitatum præfixit, eſt phyſica quædam temperamẽtorum & inclinationum humanarum aſpectio, ex vera experientia extructa. Harũ definitionum quaſi explicatio quædam eſt eã quæ ponitur in oratione, quam optimus doctiſſimusq; vir Iacobus Milichius medicus atque mathematicus inſignis, de dignitate Aſtrologiæ olim habuit, cuius hæc ſunt verba:

Aſtrologia pars eſt phyſices, quæ docet quos effectus aſtrorum lumen in elementis, & miſtis corporibus habeat, qualia temperamenta, quas alterationes, quas inclinationes pariat.

Ptolomæus eam breuiter his verbis definit:

Aſtrologia eſt diuinatio ſiue prædictio de Aſtronomia.

Iacobus Curio in Genethlialogicis ſuis hanc ponit definitionem:

Aſtrologia eſt ars, ſiue potius obſeruatio, noſcendorum euentuum, è repetitis ſæpe experientijs ſigillatim accumulata. Apparet igitur ſatis quã nihil ſibi ſumant & Aſtrologia ipſa & veri eiuſdem profeſſores, quod nõ ex ipſa natura dependeat, quámq; ini què ſtultas quaſdam & χινιτιολόγίτας obſeruationes calumniatores illis obijciant.

Vnde

Vnde dicta Aſtrologia.

Accepit nomen hæc ars ἀπὸ τῶν ἄστρων καὶ λόγου. i. à ſyderibus ac ratione: eo quod eſt ratiocinatio ſeu diuinatio quædam ex aſtris, de temperamentis elementorum, aliorumq́ue corporum miſtorum, deq́; effectibus, qui ex huiuſmodi tēperamētis, corporibus hiſce, niſi aliæ propiores ſeu fortiores cauſæ obſtent, eueniūt. Etſi autem, vt ex Procli hypotypoſi, aliisq́; veterum ſcriptis ſatis apparet, ea quoque mathematum pars quæ hodie Aſtronomia dicitur, nomine Aſtrologiæ vocabatur, hîc tamen per Aſtrologiæ vocabulū differentiæ cauſa diuinatricem ſolùm intelligimus. Nihil etiam moretur nos hic abuſus vocabuli Aſtrologiæ, & eorum qui hoc nomine pingunt ſuas diuinationum ſeu impoſturas ſeu diabolicos furores, & eorum qui talibus obfaſcinationibus ſacrum hoc nomen aliquando dederunt, vel adhuc hodie tribuunt. Sciamus verā Aſtrologiā, verosq́; Aſtrologos nihil præter hoc quod definitiones hæ indicant profiteri.

Quæ partes Aſtrologiæ.

Inter cæteras Aſtrologiæ diuiſiones videtur mihi optimè congruere ea, quam recitat Virdungus in ſuis tabulis reſolutis ex Genethlialogicis Iacobi Curionis, hiſce verbis: Aſtrologia duplex eſt, Naturalis ſcilicet, ac coniecturalis.

Natura-

Naturalis pars quædam phyſices eſt, vt dũ verbi gratia peſtem, aut epidemialem aliquem alium morbum ratiocinamur futurum ex malo ſtellarũ habitu, & configuratione peruerſa. Vbi neceſſe eſt primo aërem continentem, deinde ſanguinem, & vniuerſam in corpore concretionem infici. Atque hoc pacto nihil differunt aſtrologorum prædictiones, à prædictionibus medicorum, niſi fortaſſis cauſas habeant medici viciniores vtpote in materia, & idcirco magis euidentes.

Cõiecturalis eadem quoque eſt quatenus res euenire prædicit contingenter, & non neceſſariò: quod ipſum intellige fieri, quando inferiores cauſæ nõ conſentiunt cum cæleſtibus: aut ſi ſtellarum etiã effectus ſyderis alterius conditione inuertantur, fruſtrenturq́. Mars quantumuis minaciter poſitus, nõ ſtatim bellum actione ſua portendit, quando voluntates & cõſilia obſtant. Ibi enim aſtrologus quanquam perſpectas ex canonibus habet vires Martis in aëre, in humorib⁹, in mouẽdis phantaſmatis et hominũ animis, nondum tamen in commotionem ad bella niſi in capacibus locis, hoc eſt, cum quibus ſympathia eſt, prædicere audet. Iam dici poteſt coniecturalis quoque quod propter concurſum cauſarum non rarò hæſitemus, cuinam cauſæ ſit effectus aliquis propriè imputandus

tandus. Aſtris cooperatur Deus, cooperantur elemẽta, pluresq́; aliæ inferiores cauſæ. Si itaque ex tota aliqua mixtura certus & deſtinatus aliquis effectus eliciatur, ſcias illum cõiectura potius quàm certa ratione elicitum eſſe. Tametſi haud interim negem ſtellarum naturas in mixturis etiam infinitè varijs eſſe obſeruatas.

Hæc Virdungi ſeu Curionis verba eò lubẽtius integrè hic adieci, quia oſtendunt contra vulgi, immo et doctorum quorundam qui hanc philoſophiæ partem non deguſtarunt, opinionem, eſſe quaſdam certas aſtrologorum prędictiones, niſi Deus, qui eſt prima, liberrima, atq; potiſsima omniũ rerum bonarum cauſa, ſingularis vel beneficij, vel pœnæ gratia ordinem ſecundarum cauſarum ſua ineffabili potentia impediat. Ob quam cauſam ſi quis vel artis certitudini, vel artificum peritiæ quicquam detrahat, is eadem ratione Academicorum, ἀκαταληψίαν & Pyrrhoniorum ἐποχὴν, quibus nihil vnquam excogitatum fuit abſurdius, affirmabit.

Vox cœleſtis, & vniuerſalis experientia teſtantur, Deum per certa media, quæ ob id in hac natura ordinauit, pleraque in nobis agere. Nec eſt credibile minima quæque in hoc elementari mundo certas habere functiones, & tam multiplices orbes cœleſtes,

eorumq́; motus tam certos atque varios fruſtra eſſe cō dita. Non poſſunt autem alij euidētes vſus fingi quā vt has adeò varias elementorum compoſitorumq́ue corporum vices efficiant. Nam quòd aſtra ornatus cauſa creata feruntur, id vt inſufficienter de ſtellarū vſu, ita ſtultè de multiplicib. illarum ſphæris atq; motibus perhibetur. Quantilla enim eſſet hæc vtilitas, quæ ex tam raro ſtellarū conſpectu percipitur? Quæ item voluptas hanc motuum orbiumq́ue cœleſtium varietatem, quaſi imperceptibilem nobis, ſequeretur? Deinde ob hanc quoque cauſam hæc Aſtrologiæ diuiſio retinenda eſt, quia indicat, aliquas prædictiones, cum præter ſupremam illam cauſam partim ab inferioribus, ꝑtim ab alijs cœleſtib⁹ cauſis, quæ ob humani ingenij infirmitatē ſatis perſpici nequeūt, impediri poſſunt, coniecturales ab ipſis Aſtrologis vocari, ne vel vltra metas tranſiliant, vel alijs calumniandi præbeant occaſionē. Quare vtrique tam arti huic, quàm artificibus eiuſdem magnam iniuriam faciūt, & qui omnē illis certitudinē tollūt, et qui neſcio quam eos ſuis prædictionibus neceſſitatem affingere autumant. Quandoquidē & frequens experientia probat multos eoſdemq́ue magnos euentus ab Aſtrologis paſſim verè prædictos eſſe, & hæc quæ iam dicta ſunt, tum multæ aliæ Aſtrologorum ſentētiæ affirmāt,

ſuas

ſuas prædictiones non eſſe edicta prætoria, hoc eſt, vt eueniant non eſſe neceſſarium: ſed quemadmodum aſtra non neceſsitatem ſed inclinationem rebus adferre aſſerũt, ita pleraſq; ſuas prædictiones ab alijs tã ſuperioribus quàm inferioribus cauſis poſſe irritas fieri concedunt: futuras alioquin certas, niſi tale quid obſtet. De Deo teſtatur hoc vſitatum eorum diſtichon, Aſtra caue ſpernas, vitam qui ducis ab aſtris: Aſtra regunt homines, ſed Deus aſtra regit.

Libertatem voluntatis humanæ in ciuilibus & externis actionibus innuunt hoc dicto: Sapiẽs dominabitur aſtris.

Et dolendum eſt potius quàm gaudendum nobis, aſtra tam efficaces habere vires in nos totumq́; hunc mundum elementarem. Nam etſi inclinationes ſyderum, ſeu influentia cœleſtis, habuiſſent idem tempe ramẽtũ in natura integra, habuiſſent tamẽ diſsimiles effectus. Nos enim ductu rationis & veræ pietatis bonas inclinationes fuiſſemus ſecuti, prauis reſtitiſſemus. Et aliorum quoque corporum huius elementaris mundi, fuiſſet melius temperamentum, ideoq́; à ſuperioribus minime fuiſſent infecta. Iam poſtquam illorum magna eſt impuritas atque infirmitas, & nos in hac naturæ caligine ac deprauatione in peſsima quæque proni ruimus, adq́; bona tam à rationis qua-

licunque lumine monſtrata, quàm diuinitus præcepta vix pertrahimur, accidit vt plus iuris in tota hac inferiorũ rerum natura reperiãt prauę inclinationes, quã eę quę nos ad pietatẽ, honeſtatẽq; inuitãt. Quin etiã inter nos homines multi ſunt deteriores, quã vis aſtrorũ ipſos impellẽs, ſignificet: nã quos diabolus inſidiator noſter callidiſsimus ſimul ac infẽſiſsimus prauis aſtrorũ inclinationibꝰ tã obſequẽtes inuenit, eos ſibi maioribus ſubinde flagitijs deuincire conatur. Et proh dolor, in eo certamine ſępiꝰ vincit q̃ vĩcitur. Hęc etſi prolixiora ſunt quã methodi ratio poſtulat, tamẽ quia multũ lucis huic diſputationi de Aſtrologia adferunt, & huic arti, nec non ipſius artificib. ſeu cultoribus patrocinantur, ideo hoc loco ſubijcere libuit.

Quę cauſę Aſtrologię.

Difficile eſt nobis hominibus, veras cauſas efficientes Aſtrologię inuenire. Etſi enim teſtimonia doctiſſ. virorum, & experientia, ſi non vtilis, tamẽ frequens & manifeſta, confirmant eſſe quandam, eãque certam aſtrorum vim in hęc inferiora, quę poſsit à peritis mathematicis pręd ici ſeu obſeruari, eius tamen τὸ διότι, ſeu verę demonſtrationes nõ poſſunt in hac ingeniorum imbecillitate adferri. Et fortaſsis Deus optimus max. huius mirificę potentię corporũ cæleſtium author, ſingulari quodam conſilio eius, vt

multo-

multorum aliorum, cauſas ſibi ſoli reſeruauit. Nobis vero effectus earundem cauſarum notos quidem, ſed ignoratis veris cauſis admirandos potius, quàm penitùs inueſtigatos eſſe voluit: vt vel ſic quoque de infinita diuinorum operũm potentia admoneremur. Quare omiſſa ſcrupuloſa cauſarum inquiſitione, effectus ipſos quæramus, cauſas vero admiremur potius, quã ſolicitiùs ſcrutemur. Ac ſufficiat nobis ſcire, Aſtrologiæ cauſas efficientes eſſe corporum cæleſtium motus, ſeu varios poſitus, lumen ac peculiarem aſtrorum vim, quam vulgò influentiam cæleſtem vocant, ad efficiendas tam multiplices corporum mutationes ipſis ab opifice Deo inditam. Quomodo autem hi vél illi poſitus aſtrorum, hócque vel illud ſydus, hanc vel illã rei alterationem ſeu inclinationem pariant, ob cauſam iam dictam non quæramus ſcrupuloſius. Teneamus hìc præſtantiſſ. virorum regulas. Socratis, Quæ ſupra nos nihil ad nos. Ariſtotelis, Quærens rationem relicto ſenſu, mente ſibi parum conſtat. Galeni, Negare manifeſtam experientiam ſophiſticum eſt. Deniq; & hãc Scoti, De formis ſingularibus nõ eſt quærẽda ratio, ſed ſufficit dicere, quia talis eſt res. Cũ enim quatuor ſunt κριτήρια *ex quibus omnis rei veritas deprehenditur, & iudicanda eſt: verbum ſcilicet diuinum, notitia naturalis numerorum & con-*

ſequentiæ, principia vniuerſalis ſeu certa experiẽtia, vnúmque horum, ſi cætera haberi nequeant, ad rei aſſeuerationem ſufficiat, non video quid impediat, quo minus Aſtrologiæ fides habeatur, cùm tot tantisque exemplis omni tempore iudicia eius ſint cõprobata. Ac miror id tam mirificis corporibus cæleſtibus negari, quod abiectiſsimis quibusq; mundi huius, non loco ſolùm, ſed omni quoque dignitatis cõditione multo inferioris, facilè ſine omni controuerſia conceditur. Quis vnquam negauit magnetem attrahere ferrum? Quis non ſibi perſuaderi ſinit lethali veneno infici homines ſi baſiliſcum viuum vel momẽto intueantur? At quid vetat quo minus credamus Eclipſin quæ ſit iuxta ſydus Martium, hoc eſt calidæ & ſiccæ facultatis, ciere aëris peſtilentiã & hominũ animos ad ſeditiones & bella inflammare? At illud inquis ſenſibus apparet, hoc verò minimè. Ego verò aio & nos Lutetiæ & Xanthones Vaſconésq; hunc Eclipſeos effectũ plus ſatis ſenſiſſe. Quòd ſi dicas iſta vel nõ tribuenda aſtris vel prædici ex ijs non poſſe, monſtres quæſo ſpiritũ qui vel mihi, vel Ptolemæo reuelarit talem nuper factæ Eclipſis euentum, vt tam certo eum tibi multo antè prænunciare potuerimus. Quare contenti tot támque claris huius artis teſtimonijs nihil de certitudine eius dubitemus, etiãſi non appareant ſufficie-

ficientes huius effectionis aſtrorum demonſtrationes. Interim tamen, ſi quæ cauſæ huius influentiæ cæleſtis à nobis quocunque modo indagari poterunt, eas haud negligamus.

Cæterùm cauſa impulſiua, quæ vt hanc aſtrorum vim obſeruarent & inquirerent, adeoq; nobis Aſtrologiam conſtituerent, præſtantia ingenia concitauit, præcipuè hæc eſt: infinita corporum, animorum, aliorúmque euentuum diuerſitas. Quum enim totus rerum ordo & multæ philoſophorum ſententiæ teſtentur, nihil fieri cuius legitima cauſa non præceſſerit, haud obſcurè intellexerunt & huius rei certas exiſtere cauſas. Quas cum in his inferioribus non inuenirent, ad ſuperiora mentes animoſque direxerunt: præſertim cùm varios certoſq; Solis & Lunæ effectus manifeſtè conſpicerent. Et quia vult Deus hęc ſua opera, ſicut & alias artes ſiue ſcientias, à nobis cognoſci, eóque nomine ſemper quoſdam excitauit, qui animos ſuos paulò altius ad rerum contemplationem ac inquiſitionem erigerent, ideo hos quoque doctorũ virorum conatus adiuuit, vt horum adeò mirificorũ euentuum cauſas aliquas ſeu ſi mauis ſigna, inuenerint, eáque poſteris latius inueſtiganda ſeu probanda tradiderint. Vſi ſunt autem ad hoc præſidio Aſtronomię & reliquarum diſciplinarum mathematica-

quo res aliqua materialis conſtituitur, aut id circa quod efficiens verſatur, aut id cui forma inhæret, ſatis liquet Aſtrologiam, quæ non eſt res materialis, ſed accidens, non habere materiam ex qua. Obiectũ vero habet, hoc eſt materiam circa quam Aſtrologus eſt occupatus, & ſubiectum habet materiam, cui ipſa Aſtrologia ineſt.

Obiectum Aſtrologiæ, vt eo melius à cauſa finali ipſiſq; effectibus diſcerni queat. ſimpliciter hic corpora cœleſtia ipſaque elementa, nec non reliqua ex his conflata corpora vocabimus. Nam circa ea hæc noſtra ars, ſeu ipſi artifices potiſſimũ verſantur, trãſferentes illorum habitudinem ad horum naturã, quatenus illa huic temperamentum, alterationem ſeu inclinationem impertit.

Subiectum verò eſt illa ipſa mens cui ineſt ea notitia ſeu ars, quam & ſupra definiuimus, & mox Aſtrologiæ formam ſtatuemus.

Quæ cauſa formalis.

Forma Aſtrologiæ eſt certo modo poſſe prædicere ſeu obſeruare euentus, qui vel præceſſerunt vel certo tempore ſequentur inſtinctu virium. quas habent corpora cœleſtia in ſe inuicẽ, & in hæc inferiora, eorũque euentuum cauſas aliquas in ſyderũ habitudine ad ea corpora, quibus eueniũt illi euẽtus, mõſtrare.

Quæ cauſa finalis.

Cauſa finalis eſt intentio cupientis ex viribus ſyderum futuros euentus prædicere, ſeu præteritorũ cauſas aliquas ex iiſdẽ viribus aſtrorum reddere. Quod qui aſſequitur, finem Aſtrologiæ, qui coincidit cum effectibus eiuſdem, adeptus eſt. Quapropter fines & effectus huius artis, cùm idem fere ſint, in ſequenti quæſtione ſimul enumerabo.

Qui effectus Aſtrologiæ.

Principalis atque præcipuus huius doctrinæ, ſicut & aliarum omnium rerum, finis ſeu effectus eſſe debet gloria Dei, vt ea per hoc quoque mirificum opus ſuum nobis hominibus innoteſcat, ac vt hinc etiã diſcamus mundum non ferri caſu, ſed eſſe quandam æternam mentem architectricem, gubernatricem & conſeruatricem omnium bonarum rerum, quæ ad humanos vſus has quoque multiplices, certas tamen atque regulares, ſphæras & motus cæleſtes condiderit, regat, & conſeruet. Deinde proprius huius artis effectus eſt, quod oſtendit nobis diſcrimina temporum, quæ ſint idonea, quæ minus idonea operis, medicis, ruſticis & aliis quibuſdam non ſuperſticioſè obſeruatis: quæ inſuper tempora minentur nobis mala, quæ fælicitates: atque adeò prænunctient nobis iram ſiue benignitatem diuinam. Quæ

omnia

omnia Deus optimus maximus tribus quaſi verbis in creatione cæleſtis machinæ expreſsit, dicens: & ſint in ſigna atque tempora. vt habet Moſes cap. 1. Geneſeos. Quæ nimirum verba non ſolùm de maiorum luminarium Eclipſibus ſiue quocunque alio vſitato ſeu miraculoſo poſitu, de Cometis, alijsq; raris atque horrendis apparitionibus intelligi voluit, verùm etiam de ſingulorum ſyderum malignis ſeu fauſtis aſpectibus: qui omnes & vniuerſo ſeu orbi ſeu populo terrarum, & ſingulis hominibus vel pro ratione temperamenti ſui, quod inde acceperunt, vel ſingularis pœnæ ſeu beneficij gratia, iam de ira, iam de benignitate Dei tacitè concionantur.

Quemadmodum & præſentem Germaniæ noſtræ ſtatum, turbulentiſſimũ ſanè atq; miſerrimum, præter verbi cæleſtis vaticinia & cotidianas comminationes, non ſolùm Eclipſes aliáque cœli & elementaris huius mundi prodigia, ſed & multi alij infauſti planetarum, aliorumque ſyderum poſitus longo iam tempore (ſicut & veterum & noſtri temporis mathematicorum prognoſtica teſtantur) prænunciarunt. Et quia plerique eas admonitiones vel cõtempſimus, vel ijs vt debebamus non affecti ſumus, ideo meritas impietatis atq; ſecuritatis noſtrę pœnas nunc damus,

quas pœnitentia ac vitæ emendatione pro bonitate Dei noſtri facilè auertere potuiſſemus. Oremus igitur adhuc Deum, vt imminentes ærumnas benigne auertat, propter vnicum filium ſuum Ieſum Chriſtũ, dominum atque liberatorem noſtrum אמן. *Id ego vobiſcum nunc & ſemper ardenti pectore, ſi nobis ſalutare eſt, peto, oro, flagito, obq́ue promiſſam miſericordiam & liberationem poſtulo atque obteſtor, per eũdem Ieſum Chriſtum dominum* καὶ μεσίτηρ καὶ ἱκέτηρ *noſtrum* אמן. *Videant autem nationes aliæ, quæ maximè has diuinas præmonitiones flocci faciunt, ne incauti aſperioribus propediem periculis obruantur. Non ſinit ſe Deus irrideri. Atq; quod hi ſint aut debeant eſſe aſtrorum vſus, haud obſcure innuit Pauli authoritas, qui grauiſſimè inquit, tam prope adeſſe Deum penè vt manibus prehendi & contrectari poſsit. Significat enim (vt rectè ſimul ac eruditè optimus doctiſsimusq́; vir Iacobus Milichius medicus in præfatione ſua in. 2. Plinij explicat) expreſſa veſtigia atque indicia diuinitatis in natura extare, quæ cõuincunt animos, hunc mundum non caſu extitiſſe, ſed ab aliqua æterna mente conditum eſſe et gubernari. Nec Paulus, vt idẽ Milichius inquit, diceret inueniri & contrectari Deum, non diceret Deũ cõſpici in natura, ſi hæc philoſophia inutilis eſſet. Loquitur*

quitur autē Paulus expreſſè de ea parte philoſophiæ quā phyſicen appellamus, cuius magna pars eſt hæc noſtra Aſtrologia, cùm naturā nominat. Canit Regius vates Pſalmo. 18. Cælos enarrare gloriam Dei, & opera manuum eius annunciare firmamentum. Et Paulus inquit inuiſibilia Dei per viſibilia intelligi. Cæterùm quod etiam iram ſeu bonitatem diuinā peculiariter nobis ſignificēt aſtra præter ſuperius citatum Moſis teſtimonium, teſtātur quoque verba Ieremiæ, dicētis nomine Dei: A ſignis cæli nolite metuere: quantumuis ea verba indocti homines contra Aſtrologiā detorqueāt. Nā eo ipſo, quod nominat ſigna cæli, ſignificat veſtigia atque indicia iræ Dei in cælo extare. Ideóque hanc Eccleſiæ ſuæ præbet conſolationem, ne ob id animum abijciat, ſed auxiliū à Deo expectet. Cōſeruaturum enim Deum Eccleſiam ſuā etiam ruentibus reliquis mundi partibus. Sicut & alię multæ promiſſiones teſtantur. Sed nolo hîc prolixius hac de re diſputare. Nam plerique (etiam ij, qui ob id quod hanc artem ignorant, multum reclamant, cupientes nimirum ignorantiæ ſuæ hac ratione patrocinari) & ex his quæ hactenus dicta ſunt & ex propriæ rationis ductu facile intelligunt, Deum per aſtra, vt per alia multa media, ſuam nobis iram vel benignitatem patefacere. Quo trahuntur etiam plu-

rimis omnium temporum exemplis. Nam quis præter cotidianum ſolis atque ☽ vſum, quē nobis præſtāt, non vel ipſe expertus eſt, vel ex hiſtorijs ſeu aliorum ſermonibus cognouit, quantas ſæpe calamitates, eclipſes, cometæ, aliją; horrendi aſtrorum poſitus mundo prænunciarint? Cùm igitur ☉ atque ☽ earumque Ecclipſium, nec non aliorum prodigioſorum aſpectuum vſus adeò manifeſtus ſit omnibus, cur alijs cæli ſyderibus æquè certis & admirandis nullas ineſſe vires crederemus? Quandoquidem in hac impura mundi parte, nullo modo æthereæ regioni conferenda, nihil tam exiguum nihilque adeò abiectum eſt, quod non ſuas certas atque perſpicuas habeat commoditates. Nec huius infinitæ corporum, animorum aliorumq; effectuum varietatis, quam certè per media aliqua Deus efficit, alias cauſas ſufficientes inuenimus.

Ac quod à ſingulis ſtellis peculiares fructus percipiamus, diſertè affirmat Galenus, vbi de Criticis diebus diſputās inter cætera ſic aït: πάντων μὲν ἀναθεῖν ἄστρων ἀπολαύομεν τῆς δυνάμεως. Et paulo poſt inquit, qui id negent cum manifeſta experientia pugnare. Eccleſiaſtici cap. 40. dicitur, Non eſt vt dicas ad quid prodeſt hoc? Nam ſingula creauit, vt aliquis ſit vſus eorū. Et Moſes inquit, erant omnia valde bona. i. congruentia voluntati diuinæ & habentia inſignem

ſignem aliquem vſum. Sunt & alia innumera huius generis ſententiæ apud philoſophos. Ex quibus eruditiſsimã hanc Rhodolphi Agricolæ ſolam, breuitatis cauſa, accipe. Neque enim (dicit cap. 11. primi de inuentione) author ille rerum ſegne quicquam aut ſine vſu eſſe voluit, ſed tanquam in prudentis patris familias domo, cuncta vt eſſent in officio effecit. Quis igitur tantam ſtellarum multitudinem atque varietatem, quæ ne viſu quidem ſatis notari poteſt, non ad eximios vſus creatam eſſe diceret? At quantilla hæc eſſet vtilitas ſi ornatus tantùm gratia eſſent conditæ? Quare ſi adeò firmis argumentis conuincimur, minutiſsimas quasq́ue ſtellulas certis functionibus eſſe deſtinatas, cur non meritò laudanda, colenda, propaganda, omniq́ue officiorum genere adiuuãda Aſtrologia, vnà cum ſuis cultoribus, quorum beneficio tot tantosq́ue ſyderum fructus cognoſcimus, iiſq́ue rectè frui diſcimus?

Dixi in genere de Aſtrologię pręcipuo nec non proprio vſu ſeu effectu qui cùm admodum latè pateat, & alij quoque minus principales ſint effectus ſeu vtilitates huius artis, ideo ſpeciatim eas tanquam in catalogo quodam nunc breuiter ob oculos proponam.

Catalogus effectuum Aſtrologię.

Principalis atque pręcipuus, vt dixi, Aſtrologię vſus

vſus eſt, quod in aliquam nos Dei cognitionem deducit, diuinamque prouidentiam, gloriam & voluntatem aliquo modo nobis oſtendit. Proprius effectus eſt quòd ſingularum ferè ſtellarum earumque variorum accidentium mirificas vires in elementa aliaque mixta corpora patefacit: quarum virium cognitio has nobis præſtat vtilitates.

1 *Reddit cauſas aliquas admirandæ diſsimilitudinis, non ſolùm regionum, ſed etiam ingeniorum atque morum in diuerſis regionibus.*

2 *Indicat vnde tam manifeſta formæ animorúmque differentia, quæ eſt inter ſingulos homines, oriatur.*

3 *Oſtendit quæ ſingulas nationes vnoquoque tẽpore fata maneant.*

4 *Aëris, adeoq; reliquorum elementorum ſtatũ ad omne fere temporis momentum prædicit.*

5 *Hinc omnium rerum, fructuum præſertim, fœlicem ſeu mediocrem, ſeu infœlicem prouentum denuntiat.*

6 *Atque adeò bella, famem, inuſitatas ſiccitates ſeu inundationes, peſtiferas qualitates in aëre, ex quibus frugum corruptio & animantium interitus ſequuntur: clades item populorum, mutationes imperiorum, regum interitus & ſimiles ſeu contrarios euentus quàm*

quàm plurimos certis locis impendere ſignificat.

Monet quibus vnumquodque tempus actioni- 7
bus ſit idoneum: quod præcipuè ad ruſticas & me-
dicas operas ſcitu maximè neceſſarium eſt.

Atque adeò Medicinæ & agriculturæ & ſimi- 8
libus artibus plurimum conducit.

Patet ex iam dictis de proprio Aſtrologiæ effectu 9
inde faſtos ſeu calendarias tabulas, quibus vulgò v-
timur maxima ex parte: ipſaque prognoſtica, quibus
Aſtrologi ſingulorum annorum futuros ſtatus præ-
dicunt, integrè componi & extrui.

Oſtendit ſingulorum quoque indiuiduorum tem- 1
peramenta, & ad omne ferè temporis momentum
diſpoſitiones & alterationes ſeu inclinationes: quorũ
cognitio homini cumprimis ad tuendam valetudinẽ,
ad mores totámque vitam regendam iucunda eſt ac
vtilis.

Hæ ſunt ferè vtilitates, quas cognitio Aſtrologiæ
propriè ac per ſe (vt dicitur) nobis adfert: ad quas dũ
nos conſilia ſtudiaque noſtra accommodamus, et bo-
nas inclinationes adiuuamus, prauáſque arte vel om
nino tollimus vel mitigamus, veros tandem fructus
inde percipimus. Nam etſi hanc curam Aſtrologia
propriè non docet, monet tamen, vt aliunde eam ad-
damus, cum fatetur ſuas prædictiones nõ habere ne-

ceſſarios euentus, ſed præter dominum aſtrorum (qui eſt Deus optimus maximus, cuius poteſtati omnia ſubiecta ſunt) noſtro quoque ſtudio malas poſſe impediri, bonáſque per incuriam noſtram & alias inferiores cauſas fieri irritas. Quare niſi hanc quã dixi curam Aſtrologiæ cognitioni adiungamus, & impie & imprudenter facimus. Impie quidem, quia vult Deus vt his ſignis admoniti, nos ipſos & alias res fidei noſtræ cõmẽdatas, dilıgẽtiùs regamus: imprudenter vero, quia nos ipſos veris Aſtrologiæ fructibus ſpoliamus. Subijciam igitur hic alterum catalogum earum commoditatum, quas nobis Aſtrologia per accidens, quaſi tanquam cauſa impulſiua (niſi ipſi nobis deſimus) præſtat.

ALIVS CATALOGVS VTILItatum Aſtrologiæ.

1 Eccleſia hinc admonita de pœnis impendentibus ſibi, ſi ad pœnitentiam reuocatur, & vitæ emendationẽ inſtituens à Deo per Chriſtum interpellatorem noſtrum, veniam petit, imminentes pœnas vel omnino effugit, vel earum mitigationem conſequitur, ſicut plurimæ ea de re ſunt promiſſiones & exempla, omni Chriſtiano neceſſariò familiariſſima. Quod dum fit, quantas Eccleſiæ totique Reipub. vtilitates adferat

adferat, vel ex præſenti totius Germaniæ periculo, quis non intelligit? Dum enim, proh dolor, non ſine magno piorum damno atque mœrore videmus, quæ iam ſit honeſtorum ac neceſſariorum commerciorum, ſtudiorúmque diſsipatio, quæ omnis diſciplinæ laxatio, quę agrorum, vrbium, totarumque regionum vaſtatio, quæ bonorum ad hanc vitam neceſſariorum rapina atque perditio, quæ piorum hominum contriſtatio ac laniena, quanta morborum lues, quanta in multis locis annonæ caritas, quantus defectus, quã abominabilis vtriuſque ſexus adoleſcentum atque iuuenum, honeſtarum fœminarum ipſorumque virorum pollutio, quàm triſtis infantum aliorúmq; puerorum atque puellarum paſsim iacẽtium, vel hinc inde ſine omni fere humano pręſidio & conſolatione errantium conſpectus: non difficile eſt intelligere, quãta eſſet fœlicitas ſi & cœleſtibus et alijs multis ſignis præmoniti, tantas miſerias, ærumnas atque calamitates precibus noſtris ac vitæ emendatione per Chriſtum mediatorẽ noſtrum vnicũ, à nobis auertiſsemus.

Reſpub. futurã annonæ paucitatem, gliſcentia bella, et ſimiles euẽtus hac ratione ꝓſpiciẽs munire ſe poteſt cõtra huiuſmodi caſus, vt eos vel pręueniat vel mitiget, eos autem, quos vitare nõ poteſt leniꝰ ferat. Nã pręuiſa tela (vt eſt in prouerbio) minus lædunt. 2

3 *Toti philoſophiæ in hoc potiſs. prodeſt, quod mõſtrat, quibus quiſque artibus ſit idoneus, & hoc pacto multos ad artes aliquas inuitat, quas alioqui non ſic illecti, fortaſsis negligerent. Multos etiam ab artibus minus conueniẽtibus eorũ ingenijs arcet, ne reluctante Minerua eas diſcere volentes, vel oleum (vt dicitur) operámque perdant, vel artibus ijs obſint potius quàm proſint importuno ſtudio, concipientes fortè ac ſpargentes pernicioſas opiniones. Quę res non parũ nocuit philoſophię, tótq; ſectas philoſophorum, vt appellant, ſeminauit. Hęc omnia de linguis etiam & artibus Mechanicis (vt vocantur) intelligas.*

4 *Pręter hoc officium peculiariter Medicinę plurimum lucis & pręſidij adfert: medico etiam ad curãdos morbos, ad cauendas importunas medicationes, ádque vitanda ſeu præuenienda, ſeu mitiganda mala, quę accidere in ijs poſſunt, nõ ſolùm vtilis, ſed maxime neceſſaria eſt: dum temperamenta ęgrotantiũ, tempora medicationibus idonea, morborum cauſas aliquas in aſtris, éx que ijs futura accidẽtia, aliáque id genus plurima oſtendit. Hac ratione phyſicę etiã ſeu phyſiologię, cuius altera pars eſt, inſeruit.*

5 *Aſtronomię pręcipuos vſus monſtrat, ideòq; ad eam diſcendam ſtudioſos excitat.*

6 *Geographiam & ſimiles artes non parùm adiu-*

uat,

*uat, dum regionum, populorúmque naturas atq; mo-
res nonnihil indicat.*

Arithmetices vſum exactum requirens eius ſtu- 7
dium parit atque alit ſedulò.

Oratoris argumenta probabilia, vt vocant, valde 8
*confirmat monſtrato temperamento & inclinatio-
nibus, quas inde vel ex ſingulari aliquo ſyderum po-
ſitu res quæcunque habet.*

Dum per tabulas calendarias in genere oſtendit, 9
*quæ tempora ſint apta medicationibus pro ratione æ-
tatis & temperamenti cuiusque, indiuiduorum va-
letudinem vel tuetur, vel amiſſam inſtaurat: quæ non
eſt parua vtilitas, cum illis quibus hoc beneficiū pro-
priè præſtatur, tū toti reipub. Chriſtianæ, quæ ſic per-
ſonas neceſſarijs functionibus idoneas accipit et con-
ſeruat.*

Quum plantandi, ſerendi, ſtercorandi agros, cæ- 10
*dendi materiam ad ædificia, & ſimilium operarū
tempus idoneum indicat, haud contemnēdas ijs, qui
ſuas iuxta id temporis diſcrimen perficiūt, vtilitates
adfert, & ſimul etiam toti reipub. non mediocriter
conducit.*

Præter iam dictas cōmoditates, quas vel vniuer- 11
*ſis, vel certi generis hominibus præſtat, ſingulis quoq;
hominibus multipliciter prodeſt, dum cuique tempe-*

ramentum ſuum, inclinationes, & ob peculiarem ſyderum ad conceptiones natiuitates, aliáſque actiones ſuas diſpoſitionem impendentia bona vel mala explicans, indicat cuique deligendum genus vitæ atq; ſtudij, monet quæ negotia apta vel abhorrentia ſint à cuiuſque ingenio, monſtrat adiuuandas vel coërcendas inclinationes, & id genus innumeras parit vtilitates. Quæ omnia quantum emolumenti tum ſingulis hominibus, tum vniuerſæ humani generis ſocietati adferant, non poteſt in hac methodo ſatis explicari. Nolo hic dicere quãtã voluptatẽ, quantámq; exiſtimationem & authoritatem pariat hæc ars ſuis cultoribus, quámque ſit præſens & iucunda in omnib' aduerſitatibus conſolatio. Ac ſæpe ego mecum cogito quàm congruum gratúmque ſit eius ſtudium ſenibus, qui & rerum præteritarum recordatione plurimum delectantur, & futuras maximè expetunt, quique lectione & cogitationibus tranquillis minimeq; laborioſis, temporis atque ſenectutis tædium fallere ſtudent: eámque vel ſolam ob cauſam Aſtrologiam diſcendam iudico. Hæc nobis iam pro ratione huius methodi de effectibus atq; vtilitatibus Aſtrologiæ ſufficiant.

Quę cognata.

Quum omnes artes, quæ ad humanitatem adeòque

que ipſam philoſophiam pertinent, vno nomine κυκλοπαιδία appellétur, non difficile eſt intelligere, quæ ſit inter eas omnes cognatio. Recte igitur ac eruditè Cicero ait, *eas commune quoddam vinculum habere, & quaſi cognatione quadam inter ſe contineri. Quod diſcentibus & exercentibus eas manifeſtũ euadit, dum nullam ſine alia plenè vel aſſequi poſſunt, vel ad vſum conferre. Hoc tamen interim quoque concedendum eſt: illud ipſum vinculum inter quaſdam earum artium laxius eſſe, inter quaſdam arctius, hoc eſt, alias alijs viciniores eſſe. Sic & hæc noſtra Ars plus cognationis habet cum Aſtronomia, & Phyſiologia, ipſaque Medicina, quàm cum cæteris artibus quibus generali quodam modo coniuncta eſt. Nam præter commune illud vinculum, quo omnes artes inter ſe connexę ſunt, harum poſteriorũ quaſi pars quędam eſt, & illius (cuius etiam veros vſus continet) principijs ac ope plurimum innititur, & ex ijs quodammodo extruitur.*

Quę diuerſa.

Etſi omnes hę artes, quę ad philoſophiam pertinent, tanquam eiuſdem generis ſpecies diuerſę. Huc referri poſſunt, tamen quia ſatis perſpicua inter reliquas & hanc noſtram eſt differentia: ideo tantum Aſtronomię, Phyſiologię & Medicinę quę viciniores

niores ſunt huic arti quàm vt à quouis rectè ab ea diſtingui queant, diſcrimen hoc loco ſubijciam.

Aſtronomiam ab Aſtrologia doctiß. Vir Eraſmus Floccius olim Mathematum profeſſor, nũc medicinarum doctor peritiß. his verbis diſcernit:

Aſtronomia eſt doctrina quæ varios motus, magnitudines ac diſtantias corporum cœleſtium inquirit, diuerſaſque eorum apparentias per Geometriam & Arithmeticam ſaluat.

Aſtrologia eſt doctrina quæ ex ſyderum tam fixorum quàm erraticorum motu virtute, natura & ſitu differente, qualitatis et quantitatis in corporibus mutationes atque effectus prædicit.

Hinc apparet differentia inter illas duas doctrinas, quòd illa de quanto & loco, hæc verò de quali diſputat. Secundo quòd hæc de motibus qualitatis & quantitatis, quos aſtra efficiunt in inferioribus, illa vero de motu eorum locali docet. Hæc Floccius.

Iohannes Virdungus in ſuis tabulis reſolutis breuiter inter eas ſic diſtinguit: Aſtronomus occupatur circa cauſas, Aſtrologus circa effectus.

Inter phyſiologiã et Aſtrologiã Philippus Melanthon hanc ponit differentiam:

Aſtrologia inquirit cauſas efficientes & vniuerſales in motibus ac viribus ſyderum, quæ mouent materi-

materiam in inferioribus corporibus.

Phyſica vero quæ ſic proprie appellata eſt, inquirit cauſas proximas motuum & qualitatum in ipſa natura inferiorum.

Medicina & Aſtrologia ſic diſcrepant,

Aſtrologia verſatur circa cauſas vniuerſales: Medicina verò in ipſa materia quærit cauſas, et tantùm circa particulares cauſas verſatur.

Quæ pugnantia.

Nulla eſt liberalium artium, quæ plura habeat pugnantia quàm Aſtrologia, cuius rei Ptolomæus duas ponit differẽtias: quòd videlicet difficilis eſt, ac ineuitabiles videtur habere prædictiones. Sic enim dicit cap.1.lib.1.de iudicijs Aſtrologi.

Sed hæc altera (Aſtrologiam intelligit) facilius reprehendi poteſt. Aut enim quia cõiectura in aliquibus difficilis eſt, prorſus incerta dicitur. Alij quia decreta vitari nõ poſſunt, calumniantur eam tanquã inutilem. Hæc Ptolomeus. At quod inique hoc nomine vituperetur Aſtrologia, idem Ptolomæus ſequentibus duobus capitibus eiuſdem libri prolixe ſimul ac erudite probat & confirmat: oſtendens prædictiones eius & vtiles eſſe & poſsibiles. Quam diſputationẽ breuitatis cauſa hic omitto, qui volet inde eam requirat.

1 *Primum pugnant cum Aſtrologia Epicurei & ſimiles phanatici homines, qui fingunt mundum caſu ortum eſſe, nec regi certa ratione. Horum opinionẽ & vniuerſalis experientia & verbi cœleſtis teſtimonia, aliæq; doctiſſ. virorum rationes ſufficienter confutant. Quare hic ea de re diſputare ſuperſedebo.*

2 *Stoicorum & ſimilium huius temporis hominum ſomnia, qui voluntatem humanam & infinitã Dei potentiã ſecũdis cauſis ſubijciunt & alligãt, adeoq; omniũ rerũ ineuitabilẽ neceſſitatẽ aſſerũt. Horũ inſaniam & ſuperiora teſtimonia & ipſorum Aſtrologorum ſententiæ ſæpè iam citatæ, refellunt. Nam veri Aſtrologi omnes ſua ſponte concedunt inclinationes cœleſtes cauſas eſſe ſecũdas, adeoq; à Deo opt. max. omnium rerũ prima cauſa, poſſe mutari: partiales item ac remotas atque ob id ab alijs ſecũdis vel propioribus vel fortioribus vel non cõcurrentibus poſſe impedriri: veluti ſupra dictum eſt ſæpenumero, & propoſitio 5. ac 8. centiloquij Ptolomæi diſertè affirmant his verbis: Poteſt qui ſciens eſt multos ſtellarũ effectus auertere, quando naturam earum nouerit ac ſe ipſum ante illorum euentum præparare. Item: Sapiens anima cõfert cœleſti operationi, quemadmodũ bonus agricola arando expurgandóque confert naturæ.*

Non

Non leuem huic arti iniuriam faciunt ſuperſtitioſæ quædam temporum electiones & obſeruationes, iuxta quas quidam impiè, quidam haud neceſſariò pueriles quaſdam quæ partim in ſolius Dei, partim in humanæ libertatis arbitrio potius conſiſtunt, actiones perficiunt: adeóque apud intelligentes, ijs quoque electionibus & Aſtrologiæ vſibus quorum magnus eſt in communi vita fructus & vtilitas, fidem detrahunt. Huc referantur etiam Necromantiæ, Hydromantiæ, Geomantiæ, Pyromantiæ, Capnomantiæ, Catoptromantiæ & Lecomantiæ. Aliæ item, quæ ex ſorte, auſpicijs, ominibus, extis ſimilibusq́; phantaſmatis ſumũtur, ſuperſtitioſe & ἀναιτιολόγιται diuinationes. 3

Phyſiognomia & ſpecies huius Chiromantia etſi habent ſuum vſum, nec parum confirmant Aſtrologiæ prædictiones, tamen qui ijs (vt multi faciunt) ſcrupuloſius vtuntur, cum hac arte noſtra, quæ temperamenta & inclinationes partim ab alijs cœleſtibus cauſis mutari, partim ab alijs inferioribus cauſis impediri docet, non leuiter pugnant. Sic & illi qui omnium ſomniorum, etiam eorum, quæ ex tẽperamentis & actionibus ſeu cogitationibus quæ præceſſerũt oriũtur, neſcio quos certos euentus pollicentur.

Etſi enim & ex ſomnijs & ex alijs quibuſdã multa diuinari poſſunt, tamen multa etiam ſuperſtitioſe ex ijs vulgus colligit, quæ hoc loco tanquam pugnantia cum Aſtrologia taxantur.

Poſtremo pugnant cum hac doctrina omnes, qui eam quocunque modo & quancunq, ob cauſam vel damnant, vel aſpernantur, eiuſque ſtudium aut ipſi oſcitãter neglıgũt, aut quauis ratione impediũt. Nolo aũt hoc loco cõfutare argumẽta eorũ, qui huic diuinæ arti petulãter & inique aduerſãtur: tũ quia in poſterioribus ſcriptis præcipuarũ obiectionũ diſſolutio cõtinetur: tum quia hìc ſtudui ſolùm confirmationi: qua poſita facile apparebit talium argumentorum vanitas.

Epilogus huius Methodi.

Hæc in genere de tota hac arte quam Aſtrologiã vocant præmittere libuit, vt & vos, aliosq́; quibus hæc mea opera vſui eſſe poterit, & me ipſum contra Aſtrologię obtrectatores munirem, ac oſtenderẽ quã inique hęc adeo præſtans ars à magna hominũ parte vel negligatur vel damnetur: cum & philoſophiæ pars ſit, & neque diuinis neque ciuilibus legibus vllo modo ſit contraria, ſed vtraſque non parũ illuſtret, omnisq́; generis hominibus plurimum vtilitatis adferat. De his omnibus qui plura & eruditiora deſiderant,

derant. ſequentia optimorum doctiſſimorumq́; virorum ſcripta cum iudicio & candore legant atque relegant. Malui enim ea hic ſubijcere, quàm meo nomine contenta in ijs argumēta euidétiſſima proponere. Nam vt minime decet alienis ſe plumis inſtar Aeſopicæ cornicis exornare, ita longe plus fidei, ponderis & authoritatis hac, quàm quauis alia ratione, ſunt habitura. Tu, lector amice, conſilio noſtro fuſius in præfatione expoſito, fruere fœliciter, tibiq́ue in poſterum τὴν μαντικὴν de meliore, quod aiunt nota comendatam habeto.

Finis methodi.

PRAEFATIO D. PHILIPPI MELANTHONIS, IN *Iohannis Schoneri libros de iudicijs natiuitatum.*

CVm initio belli Peloponeſiaci Pericles inſtructa ingenti claſſe à litore ſoluturus eſſet, in illo ipſo articulo cùm in ſuam triremem aſcẽdit, conſpecta eſt tanta Solis eclipſis, vt penè tenebrę nocturnæ medio die exiſterent, & ſtellæ conſpicerentur. Territus igitur tanquam prodigio gubernator, vt reliqua multitudo, nauigare recuſauit. Hic Pericles ſeu vere contemnens aſtrorum minas, ſeu ſimulans conſtantiã, ne languefaceret animos militum, pallio ſuo texit gubernatoris oculos, ac paulò poſt remoto pallio interrogat, num putet aliquid portendi, quod oculi exiguo tempore tecti fuerint, nec tamen læſi ſint. Cum reſpondiſſet gubernator de pallio, nihil mali eſſe quod pallium pauliſper admotum eſſet oculis. Ita, inquit Pericles, nec Soli, aut naturæ rerum aliquid mali accidiſſe, aut ſignificari putes, etiamſi Luna in eum incurrens pauliſper conſpectum eius homi-

hominibus ademiſſet: ac ſoluere iubet, & bellum Græciæ inferre, exitiale primũ patriæ, deinde & vniuerſæ reliquæ Græciæ. Opinor autẽ multos eſſe, qui laudent hoc iudiciũ Periclis: ſed nimis triſtes pœnas vniuerſa Græcia huius audaciſsimi iudicij dedit.

Cumq; omniũ ſeculorum exemplis compertũ ſit, res triſtes ac inſignes ciuitatum, aut regnorum ruinas, quaſi denunciari luminum cœleſtium defectibus, ſeu obſcuratione, ferrei animi eſt ſignificationes diuinitus in natura ordinatas ſuperbè ridere ac cõtemnere. Semper autẽ cum de cæteris artibus quę literis continentur, et de vitæ doctrina, imò etiam de illo ipſo doctrinæ genere in quo ſe Deus æternus pater Domini noſtri Ieſu Chriſti illuſtrib⁹ teſtimoniis patefecit, magnæ iudiciorũ diſsimilitudines fuerunt. Quare de artibus, non ex omniũ exemplis qui eas cõtemnunt, ſed ex firmis rationibus & teſtimonijs iudicandum eſt. Ac vt de cæteris artibus non dicam. Duæ ſunt partes doctrinæ de aſtris, quarum altera certiſsimas leges motuũ oſtẽdit, altera μαντική *ſeu Diuinatrix mõſtrat ſiderũ effectus, ſeu ſignificationes. Etſi aũt prior pars ex manifeſtis demõſtrationibus extructa eſt, & vtilitatẽ hanc inſignẽ & omnibus notã continet, vt anni metas certas, & partiũ anni iuſtã deſcriptionẽ notatis æquinoctijs et Solſtitijs teneam⁹: tamẽ eã mul-*

ti aut

ti aut ſtolidi, aut ſuperbi aſpernantur, & ſuis exemplis ab illa eruditiſsima parte philoſophiæ iuuentutem abducunt. Sed horum iudicia etiam diuinis teſtimonijs refutantur. Nam cùm ſcriptum ſit: Et erunt lumina in ſigna, tempora, dies & annos præcipitur certè aſpectio & motuum obſeruatio. Omitto cætera. De annis dicam, quorum rationem teneri Deus voluit, ne retro cogitantes nulla rerum initia conſtituere poſſemus: voluit ſciri quæ doctrina primum reuelata ſit, quo ordine promiſsiones propagatæ ſint, voluit ſciri tempus quo filius Mediator miſſus eſt. Denique manifeſtum omnium hiſtoriarum in vita lumen eſſe temporum ſeriem. Hæc ſi magna & digna conſideratione hominum ducimus, nequaquã aſpernanda erit motuum doctrina.

Quanquam ego quidem nullos vnquam Cyclopes tam feros fuiſſe puto, neque vllam tam horridam barbariem, quæ non menſium & annorum interualla, & ſpacia notarit, & poſteritati tradiderit. Turpiſsimum eſt igitur viris doctis, qui ad gubernacula Reipub. ſedent, has artes vituperare, & ab earũ ſtudijs bona ingenia abducere, cum quidem ipſa curia in maximarum rerum deliberationibus, iudicijs, & multis fori negocijs quotidie de vtilitate doctrinæ de ratione annorum admoneat.

Cæte-

Cæterùm bonæ mentes & ſi hanc vtilitatem, quæ multo maior eſt, quàm vt vllius eloquentia pro digni tate prædicari poſsit, ex hac doctrina expetant, ta mē etiam eò certitudinem motuum conſiderant, vt in mē tibus ſuis hanc ſententiam confirment: Hunc mundū & hanc totam rerum naturam non caſu ortam eſſe, aut volui, ſed ab aliqua æterna mente architectatrice conditam eſſe. Id clariſsimè oſtendit hic ipſe ordo mo tuum perpetuus ſumma arte inſtitutus: nam caſu orta non feruntur certis & æternis legibus, & ordi- ne ad vitæ vtilitatem accōmodato, ac perpetuo. Hoc mirificum ſpectaculum ideo propoſitum eſt hominū mentibus, vt de Deo nos commonefaceret, quem ita prope monſtrat, vt Paulus dicat, Penè manibus con- trectari Deum poſſe oſtendentem ſe nobis in hoc ſuo opificio.

Poſtremo, dignitatem doctrinæ de motibus eo ma iorem eſſe ſciamus, quia multas alias artes complecti- tur, & fons eſt Geographiæ, qua certè in vita carere non poſſumus.

Sed venio ad diuinatricem, quam multi homines docti magnis voluminibus inſectati ſunt.

Eſt in manibus hominum farrago criminationū à Pico non ſcripta, ſed excerpta ex vetuſtioribus com mentarijs, qui ad huius diuinatricis reprehenſionem

multo ante collecti fuerunt. Hos refutarunt docti viri Bellantius, & alij quidam, & multa leues & ieiunæ cauillationes obijciuntur, quarum repetitio lõga, & refutatio non neceſſaria eſt. Prudentes veriſsimo Galeni iudicio contenti ſint, qui de ipſis aſtrorum effectionibus inquit: Sophiſticum eſt manifeſtæ experientiæ velle contradicere. Addit autem eſſe aliquas ſiderum ac luminis effectiones in elementis, & corporibus mixtis, plãtis & animantibus manifeſta experiẽtia compertum eſt. Vt ſcimus ignem calidum eſſe, aquam humidam (ſic enim loquar exempli cauſa) ſic ſcimus corpora à Sole calefieri, à Luna humectari: Saturni & Martis coniunctionem in Leone æſtus & ſiccitates facere: Lunæ & Iouis coniunctionem in Cancro, augere humores.

Hæc cùm perpetua experientia palã teſtetur, nõ dubia ſunt, niſi quis Sophiſticè, vt Anaxagoras diſputare velit, Niuẽ atrã eſſe. Cũ igitur ſint aliquæ effectiones aſtrorũ, & earũ animaduerſio artem pepererit, non inanẽ eſſe hãc diuinatricem neceſſe eſt, ſed metæ conſtituantur iã anteà à Ptolemæo præſcriptæ.

Lumẽ aduehit qualitates primas et proximas ex his ortas in alia corpora. De aëre his annis multis cer tiſsima teſtimonia vidimus, quę coniunctiones & eclipſes, æſtuum, quæ humiditatum magnarum cauſa fue-

ſa fuerint. Sed de homine dicamus. 3

Craſes humanorum corporum & ſi multũ ſumũt à materia ſeu à ſemine, tamẽ certum eſt eas valde tẽperari poteſtate ſiderũ, vt nati paulò ante coniunctionẽ cùm Luna iam radijs Solis tegitur, longe ſunt imbecilliores alijs. Rurſus hi quibus fulgent magnæ Saturni et Iouis coniũctiones Craſim longè habent fœliciorem. Sed longum eſſet exempla perſequi, quæ cõgruere videbit quicunque aſpicere ea volet.

De his effectibus, id eſt temperamentis & inclinationibus, quæ comitantur tẽperamenta loquimur, nõ referimus ad ſidera omnes omnium hominum actiones & euentus. Vt igitur in Medica arte ex cognitione cauſarũ, ſignorũ, et effectuum ars extitit tũ iudicandi, tum prædicendi multas corporum mutationes, & ea prædictio Phyſica, res conceſſa eſt, & aliena à ſuperſtitione, quia eſt aſpectio diuinorũ operũ, cauſarũ, ſignorum, & effectuum: Ita in hac diuinatrice iudicante ex ſiderum poſitu, cauſæ, ſigna, effectus aſpiciuntur, & horum conſideratio tantum eſt diuinorum operum aſpectio. Quare & conceſſa eſt hæc ars, et aliena à ſuperſtitione. Sed non euagemur extra metas. Nõ affirmemꝰ ea, quæ à poteſtate aſtrorum nõ oriuntur, nec miſceamus ſortes & illa genera diuinationum, quæ vocat Ptolemæus ἀναιτιολόγητα.

Poſtquam autem dictum eſt, temperamentum et inclinationes ab aſtris oriri, iam prudentes cogitent magnam quidem partem hæc initia actionum comitari, vt dicitur: Naturæ ſequitur ſemina quiſque ſua. Sed tamen cum ſint tantum partiales cauſæ, actiones aliunde regi poſſunt. Ac neceſſe eſt eos qui diſciplina quadam regere vitam & mores volunt, ſcire triplices eſſe diuerſiſsimas actionum humanarũ cauſas. Vſitatiſsima eſt voluntas quæ aut aſſentitur, aut repugnat temperamentis: vt C. Cæſar repugnat iracundiæ, cùm victos principes in patriam reuocat.

Alia cauſa principalis eſt Deus: vt cum accenditur Dauid, vt prælietur cum Goliath. Hæc actio, & ſimiles quales ſunt piorum multę, nõ cientur ſtellarum viribus aut temperamentis. Sed ſunt motus diuini, quos ideo diligenter conſiderari prodeſt, vt nos adſuefaciamus ad petendam à Deo gubernationẽ. Multę ſunt prauę in omnibus inclinationes, & vt ſint bonę, tamen magna eſt hominum infirmitas, & errores, ac hallucinationes plurimę. Quare opus eſt diuina gubernatione, vt in Pſalmis ſubinde dicitur: Deduc me domine in via tua. Eſtque ſapientia neceſſaria bonis mentibus, ſcire Deum non alligatum eſſe ad cauſas ſecundas, ſed liberrimè flectere mentes hominum ad ſalutaria conſilia, etiam ſi naturę inclina-

clinationes tetra minantur. Aſpiciamus igitur nos ipſos, & noſtros quos regere debemus, nec nos ſolos hanc noſtram Argo gubernare poſſe arbitremur. Sed adiūgamus nobis Deū rectorem, vt toties Deus ipſe præcipit. Et Chriſtus inquit: Quanto magis pater cœleſtis dabit Spiritum ſanctum petentibus.

Tertia actionū cauſa eſt Diabolus. Nam Neronis furores non à temperamento tantum oriuntur: ac innumerabiles homines bonis naturis præditi horribiliter in ſcelera ruunt, & opprimuntur triſtiſsimis caſibus, vt Saul, Oedipus, quorum facta & euentus non ad cauſas cœleſtes referuntur, ſed ad Diabolum.

Hāc cauſarum diuerſitatem in vita profectò neceſſe eſt conſiderari, vt vbi natura conformanda ſit, vbi reprimenda, quàm valde opus ſit gubernatore Deo, et quanta vigilantia cauēdæ ſint inſidiæ Diaboli, cogitemus. Hæc philoſophia digna eſt bonis & doctis, & prodeſſe eam illi ſciunt, qui eam vtcunque exercent.

Quid eſt diſciplina honeſta, niſi hæc diligentia regendæ vitæ, quæ niſi proſpectis cauſis exiſtere non poteſt? Vtilem igitur eſſe ad mores regendos hanc diuinatricem manifeſtum eſt, quæ naturæ inclinationes monſtrat, vt bonę excitentur arte, & vicioſis frenum iniÿciatur. Nunc facilis eſt explicatio dicti Ie-

remiæ: A ſignis nolite timere. O dulcem conſolationem Eccleſiæ, & omnibus Deum inuocantibus propoſitam. Non ait Ieremias, Nihil eſſe ſigna cæli, imò cum nominat ſigna, portendi aliquid adfirmat. Antequàm Hieroſolyma euerſa eſt, quantum fuit prodigiorum, eclipſium, triſtium coniunctionum? Hæc denunciabāt excidiū illis miſerrimis ciuitatibus. Et quanquam in hac infirmitate naturæ mentes ſunt timidę, & prodigijs mouentur, ſępe expaueſcebāt eorum pectora & qui Deum vere colebant, tamen his conſolationem Chriſtus tradiderat, manſuram eſſe Eccleſiam, & habituram hoſpicia in alijs locis.

Sic Chriſtus, cum prędicit horrendos tumultus orbis terrarū, & triſtiſsimas ruinas Imperiorum, adijcit cōſolationem: Inſtat, inquit, redemptio veſtra. Ac precari iubet, vt inter illas rerum humanarum confuſiones ſeruemur.

Ita Ieremias, & ſi impendent magnę calamitates, tamen vult nos confirmatos vera agnitione et inuocatione Dei, expectare auxilium et liberationem.

Fatendum eſt eſſe res malas & ſęuas mortem, euerſiones vrbium, ſpectare neces coniugum, ac liberorum, abduci in exilia. Hęc non ſunt nihil. Et tamen pios ita oportet cōfirmatos eſſe, ne metu harum rerum cum aut impendēt, aut ſunt in conſpectu frangantur.

Sapien-

Sapientia eſt aſpicere naturam ſuam, ſed magis neceſſaria ſapientia eſt rectorem Deum adiungere. Si quid mali aut aſtrorum poſitus, aut naturę inclinatio minitatur, ſciamus Deum & poſſe & velle moderari euentus, ſi ipſum verè inuocemus. Sciendum eſt autem & quo ordine actiones ſuſcipiendę ſint. Nō moueat bella Pompeius fretus aſtrorū poſitu, ſed obtemperet vocationi. Et cū vocatio poſtulat arma capi, mandatum Dei omnibus terroribus anteferatur.

Relinquitur ergo hāc diuinatricem, doctrinam eſſe phyſicam, ac naturæ aſpectionem, in qua temperamenta, & inclinationes, quantum fieri poteſt, iudicantur, & ad cauſas cœleſtes referuntur, quas eaſdem res & medici cōſiderant, ſed referunt ad cauſas propiores, ſcilicet ad materiam. Sæpe autem opus eſt vtraſq; cauſas, propiores & remotiores aſpici. Talis autem Phyſica naturę aſpectio non eſt ſuperſtitioſa, cum ſit conſideratio diuinorum operum, quam docuit homines experientia, vt reliquam phyſicen, vt herbarum vires in medicando.

Baſilius in enarratione capitis de rerum creatione, ſiderum effectiones tollit hoc argumēto: Si à ſideribus vicioſę inclinationes, aut ſcelera orirentur, Deus cauſa eſſet humanorum vitiorum ac furorum. Hęc ratiocinatio plauſibilis videri poſſit Ethnicis. Nobis

Nobis in Eccleſia dolorem augere debet, quod hæc preſtans natura, nequaquam volente Deo, in has tantas ærumnas ſe ipſa proiecerit. Si hominum natura manſiſſet integra, fulſiſſet in nobis lux diuina, gubernatrix omnium motuum, & Stellæ in materia non contaminata alias actiones habuiſſent. At nunc in his ſordibus infæliciores ſunt actiones, & extincta eſt illa lux quę rexiſſet omnes humanos motus. Hęc deploranda ſunt in Baſilij ratiocinatione, non deijcienda de cælo ſidera, & cogitandum quantum decus humana natura amiſerit, quàm triſte malum ſit peccatum, propter quod hęc noſtra temperamenta nunc belluinis ſimilia ſunt.

Ad hanc autem reſponſionem, deinde hęc addẽda eſt: Ne nunc quidem ſtellas ſcelerum cauſas eſſe, quia, etſi inclinationes ab eis oriuntur, tamen hę non ſunt integrę actionum cauſę. Sed voluntas pręcipua cauſa eſt actionum, quę quidem et poteſt, & debet frenare inclinationes. Non enim fatalem neceſſitatem conſtituimus, nec cogi Neronem à ſtellis ad tanta ſcelera dicimus. Sed accerſiuit ipſe ſibi hos furores volens, et indulgentem cupiditatibus, magis magiſque incitauit Diabolus, Ac multo ſit deterior Nero quàm qualem natura, quamuis infauſta, finxerat.

Nunc reſponſionem ad Baſilij argumentum, vides

des non leuem commonefactionem eſſe de noſtris mi ſerijs, & veris earum cauſis.

At obijciunt, Paucißimas eſſe demonſtrationes de effectionibus ſiderum. Socrates de vniuerſa huma na ſapientia inquit, homines aut pauca, aut nihil ſcire, quorum alterum falſum eſt. Vult enim Deus aliquam in hominũ mentibus lucem eſſe reliquam, notitias numerorum, figurarum, legum naturæ, phyſicas multas. Etſi autẽ magna eſt infirmitas humanæ mẽtis, & facilis hallucinatio, & multa errata: tamẽ illæ notitiæ quæ diuinitùs monſtratæ ſunt, nõ ſunt abijciendæ. Et aliarum paucarum notitiarum cum rectè euoluuntur, magna eſt amplitudo, vt in ſingulis artibus prudentes artifices magna cum admiratione diuinæ ſapientiæ animaduertunt. Ita fateor de effectionibus ſtellarum paucas eſſe demonſtrationes. Sed tamen ex his ipſis, ſi euoluantur, ſi dextrè & prudenter ad vitam accommodentur, valde multa iudicari poſſunt. At ſæpe fallimur, ſæpius etiam quàm in cæteris artibus. Fateor hoc quoque. Nec tamen ars nulla eſt. Quid eſt enim familiarius homini, quàm hallucinari ac errare? Sed manent tamen aliquæ veræ noticiæ, quas alij magis, alij minus dextrè ad ea de quibus iudicãt, accommodant. Et de futuris rebus etiam pauca proſpicere, & vtile & magnum eſt. Nec

prorſus de nihilo dictum:

Qui ſapit, ille animum fortunæ præparat omni,
Præuiſumq; poteſt arte leuare malum.

Hæc ærumnoſa hominum natura premitur ingẽtibus miſerijs multo pluribus, quàm quas aſtra denũciant. Non igitur quęramus philoſophiam humanã, quæ depellat omnia pericula & mala, ſicut nec mors tolli medicatione poteſt, imò nec morbi omnes pelli poſſunt. Agnoſcamus nos eſſe maſſam peccati, ac propter iram Dei ſingulos et pœnas propriorum lapſuum ferre, & publicarum miſeriarum ſocietate feriri. Et tamen cum accedit agnitio vera filij Dei, Domini noſtri Ieſu Chriſti, experientur ſe præſidia vitæ maiora habere, quàm ſi Crœſi opes, arces, & exercitus haberent.

Nec omnino verum eſt Pindari dictũ, qui Phyſicos ait δρέπειν ἀτελῆ καρπὸν σοφίας. *Nõ ſemꝑ opitulantur artes. Imò multa ſunt in multis artibus, nondũ ſatis patefacta. Fruendũ eſt tamẽ ea doctrina, quam Deus & conſpici, & adminiculum aliquod vitæ eſſe voluit.*

Cùm igitur hæc diuinatrix ſit Phyſica quædam temperamentorum & inclinationum humanarum aſpectio, et cauſarum cæleſtium collatio, ex vera experientia extructa ars eſt & conceſſa, & qua bonæ

mentes

mentes bene vti poſſunt, vt medicis prædictionibus. Ideo vtile eſt reliquias veterum ſcriptorum in hoc genere ſeruari. Ac mihi clariſſimus vir Ioannes Schonerus, quem ego pene ſolum hac noſtra ætate artificē in hoc genere eſſe, vere confirmare poſſum, vtiliſſimā operam præſtitiſſe videtur, quòd & ab alijs tradita, & à ſe longo vſu obſeruata in vnum corpus coëgit, et tãquam diſſipatas ædificij partes belliſſime extruxit, vt tota ars ſine magno negocio à ſtudioſis perdiſci poſſit. Etſi enim, vt ſolet, alia præcepta alijs ſunt firmiora, tamen prudẽtes delectum adhibere poterunt. Nec ſua laude ideo Schonerus priuari debet, qui inſigni hoc ſuo labore id egit ne ars tota, & magna pars veræ phyſices interiret. Hæc igitur bonis ſtudioſis, amãtibus philoſophiæ, & vniuerſæ doctrinæ, de motibus & effectibus cœleſtibus eduntur. Hi legant, & ſeſe ad amorem omnium bonarum artium, & ad cogitationem de diuerſis cauſis actionum humanarum, & de tota gubernatione vitæ exuſcitēt, & naturę infirmitatem contemplantes, confugiant ad Deum æternum patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & huius mediatoris fiducia petant, vt diuinitùs regamur & defendamur.

Finis.

PARS PRAEFATIONIS EIVSdem, in ſphæram Io. de ſacro boſco.

Sed ſunt nonnulli Epicurei, qui totum hoc doctrinæ genus irrident, nec ſolum prædictionibus fidem detrahunt, ſed etiam vituperant motuum cognitionem: quos ſinamus vnà cum Epicuro ineptire. Sunt enim eiuſmodi, vt magis opus habeant medicis, quàm geometris. Eſt enim manifeſtum inſaniæ genus aſpernari motuum cognitionem, quæ habet eruditiſsimas & firmiſsimas rationes, vt maximè alteram illam partem diuinatricem omittamus. Quanquam mihi neque Picus, neque quiſquam alius perſuaſerit, ſidera nullos habere effectus in elementis, & in animantiũ corporibus, præterea nullas ſignificationes in hac inferiore natura. Nam experientia oſtendit ardẽtium ſtellarum congreſſus vrere hæc corpora, & ſiccitates afferre: rurſus etiam congreſſus humẽtium ſiderũ, augere humores. Deinde variè mixta lumina varieque temperatæ qualitates, vt in pharmacis res diſsimilimæ aliter temperatæ alios habent effectus. Ideóque rectè dixiſſe Ariſtotelem iudico, cum äit, hunc inferiorem mundum à ſuperiore gubernari, & ſuperiora cauſam motus in inferioribus corporibus eſſe: & addit

addit rationem prudentiſsime cogitatam. Cùm initium motus ſit à cælo, conſequi, motum cæli & reliquis cauſam motus eſſe. Hæc enim ſunt eius verba, quæ adſcribemus, vt meminerint adoleſcentes, tanquam oraculum, ἔστι δ' ἐξ ἀνάγκης συνεχής πως οὗτος ταῖς ἄνωθεν φοραῖς, ὥστε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν κυβερνᾶσθαι ἐκεῖθεν· ὅθεν γὰρ ἡ τῆς κινήσεως ἀρχὴ πᾶσιν, ἐκείνην αἰτίαν νομιστέον πρώτην. *Sicut enim in his noſtris corporibus vita ſeu primus motus, qui in corde exiſtit ciet motum in alijs membris: ita cum haud dubiè motus cæli primus ſit, reliqua corpora incitat, vt ſuos quoſdam motus efficiant: Neque verò quiſquam rectè inſtitutus in Philoſophia aliter ſenſit vnquã. Nã & medici, qui ſolent in materia potius quàm in cælo rerum cauſas quærere, tamen multa referunt ad ſiderum conſtitutiones, ſicut oſtendit libellus, qui Hippocrati aſſcribitur, de aëre, aquis & locis. Atque hęc non diſſentiunt à Chriſtiana doctrina, quę etſi docet nos omnia diuinitus gubernari, tamen non tollit naturales actiones ac ſignificationes rerum, ſicut in alendis corporibus apparet: quibus etſi vitam ac motum Deus impertit, tamen ea foueri, ac paſci cibo, potu & alijs rebus ad vitam tuendam conditis iubet. Ac prudentia digna Chriſtiano eſt dijudicare, quæ ſint communes actiones Dei & naturæ, quæ ſint propriæ*

Dei ſupra naturam poſitę. Et vt de homine proprie dicamus, ſępe mihi cogitanti, tria videntur genera actionum in homines cadere. Notiſsimum eſt, quod à natura hominis proficiſcitur, ſenſu ac ratione. Ad id pertinent inclinationes, quæ ſequuntur temperamenta qualitatum. Videmus enim diſsimilitudines ingeniorum infinitas, quæ profectò pariunt diſsimiles actiones, quemadmodum poeta verè ſignificauit, cum inquit, Natura ſequitur ſemina quiſque ſuę. Quid enim tam receptum apud medicos eſt, quàm τὰ ἤθη καὶ τὰ πάθη corporum diſpoſitionem imitari? Idque res loquitur ipſa, ἤθη in homine bilioſo exiſtere nulla poſſe, ſed excitari in eo immoderatos impetus, quaſi ventos, magna & vehemētia πάθη, quæ difficilime poſsit ratio regere aut flectere. Si quis autem conſiderabit diuerſas regionum naturas, & diuerſarum gentium ingenia, quàm aliam cauſam huius diſsimilitudinis oſtendere poterit, quàm cœli naturam? Vnde facile iudicari poteſt in miſcendis temperamētis corporum atque ingeniorum inter alias cauſas etiã luminis naturam concurrere. Neque ego nihil educationem, conſuetudinem, inſtitutionem, leges atque conſilia in regendis inclinationibus iſtis proficere iudico, ſed hæc quoque pono in hoc genere actionum, quod à natura proficiſcitur. Alterum genus eſt actionum,

quæ

quæ ſupra naturã exiſtant in homine diuinitùs. Hoc eſt enim Chriſtianæ mẽtis intelligere ac ſentire, diuinitùs homines cuſtodiri atq; gubernari: etſi autem ita gubernat Deus, vt naturę ſuas partes etiã aliquo modo relinquat, tamen multa corrigit in natuta, & multarum rerum euentus cõcedit alios, quàm quales proponit natura. Neque enim Moſes beneficio aſtrorũ ſeruatus eſt, cũ euaderet via per mare patefacta: neque Petrus cum per Angelum è carcere educeretur, ſiderum beneficio liberatus eſt: neque Paulus ex hoſte Euangelij poteſtate aſtrorum pius factus eſt. Talium operum cauſam propriè ad Deum referendam eſſe nemo non intelligit. Sicut igitur naturę vires in alijs partibus eatenus recipimus, ne Regnum Chriſti tollant: ita ſuas vires lumini eatenus tribuemus, ne quid de gloria Chriſti detrahatur, cui cùm omnia ſubiecta ſint, iure etiam ſentiendum eſt, ſtellarum vires ei parere oportere. Ac bonæ mẽtes hac ſententia erigere ſe atque confirmare debent aduerſus triſtes ſignificationes, quę non raro mirabiliter animos in tanta naturæ humanæ imbecillitate perturbant. Atque vt aliàs verbum Dei anteferre nõſtris opinionibus debemus: ita aduerſus has ſignificationes, animi verbo Dei ac promiſſionibus diuinis confirmandi ſunt. Idq; vulgata

gata ſententia docet, quæ citatur ex Ieremia, Nolite timere à ſignis cæli, quæ timent Gentes. Neque enim negat Propheta ſigna eſſe, ſed cum ſigna nominet, ſentit ea, res magnas atque triſtes minari. Conſolatur autem pios, ne ea metuant, non quia nihil ſignificent, ſed vt cõſidant ſe diuinitùs inter illa pericula tegi ac ſeruari. Sicut mortem timere Chriſtus prohibet, nõ quia mors non ſit aſpera: ſed vt ſciamus nobis etiã in morte ipſum adeſſe Chriſtum, vt nos ſeruet. Erigenda igitur mens eſt ſupra vniuerſam hanc corporalem naturam, vel ſi fractus illabatur orbis: nec patiendum vt verbum Dei, vt fiducia erga Deum nobis excutiatur: qua ſicut muniuntur piæ mentes aduerſus præſentia pericula, ita muniẽdæ erũt etiam aduerſus inimicas aſtrorum ſignificationes. Sicut igitur aliæ partes Phyſices non lædunt religionem Chriſtianam, ita neque Aſtrologia: nam hanc quoque partem phyſices eſſe ſentimus: nec officit pietati, ſi quis in loco vtatur. Ac præter hæc duo actionum genera, quæ recenſui, reliquum eſt tertium genus actionum, ad quas ſuſcipiendas animi contra naturam, à Diabolo magno motu impelluntur. Neque enim aut aſtris, aut alijs naturalibus cauſis, ſed Diabolo recte tribuentur Neronis & ſimilium Tyrannorum prodigioſæ libidines atque parricidia. Itaque cùm humani animi

non

non vno tantùm genere cauſæ moueantur, cõſequitur leges fatorum varijs modis impediri, interdũ afflatu diuino, interdum inſtitutione, interdum deliberatione, interdum etiam in deterius flecti à Diabolo. Præclarè igitur inquit Ptolemæus, aſtrologorum decreta non eſſe prætoria. Nam prætoris edicta populum parere cogunt, illę vero ſignificationes non afferunt vim hominibus, etſi non vbique ſunt otioſæ. Atque harum rerum exempla ſuppeditant hiſtoriæ. Sed hæc diſputatio longior eſt, quã vt hic explicari tota poſsit. Hæc enim ideo commemoraui, ne adoleſcentes in totum dã nent hunc chorum artium, propterea quòd imperiti quidem irrident diuinationes. Nam illa doctrina de motibus, cognitionem habet ſuauiſsimam, & homine digniſsimam. Et ſi quis adhibebit iudicium, intelliget alteram partem artis, diuinatricem videlicet, perinde eſſe partem phyſices ſicut medicorum prædictiones pars quædam phyſices eſſe exiſtimantur. Neque enim illa pulcherrima corpora ſiderum fruſtra condita eſſe ſentiendum eſt. Præſertim cùm ille ordo atq; curſus ſumma ratione conſtet: adeo vt quædam quaſi Politia in cœlo, velut in poëmate depicta eſſe videatur. Sol enim qui regnare videtur, in medio orbe vehitur, ſtipatus ſenatoribus, bellatore, atq; oratore: habet & œconomas Lunam & Venerem. Nã

hæ præcipue dominantur in ciendis humoribus, quibus aluntur corpora. Cum autem & hic admirabilis ordo ac poſitus, deinde certiſsimæ leges curſus teſtẽtur, hoc opificium ſumma ratione conſtare, non eſt cõſentaneũ aſtra nullas ſignificationes, nullos effectus habere. Neque verò fruſtra dicunt ſacræ literæ, Erũt in ſigna, tempora, & dies, & annos. Hic non ſolùm inquit annos, dierum & noctium vices, diſcrimina temporum, videlicet æſtatis atque hyemis ab aſtris cõfici, ſed addit etiam de ſignis. Idque interpretatur cõſenſus omnium ſeculorum, quo compertũ eſt eclipſes ſemper habuiſſe triſtes euentus. Non eſt autẽ hominis bene inſtituti, diſſentire à conſenſu tot ſeculorum.

PARS PRAEFATIONIS EIVSdem in tabulas reſolutas Schoneri.

Quare generoſa ingenia decet abhorrere auribus atq; animis ab Epicureis illis, qui hanc certiſsimam motuum ſcientiam aſpernantur. Magna vero etiam vis & vtilitas eſt etiam alterius partis, videlicet doctrinæ prædictionum, quæ ſumuntur à cauſis cœleſtibus. Nam & Galenus autor grauiſsimus affirmat affici animantium corpora à lumine planetarũ magnamq; vim omnium planetarum eſſe in temperamentis & miſcendis & turbandis. Et quidẽ grauiter

ter reprehendit eos qui diſſentiunt. Ait enim experiẽtiam manifeſtã teſtari hanc vim eſſe ſiderum: ſophiſticum vero eſſe, negare manifeſtam experientiam. Multa iudicari poſſunt ex poſitu Aſtrorum de valetudine corporum, de ingenijs & inclinationibus, deq́; multis in vita caſibus, de tempeſtatibus, de mutationibus rerumpub. Plurimum autem tãtarum rerum conſideratio & animaduerſio conducit prudẽtibus. Nec pugnat religio Chriſtiana cum hac ſententia, nec damnant has prædictiones ſacræ literæ. Sunt enim pars quædam phyſices, ſicut Medicorum prædictiones. Sumuntur enim à cauſis naturalibus. Diuinitus alia vis eſt indita Soli, alia Lunæ, vt vis eſt alia piperis, alia maluæ: & pium eſt agnoſcere opera dei et obſeruare vires illis inditas. Sed hæc diſputatio longior eſt, quàm vt hic tractari tota poſſit, et extant libri eruditiſſime ſcripti multorum, qui Pici et aliorum ſimilibus calumnijs reſpondẽt. Illud tantum adijciendum eſſe putaui: Iniquum eſt pronunciare priuſquam cauſam cognoueris, At illi vituperant hanc doctrinam qui ſimpliciter eam ignorant, Quare eorum iudicia merito deridentur. Non temere diſſentiendum eſt ab eruditiſſimorum & prudentiſſimorum hominum iudicijs, qui cùm harum artium vim & vſum cognouiſſent, poſteris eas,

tanquam vitæ vtiles tradendas eſſe putauerunt. Et arrogantia eſt cum ſumma ſtultitia coniuncta, venari choragium aliquod gloriæ ex inſectatione artiũ, quæ ſunt graui autoritate doctorum & prudentũ receptæ.

ORATIO MILICHII *de Aſtrologia.*

OPtimè inſtitutum eſt, vt in his ſpectaculis de dignitate artium, & de virtutũ laude dicatur, quod ea oratio cum ad formanda iudicia iuuentutis, tũ ad accendendos animos ad amorem bonarum rerum, magnam vim habet. Etſi autem præcipue ſolet ad iuuẽtutis vtilitatem hoc loco accommodari oratio, tamen ne cæteris quidem vllum acroama eſt iucundius, quàm artium & virtutum encomia, quas vt quiſque intelligit, ita vehementiſſime admiratur. Quare & ſi oratio noſtra aptior futura erat iuuentuti, tamen ne vobis quidem ingratam fore cõfido, quorum quo maior eſt eruditio & prudentia, eo magis delectari vos cogitatione ipſa artium arbitror. Dicam autem de ea parte Aſtrologiæ, quæ de ſiderum effectibus in natura inferiore diſputat. Idq́ue argumentum eo ſumpſi libẽtius, quia

mihi

mihi non in turba imperitorum, ſed apud homines doct[illegible]s, & philoſophiæ deditos, dicendum eſſe intelligeb[illegible]m. Vt autem Græci rhetores ſumma prudentia in definitione artis dixerunt: artem non ſolum oportere veram notitiam eſſe, ſed addiderunt etiam, oportere vtilem ad vitam eſſe. Ita ego vtrunque diſputabo, & veram eſſe doctrinam de cæleſtibus effectibus, et magnas ad vitam vtilitates afferre. Atque hic principio à vobis peto, quod æquiſſimum eſt, ne conferatis in artem errata artificum, qua de re longius mihi dicendum eſſet, niſi apud eruditiſſimos homines haberetur oratio. Sed aliud eſt crimen quod etiã apud doctos detrahit fidem arti, quod videlicet in hac infinita caſuum humanorum varietate, ars ipſa non præuidet omnia: negant igitur homines acuti artem, hoc eſt, vniuerſalem & perpetuam doctrinam exiſtere poſſe, ex particularibus paucorum euentuum obſeruationibus: quaſi vero aut medicina morbos curet omnes, aut politica ſapientia omnes Rerump. tempeſtates proſpicere, mederi omnibus incommodis poſſit. Et tamen concedendum eſt, multa vtriuſque artis vera & firma præcepta eſſe, & ad vitam vtilia. Ita ſunt huius diuinatricis veræ quædam & perpetuæ ſignificationes, pauciores fortaſſe (nihil enim diſſimulo) quam medicorum. Nã hæc ars verſatur in rebus

procul poſitis à noſtro cõſpectu:et cũ hominũ temperamenta moresque diiudicet, & vaticinetur de futuris maximarum in vita rerum mutationibus, diuinitas quędam eſſe videtur. Quare etiamſi non tã multæ ſunt huius artis demõſtrationes, quàm cæterarum leuiorum artium, artis hoc magnitudini tribuatur. Et quidem eo maiore cura quantulumcunque eſt huius artis, quod ſuperi monſtrarunt hominibus, conſeruari debet, eo maiore ſtudio intendenda mens eſt in has ſignificationes, quæ compertæ ſunt: nam harum quoque maxima vis eſt, & multiplex in vita vtilitas. Non ſolùm inepti, ſed etiam improbi ſunt, qui falſis perſuaſionibus ornare aut amplificare artes conãtur. Ego ingenue profiteor, non omnium euentuum ſignificationes compertas eſſe, ſed idem affirmo multas eſſe certas minimeq; fallaces ſignificatiões, quas ſi quis animaduerterit, magnum ad regendam naturam et pleroſq; fortunæ impetus gubernãdos, adminiculum habet. Extenuat hanc artẽ & Fauorinus apud Gellium, & dicit pauca quædam præuideri παχυμερέστερον, *non ſolùm non repugno, ſed etiam plauſum do, quod ait* παχυμερέστερον· *ampliſſimo præconio ornauit artem, ſiquidem quædam in natura aut moribus præcipua animaduerti poſſe inquit. At ex his homines ſagaces plurima poſtea iudicãt. Videtis in moribus*

bus quã multa coniĳciãtur ex vno aliquo geſtu, aut cachinno. Ita cũ certæ notæ quarundam præcipuarũ rerũ ſint impreſſæ naturę, multę ex his poſtea coniecturę ſumuntur. Fortaßis autem non eſſet ars ducenda Aſtrologia, ſi tantum conſtaret coniecturis. Nam ars eſt eorum quę non fallunt. Verùm & hęc ipſa ars, vt medicina & politica, primum certis obſeruationibus cõſtat, poſtea ex his multę oriũtur cõiecturę. Vidit aſtrologus in geneſi Catilinę diros poſitꝰ atq; aſpectus planetarum, qui ſignificabant animi crudelitatem, audaciam, prępoſteros mores, inquieta & infœlicia conſilia. Fac non potuiſſe certo prędicere, Catilinam Cicerone Conſule, moturum eſſe ſeditionem, deinde futurum, vt in acie in Apennini radicibus interficeretur. At animaduerſis illis infauſtis ſignificationibus, quę quidem ſunt certę, coniĳcere potuit, futurum ciuem turbulentum, ſeditioſum, & vitę futurum exitum tragicum. Ita inſignia quędam in temperamentis ac moribus παχυμερέστερον iudicari poſſunt, quę non fallunt. Non igitur eo aſpernanda eſt hec ars, quia non omnia pręuidet. Quàm pauca certa ſunt in cęteris optimis artibus, & vt iam non de medicina, aut de politica dicamus: num ideo tota doctrina de meteoris vituperanda eſt, quia paucas habet demonſtrationes, poſteà plurima conficit

conie-

coniecturis. In ipſa agricultura quàm ſæpe fallimur, num ideo non ſunt colendi agri? Quin potius vtamur artium beneficijs, & conſyderemus quouſque humana mens progredi poſsit. Me quidem non ſolum vtilitas in his artibus delectat, quam in medendo & alijs rebus animaduerto, ſed multo magis hoc, quod cũ hunc mirificum conſenſum corporum cœleſtium & inferiorum contemplor, ipſe me ordo & harmonia admonet, mundum non caſu ferri, ſed regi diuinitus. Hæc reſpondere volui ad vulgare conuicium, prius quàm de arte dicerem. Eſt autem initio veluti definitio quædam conſtituenda Aſtrologiæ, vt eam à ſuperſtitioſis diuinationibus, quas Ptolomæus ἀτεχνολογήτους vocat, ſeparemus. Aſtrologia pars eſt phyſices, quæ docet quos effectus aſtrorum lumen in elementis & mixtis corporibus habeat, qualia temperamẽta, quas alterationes, quas inclinationes pariat. Et quia inclinationibus ſæpe mores, ſtudia, conſilia, caſus reſpondent, vt ille inquit: Naturæ ſequitur ſemina quiſque ſuæ: ideo horum quoque ſignificationes aliquas monſtrat. Quod ſi conſtabit ſydera habere aliquos effectus, plane concedendum erit, hanc artem eſſe phyſices partem, perinde vt prædictiones medicorum. Nec ego nunc de hac parte prolixè diſputabo, ſed vnum Galeni oraculum in hac cauſa recitabo,

qui

qui non ſolum reprehendit, ſed etiam grauiter obiurgat illos, qui negant inferiora corpora affici à lumine cæleſti, & inquit, Sophiſticum eſſe, negare manifeſtã experientiam. Ergo & fatetur ſe experientia victum tribuere magnam vim lumini in inferioribus corporibus; & eos qui diſſentiunt ſeueriſſimè taxat. An dubium eſt, vices æſtatis atq; hyemis effici Solis acceſſu & diſceſſu? Solis lumen calefacere & deſiccare? Lunam humectare? Hæc ſi manifeſta & perpetua ſunt in his duobus clariſſimis ſyderibus, cur cætera putemus fruſtra condita eſſe? Iam perpetua experientia teſtatur, inſignes Coniunctiones habere inſignes effectus, idq́; in tempeſtatibus palam apparet. Vidiſtis concurſum planetarũ in humido ſigno, Anno viceſimoquarto: Intumuerunt vbiq; omnes aquæ, humidæ tempeſtates totius bienniј fuerũt. Hac æſtate pluuias crebriores omnium opinione, & inſalubres tempeſtatum variationes attulerunt, Iupiter in Piſcibus, Mars in Tauro. Poſſem alia multa exempla recitare, ſi temporis anguſtia non prohiberet. Nec verò dubium eſt, vt Solis & Lunæ, ita cæterorum planetarum lumen variare tempeſtates, et aërem, & corpora noſtra afficere. Res ipſa loquitur in herbis, in metallis, denique in contemptiſſimis rebus, maximã vim eſſe, & iure laudatur illud veteris poëtæ:

ὅττι καὶ ἐν μαλάχῃ καὶ ἀσφοδέλῳ μέγα ὄνειαρ.

Quod cum ita ſit cur putemus fruſtra condita eſſe illa pulcherrima lumina, cùm quidem nulla ſit natura præſtantior aut efficacior lumine? Quin ipſę leges motuum, nonne ſignificant temperari lumen Solis & Lunæ cæterorum planetarum aſpectu? Mercurius & Venus nunquam procul à Sole diſcedunt. Superiores planetæ ita diſcedunt, vt tamen in Epicyclis ad medium apogeon cum Sole ſemper congruāt. Poſtr mo & Hippocrates teſtatur, tempeſtates excitari & variari vi ſyderum. Et diſsimilitudinem non ſolum regionum, ſed etiam ingeniorum ac morum in diuerſis regionibus docet oriri à cœleſtib⁹ cauſis. Hęc cum ſint certa, conſtat artis initium verum ac certum eſſe, videlicet quod lumen cœleſte magnam vim habeat in elementis & mixtis temperandis & alterandis. Deinde & hoc manifeſta experientia teſtatur, lumen planetarum diſsimile eſſe, Saturni melancholicum, Iouis temperatum, Martis cholericum, Solis viuificum, Mercurij ſiccius, Veneris & Lunæ humidius. Et hæc variè poſita, miras mixturas efficiūt: vt cū in medicamentis variæ herbæ miſcentur, in cātu voces. Hæc dixi breuius, nō ſolum quod habenda fuit ratio temporis, ſed etiam quod vobis doctiſsimis hominibus ſatis probata eſſe arbitrabar.

Venio

Venio igitur ad alteram partem, videlicet vt de vtilitate dicam. Nec vero exiſtimo quẽquam adeò ſuperſtitioſum eſſe, vt neget in medendo conducere obſeruationem ſyderum. Cumq́ue de hac re & præcecepta extent, & nota ſit experientia, non ero longior. Quanto eſt autem illa maior vtilitas, non ſolum in ægrotis corporibus, ſed multo magis in Rebuſpub. cõſyderare mutationum maximarum ſeu cauſas ſeu ſignificationes, vt accommodare ad eas noſtra conſilia poſſimus, & arte mitigare incommoda. Vere enim, inquit Plato, Syderum circuitus efficere varias vices non ſolum animãtium corporibus, ſed etiam vniuerſæ naturæ rerum, vitæ hominũ, Imperijs & Rebuſpub. Vt autem agricolis præcipitur, vt tempeſtatum ſigna obſeruent, ita magni viri in Repub. mutationũ ſigna intelligere & conſyderare debent. Et quidem in ſcriptis politicis colliguntur ſigna ſumpta à moribus & voluntatibus: Sicut medici morbos ex intemperantia, aut corruptione humorum prædicunt. Sed magno et ſapienti viro magnopere prodeſt, etiam hæc cæleſtia ſigna animaduertere, vt regere aliquo modo fortunam, & cauere ſæuas tempeſtates, vel certè mitigare poſſit. Recte enim dictum eſt:

Qui ſapit, ille animum fortunæ præparat omni:

Præuiſumq́; poteſt arte leuare malum.

Etenim ſi ſignificationes illæ nõ ſunt conſyderandæ, cur diuinitus in cœlo ſcriptæ ac pictæ ſunt? cùm autẽ Deus has notas impreſſerit cœlo, vt Rebuſpub. denũciaret ingentes caſus, impietas eſt, animos ab hac obſeruatione prorſus auertere. Eclipſes, Coniunctiones, Prodigia, Traiectiones, Cometæ, quid ſunt niſi Dei oracula? qui minitatur vitæ hominum ingentes calamitates ac mutationes. Hæc ſi quis contemnit, Dei monitus aſpernatur. Quatenus autem hæc metui debeant, quantum omnino tribuendum ſit cœleſtibus ſignis, diſcet idem ille vir magnus ex ſacris literis, ne obrepat animo impia vel confidentia vel deſperatio. Vt in agricultura, in nauigando, non eſt irreligioſum obſeruare prognoſtica tempeſtatum: ita in adminiſtratione rerum, cõſyderare naturales ſignificationes, quas Deus propoſuit, vt nos vigilantiores reddat, & curam in nobis acuat, pium & vtile eſt. Sed videamus priuatos mores. Si quis naturæ ſuæ inclinationẽ intelligit, alere bona & confirmare, & vitare vitia diligentia ac ratione poteſt. Verum eſt enim quod ait Ptolemæus: Sapiens anima adiuuat cœleſtem operationem, quemadmodum optimus agricola arando expurgãdóque adiuuat naturam. Hoc latè patet in cura valetudinis, in deligendo genere vitæ, ſtudij, in ſuſci-

ſuſcipiendis negotijs vel aptis vel abhorrentibus ab ingenio. Si Curionis aut Antonij parentes ſatis intellexiſſent naturam filiorum, flectere ſingulari arte fera & inquieta ingenia ad moderationem potuiſſēt. Philippum Macedonem accepimus regem in primis callidum, cùm animaduertiſſet in filio Alexandro non ſanè prauam, ſed tamen aſperiorem & impatientem imperij naturam eſſe, videretq; eum non pati domitorem aſperum, cœpit conſiliū, doctrina & philoſophia flectendi eum ad ſuauitatem & comitatem. Hac ratione adeò excoluit illam naturam, vt in ipſo curſu victoriarum vix quiſquam fuerit vnquam humanior ac moderatior. Ita prodeſt videre quo quemque ducat natura, vt diſciplina idonea ad virtutē flectatur, & à vitijs abducatur. Poſſem & alias vtilitates œconomicas colligere, ſed has perſequi longum fuerit. Vos igitur cādidati, quia iam philoſophiæ vos publicè addicitis, vt reliquas partes pro virili amplecti, excolere, & ornare debetis: ita memineritis hanc quoque partem amandam eſſe. Non ſolùm ſtultitia, ſed peruerſitas eſt, aucupari ingenij laudem ex inſectatione bonarum artium. Nam viros bonos decet, præclaras artes & vtiles vitæ pro virili ornare, vt ad earum ſtudia quamplurimi inuitentur.

Dixi.

PARS PRAEFATIONIS SCHONERI IN CANONES *Io. Verneri de mutatione auræ.*

Tibi vero, ornatiſſime D. Doctor, hunc libellum vel eo nomine inſcribendum putaui, quod hæc ipſa pars phyſices quam tractat, plurimum vel ornamenti vel emolumenti adferat medicæ facultati. Nam ipſa experientia oſtendit magnam vim eſſe luminis cæleſtis in afficiendis corporibus inferioris naturæ. Quod & Galenus affirmat, & addidit Sophiſticum eſſe, negare manifeſtam experientiam. Et quis non videt ægra corpora variè affici ſyderibus, diuerſas cientibus aëris tempeſtatumq; conſtitutiones ac viciſſitudines? In hanc ſententiam & Hippocrates teſtatur tempeſtates excitari, & mutari vi ſiderum, ac varietatem illam non ſolum regionum, ſed & ingeniorum ac morum oriri à cæleſtibus cauſſis. Certum eſt enim lumen cæleſte magnos & inſignes habere effectus in elementis & mixtis temperandis vel alterãdis. Neq; hoc obſcurum eſt ſidera diſſimilia eſſe, Saturni melancholicum, Iouis temperatũ, Martis cholericum, Solis viuificum, Mercurij ſiccum, Veneris et Lunæ humidiora. Hæc ergo multifariam inter ſe radijs

dijs corporibusq́ue iuncta, mirificas efficere qualitatum mixtiones quis dubitat? Experimur in pharmacis herbas variè mixtas diuerſas inducere corporibus qualitates, varijsq́ue mederi morbis ac diſcraſijs. Quare & ſuperſtitioſum eſſe fateri cogemur, & ſophiſticum (vt Galeni verbo vtar) qui neget in medẽdo obſeruandos eſſe infauſtos aut fœlices ſtellarũ poſitus, cùm experientia nota ſit & ratio præceptorum luce meridiana clarior. Hæc breuius dixi, vel quòd tibi homini doctiſsimo iſthæc perſpectiſſima, probatiſsimaq́ue eſſe intelligebam, vel quòd ipſa rei perſpicuitas nõ deſiderabat longiorem orationem.

FINIS.

VERBA PITATI EX EPHEMERIDIBUS deſumpta.

Quomodo homini futura prænoſcere, atque uaticinari liceat contra uulgarem quorundam ſententiam.

ABiectis execrabilibus artis magicæ vanitatibus, diabolicæ inquam non diuinæ, ac naturalis, reiectiſque alijs ſuperſtitionibus, atque illorum dictis, qui ex aſtris omnia futura neceſsitate fatali euenire ſenſerunt, quique terminos aſtronomicæ poteſtatis reſpectu liberi arbitrij ſuperbè exceſſerunt, opinioni quoque eorum refragabimur, qui futura aliqua quauis humana ſcientia prædici poſſe abnegantes (vt aſtronomia, & chiromantia, phyſiognomia & geomantia, quã ſors & caſualis figuratio, leuitaſque inanem & ſuſpectam reddit) dum hoc ſolummodo diuinę menti reſeruatum aſtruunt, ipſius bonitati, ac liberalitati derogant. Si nanque Deus immenſa ſuiipſius munificentia cœleſtibus corporibus, ac elementaribus virtutibus nouas res quotidie, vt mineralia, vegetabilia, nouáque animalia, & hominem (quum Sol & homo generẽt hominem) alterum quoque producere, ac generare conceſsit, volucres quoque cœli, & animalia quædam naturali inſtinctu aëris perturbationem, & temperiem, futuramque cantu ſerenitatem, vel motu ali-

aliquo corporis prænunciare donauit: quis illum homini ſuam ipſius imaginem gerenti, cuique diuinum quid afflatu ſuo inſpirauit, & quod maius eſt, cui hominem alterū à peccatis abſoluere, & emundare cõceſſit (quod diuinæ tantùm competit poteſtati) futura modo aliqua prænoſcere, magis quàm volatilia, et quadrupedia, & altius elargitū fuiſſe negabit? Præ cæteris ergo Noam, exinde patres alios (ſi Ioſepho, & Beroſo Chaldæo credimus) alijs non minus diuinis, & cæleſtibus diſciplinis edoctum Aſtrologiam cælitùs (quod facile credi poteſt) edocuit, qua ille Armenios, & Scytas parum poſt vniuerſale diluuium inſtruxit, vt quid ab anni initio, & cardinibus eius per annum reliquum futurum eſſet decerneret, ob quã rem illum diuinæ mentis participẽ eſſe dixerunt. Sic pater ille multarum gentium Chaldæos, & Aegyptios æquè doctos fecit. Nec minus & nos, per hanc (quam theologiã naturalem Petrus Cardinalis Cameracenſis in libro Concordantiæ Aſtrologiæ cum Theologia, merito nuncupauit) dum ſyderum curſus emenſi, atque edocti fuerimus, agnito cæli ſitu, ac ſtellarum diſpoſitione per interrogationes aſcendens, ſiue per horam exitus infantis ex vtero materno, perque coniunctiones, & aſpectus planetarum, atq; eclipſes luminarium futura contingentia in hoc ſæculo, non

tamen neceſsitate abſoluta ſed conditionata prauidere poterimus. Eſt nãq; cælum (quod Theologi quoque non inficiantur, vt Thomas de Vio Caietanus ſuper pſal. 104. vehiculum diuinæ virtutis quo mediante motu, & lumine denſitatum, ac ſtellarum ipſius, tanquam ſecundis cauſis, Deus cuncta hæc inferiora, & elementaria corpora ordinat, atque diſponit. Ex quo vultus huius ſæculi ſubiecti ſunt lationibus ſuperioribus, vt omnis huiuſce mundi virtus inde gubernetur, vt Philoſophus, & Aſtrologus æq; atteſtantur. Vnde agnita cæli diſpoſitione, futura mundi contingentia facile admodum erit præcognoſcere. Cum nanque Deus cælum ſicut pellem extenderet, formans vniuerſitatis librum. Futura quoque accidẽtia, quæ vim naturæ minimè excedunt, in eodem mirifice deſcripſit. Vnde cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annũtiat firmamentũ. Et Deus fecit luminaria magna, vt vltra temporum diuiſionẽ, eſſent nobis in ſigna videlicet futuræ peſtilentiæ, belli, penuriæ, pacis, & abundantiæ, ac cæterorum naturalium euentuum. nec eis cauſalitatem attribuit Moſes legiſlator, ne Iudæi ſimplices à veri Dei cultu deuiarent, quod expoſitorum aliqui minime tacuerunt, vt Alphonſus Epiſcopus Abulenſis (neque enim hoc de ſignis cæleſtibus intelligi potuit, quum non luminaria

minaria, ſed ſtellæ cœlo affixæ ſigna eiuſdem efficiant) Noluit quoque & filius Dei vnigenitus tanquam verus homo libri æternitatis eiuſdem literis deeſſe, vt ea quæ hominis ſunt, velut natiuitas, mortis aculeus, & alia plurima per figuram cœli ſignificarẽtur, quæ tamẽ vim humanę naturę minime excedũt nõ ea quę ſoli poteſtati diuinę mere ac libere ſubſunt. Non quod figura cœli cauſa eſſet quòd Chriſtus naſceretur, ſicuti neque oracula prophetarum cauſa fuere, quòd Ieſus pateretur. Sed potius (vt inquit Albertus in ſpeculo) ſignificatio fuerat, Immo & vero verius ipſe erat cauſa quare modus admirandę ſuę natiuitatis per cœlum ſignificaretur. Verum nos ne contra catholicorum dicta, ac diuinam legem, contráq; veram ac naturalem Aſtronomiam in pronoſticandis futuris in hoc ſęculo cõtingat ſæpius aberrare, tria noſce oportet futurorum euentuum genera. Quorum aliqua ſunt primum, quę habent cauſam determinatam, & infallibilem, vt motus cœli, ortus, & occaſus ſignorum, coniunctiones planetarum & luminarium, eclipſes, & ſimilia, in quibus eſt determinatio, et infallibilitas ex parte motoris, ac etiam omnis impedimẽti remotio ex parte qualibet, niſi in quã tũ ſubiacẽt diuinę volũtati, quę tamẽ ſemper ordinatè agit. Et de his vera, ac certa eſt aſtrologica ſcientia,

 atque

atque ipſorum experta præcognitio. Quibus præcognitis,et eorum effectus facilè innoteſcent, vt ſunt generalia mundi huiuſce accidentia,bella,fames,peſtilentiæ,pax,abundantia, regnorum ſectarumq́; mutationes,grandines,aëriſq; maximæ perturbationes, elementorum commotiones,terræ motus, & ſimilia, quę ex cœleſti influxu, atque elementorum commotione,quæ vi ſyderum agũtur, quotidie, vel de æuo in æuum euenire concernimus. Quæ quoniam ab vniformi cœli motu inuariabiliter æquè dependent,ni ſecus à prima cauſa ſecũdę miraculoſe impediantur(vt prædiximus)peritiſsimus in his aſtronomus non longè à veritate aberrabit. Verùm quæ poteſt Deus poteſtate abſoluta,nunquam,vel raro fient, quia ſequeretur,quod Deus faciat aliquid, & minus ordinatè agat.Quum tamen omnia quę ſunt à Deo, ordinata ſint,ſecundum apoſtolum.Neque in his ponendum eſt miraculum abſque neceſsitate, vel niſi in re magna,vt in morte Chriſti ſolaris defectio,& Ioſue neceſsitatis tempore Solis nõ naturalis retrogradatio. Secundo aliqua ſunt futura contingẽtia,quæ cauſam habent indeterminatam, & fallibilem,ſicut ſunt operationes hominum purè,merè, & ſimpliciter volũtariæ,atque ideo non habent determinatam veritatẽ, neque determinatam falſitatem, vt philoſophus inquit

quit. Nam voluntas hominis indeterminata eſt, & ad vtrunque vertibilis, videlicet ad oppoſita, atque ideo fallibilis, quia etiam volēti aliquid perficere, multa occurrere poſſunt impedimenta. Et propterea quū ſit anima ipſa hominis nobilior cœlo, nec poſsit illud, quod corporale eſt in animam agere, quæ ſpiritualis eſt: ideo non poteſt cœlum voluntatem humanam immutare, neque in eam, niſi indirectè inclinando agere. Et ideo talia non poſſunt aſtronomica, vel quacunque alia humana ſcientia, ſed quodammodo exili cōiectura præſciri. Tertio aliqua ſunt quæ habent cauſam determinatam, ſed aliqualiter fallibilem, vt ea quæ partim à voluntate hominis partim à cœli influxu dependent. Et hoc quia cùm homo naturam habeat bipartitam, vnam.ſ. cœleſtem & æthercam, videlicet animam intellectualem, alteram verò ex elementorum compagine propagatam, quod eſt corpus caducum, & mortale, ea propter eandē oportuit duobus agi principijs, cœli.ſ. influxu, & voluntate, et ſic effectus, & operationes eiuſdem variȩ & miſtæ inueniuntur. De his igitur cum magis eædem corpori, quàm animæ appropriantur, minusq́ue volūtati ſubſunt hominis, vt bona fortunæ, corporis et animæ habitudo, ac veluti ſenſus & intellectus, ſanitas vel infirmitas, longus vel breuis vitæ terminus, & vt plu-

rimum biothanata mors,quę vix humana volunta-te,& ſapientia regi,vel moderari poſſunt. De his di co aſtronomus verum,ac rectum profert iudicium,nõ tamen vt de prioribus ita penitùs infallibile, veruntamen ſufficienti,ac probabili coniectura fundatum. Cum enim cælum ad hoc, vel ad illud humanũ corpus alteret,atque diſponat, bonám ue fortunam, vel malam homini inſpiret: non poterit propria voluntate corpus proprium de inſano ſanum facere (de his lo quor,quę à natura ſunt) nec poterit ſimiliter bonã ſibi fortunam in negotijs humanis,ac dignitatibus,& ho noribus appropriare, & ſic de memoria, intellectu, longa ipſius vita, & de cæteris. Nec inficior tamen hominem penitus humana ſapientia, ac prouidentia poſſe ſtellarum opus adiuuare, vel incuria, & malo regimine abbreuiare. Sed hoc raro & per accidens euenit. Quæ vero humanæ voluntati ſubijci, & ab eadem moderari vel corrigi poſſunt,licet ſint corpori à cæli influxu naturaliter inſitæ,et propagatæ,vt cõcupiſcẽtia,& iraſcibilis,ex quo aliqui ad deſideria voluptatũ,aliqui ad irã,& vindictã,aliq ad bonos mores,philoſophiã,virtutes,et tẽperãtiã,ad fraudes,aliqui bella,et rapinas magis proni exiſtũt. De his poteſt naturale iudicium proferri, ad quod cælum naturaliter inclinat,atque diſponit, & ſic naturali, at-

que

que humana coniectura fundatum. Quum autẽ homo ſit animal politicum, ipſumq́; Deus intellectuali ſpiritu inſigniuerit, atque eũdem cœleſti radio vultus ſui, & rationis lumine illuſtrauerit, animamq́; eidẽ liberam, ac voluntatem cum poteſtate arbitrij ſui ſuper humanas affectiones, ac ſyderum inclinationem donauerit, his mediantibus (præueniẽte diuino lumine) humani corporis affectiones, & paßiones in diuinam, ac ſupernaturalem alteram naturam trãsferre, & commutare poterit. Vnde in his Aſtronomorum, ac cæterarum humanarum ſcientiarum iudiciũ fallax, & inane. Quod de brutalibus hominibus, qui non ductu rationis, quin voluptatis affectu humanam naturam in irrationalem cõmutant, vt plurimum verax fiet. Quicquid igitur in libro hoc, vel quorumcunque aſtrologorum iudiciorum dictis circa futura contingentia dictum, vel ſcriptum inueneris, non aliter, quàm hic modo prędiximus, dictum puta. Quoniam noſtra hæc eſt ſententia elementaria corpora quæque, ſiue ex eiſdem compacta à ſuperioribus gubernari: cuncta tamen diuinæ poteſtati, atque hominum actus, qui ab hac moderari poſſunt humanæ ſubijci voluntati.

PRAE-

PRAEFATIO IOACHIMI HELleri in Iſagogen Aſtrologicam Io. Hiſpalenſis.

CVm in omni genere doctrinę infinita ſubinde naſcuntur calumniarum portenta, vir clariſsime, quibus praua ingenia, impulſore diabolo, veritatem vel deformare, vel obruere conantur: tum verò hæc ipſa ars, quæ de motibus & effectibus cœleſtium corporum præcepta tradit, ſingulis ætatibus hoc præ cæteris incõmodo laborauit, vt perpetuò acerbiſsimis ſycophantarũ morſibus eſſet obnoxia. Ac ſatis declararunt in hac inſectanda cauſam odij ſui homines partim Epicurei, partim impij, qui cùm aſsiduè in eo ſint occupati, vt fidem prouidentiæ ac gubernationis diuinę animis humanis excutiant, cuius manifeſtiſsima teſtimonia in hac aſtrorum doctrina extant, nihil in ea inconcuſſum, illabefactumq́ue relinquere voluerũt. Nam ipſa harmonia omnium corporum ac motuum in cælo, certiſsimum eſt argumentum, pulcherrimum illud opificium à mente quadam diuina & conditum eſſe & gubernari conſenſus euentuum multorum annorum, ex quo ars diuinãdi ex diuerſo aſtrorum poſitu extitit, illuſtre τεκμήριον, omnes illos motus ſtellarũ

atque

atque adeò ſingula ſidera ad certas effectiones in natura à mente Dei ſapientiſſima eſſe deſtinata. E contra quibus non contumelijs ac calumnijs à tam mirandi operis contemplatione animos hominum abſtrahere ſemper conati ſunt peruerſi ſophiſtæ, quid nõ negocij fecerunt artis huius profeſſoribus? ita vt aſſiduè illis quaſi in acie ſtandum fuerit, ac dimicandũ contra illorum maledicta, qui cùm ne nunc quidem deſinant laceſſere: paucis hoc loco eorum errori ac liuori occurrendum exiſtimaui.

Reprehenditur autem Aſtrologia ab aduerſarijs potiſſimùm duplici nomine, vel quòd artem hanc fingũt eſſe vanã prorſus ac falſam, vel quòd eam tãquam ſuperſtitioſam, et homine Chriſtiano indignã arguunt ac damnant.

Ordine igitur ad hæc conuitia reſpondebo. Prior reprehenſio artis, quorundam Philoſophorum ac Medicorum eſt, qui negant artem hanc certis inniti cauſis, & effectus quos vniuerſaliter ad aſtrorum influentias referũt artifices, ad materiam potius accõmodare ſtudent. Ac Philoſophi quidem potius hac in re Ariſtotelem: Medici vero Hippocratem, principes totius doctrinæ de rebus naturalibus audire debebant, quàm imperitorum hominum partim ſtultis, partim iniquis auſcultare iudicijs.

M . Nam

Nā Ariſtoteles libro primo de Meteoris erudi-tiſsimè ratiocinātur, quòd ſit haud dubiè motus cæleſtiū corporū efficax in rebus inferioris naturæ, in hūc ferè modū diſſerēs, Id à quo initiū eſt motus, procul dubio cæteris etiam rebus vim mouēdi impertit, Sed cœli motum primū in natura extitiſſe hominibus philoſophis ambiguū nō eſt: Nō igitur in dubiū vocari debet eius motus in rebus inferioribus vis & efficacia. Simile quiddā in animantiū corporibus experimur, in quibus ſicut exordium vitæ ac motus à corde manare conſtat: Ita certiſsimū eſt & viuendi et mouendi vim omnem à corde reliquis membris diſtribui, eóque confoſſo, non modo motum, ſed & vitam in animantibus extingui. Hanc Ariſtotelus ſententiā Philoſophis iudicandam proponimus: Medici ſuum audiant Hippocratem, qui in libro de aëre, aquis & locis, ſic de Aſtronomia ſcriptum reliquit.

εἰδὼς γὰρ τῶν ὡρέων τὰς μεταβολὰς, καὶ τῶν ἄστρων ἐπιτολάς τε καὶ δύσιας, καθότι ἕκαστον τουτέων γίγνεται, προειδείη ἂν τὸ ἔτος, ὁκοῖόν τι μέλλει γίγνεσθαι. οὕτως ἄν τις ἐρευνώμενος, καὶ προγινώσκων τοὺς καιροὺς, μάλιστ' ἂν εἰδείη περὶ ἑκάστου, καὶ τὰ πλεῖστα τυγχάνει τῆς ὑγιείης, καὶ κατ' ὀρθὸν φέροιτο οὐκ ἐλάχιστα ἐν τῇ τέχνῃ. εἰ δὲ δοκέοι τις ταῦτα μετεωρόλογα εἶναι, εἰ μεταστάιη τῆς γνώμης, μάθοι ἂν ὅτι οὐκ ἐλάχιστον μέρος συμβάλλεται ἀστρονομίη ἐς

ἰητρικὴν, ἀλλὰ πάνυ πλεῖστον· ἅμα γὰρ τῇσιν ὥρῃσιν, καὶ αἱ κοιλίαι μεταβάλλουσιν τοῖσιν ἀνθρώποισιν. Audis hic anni qualitatẽ ex aſtris præſciri poſſe, audis eam ipſam doctrinã, quæ ex aſtrorũ ortu & occaſu futuras tẽpeſtates & anni accidẽtia colligit, plurimũ cõferre ad rẽ medicã, ad notãdas temporũ occaſiones, ac in fine additũ experimẽti loco, ἅμα γὰρ τῇσιν ὥρῃσιν, καὶ αἱ κοιλίαι μεταβάλλουσιν τοῖσιν ἀνθρώποισιν. Et vt intelligatur ipſum nõ de Solis, ac planetarũ tantũ viribus verba facere, ſed integrã Aſtronomiæ doctrinã cõplecti voluiſſe, aliquantulũ infra in eodẽ libello poſt mentionẽ ſolſtitiorũ & æquinoctiorũ ſubijcit: Δεῖ δὲ καὶ τῶν ἄστρων τὰς ἐπιτολὰς φυλάσσεσθαι, καὶ μάλιστα τοῦ κυνὸς, ἔπειτα ἀρκτούρου, καὶ ἔτι πληϊάδων δύσει. τά τε γὰρ νοσεύματα μάλιστα ἐν ταύτῃσιν τῇσιν ἡμέρῃσιν κρίνεται, καὶ τὰ μὲν ἀποφθίνει, τὰ δὲ λήγει, τὰ δὲ ἄλλα πάντα μεθίσταται εἰς ἕτερον εἶδος καὶ ἑτέρην κατάστασιν. Quo igitur ore Philoſophi aut qui Medici ꝓhiberi volunt, tantorũ virorũ autoritatẽ et iudiciũ vel eludẽt, vel reprehendent? Quorũ alter vim mouendi in hæc inferiora cælo defluere, alter ex ortu et occaſu ſiderũ non anni ſolũ, ſed morborũ etiã qualitatem iudicari poſſe affirmat. Si ꝗ vero ſunt, qui horum autoritate ſe vinci nõ patiuntur, cõcedant ſaltem veris rationibus et experiẽtiæ teſtimonijs, ac ſi ſunt rerũ naturaliũ inſpectores, an nõ vident ꝙ Ariſtoteles præclarè dixit libro

primo de partibus animalium (ὡς ἐν ἅπασιν ὄντος φυσικοῦ καὶ καλοῦ· τὸ γὰρ μὴ τύχοντος, ἀλλ' ἕνεκά τινος ἐν τοῖς τῆς φύσεως ἔργοις ἐςί) *id in tota rerum natura veriſsimum eſſe? Nam vel maxime ſic ſe habent naturæ opera, vt non ſint temere, ſed ad certum finem condita. Ac ſæpe celebratur dictũ Heſiodi Poëtæ,* ὅττι καὶ ἐν μαλάχῃ καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ. *Iam ſi in inferioribus ac caducis rebus nihil tam exiguũ abiectũq; inuenitur, quod non habeat peculiarem quandã vim: qua fronte queſo id de cœlo ac ſtellis in eo hærentibus pernegabimus? quæ reliqua mũdi corpora pulchritudine, puritate, perpetuitate, luce deniq;, qua nihil habet hoc vniuerſũ efficacius aut mirabilius, lõgiſsime antecellũt. Deinde cũ in tanta motuũ cœleſtium varietate, certiſsimę tamen leges, ac regulę motuum reperiantur: abſurdum eſt dicere pulcherrimam illam harmoniam ac viciſsitudinem, ſapientiſsime à diuina mente cõſtitutam in motibus corporum cœleſtium, certo vſu carere. Apparet in ſingulis animantium corporibus, ordinem ac* συμμετρίαν *omnium partium membrorum ac motuum ad certas actiones eſſe accõmodatum: eúm ne igitur in pulcherrimo illo mundi opificio fruſtra ac fortuito exiſtere arbitrabimur? Interim Remoram piſciculum nauem ventis veliſq; ac remis impulſam ſiſtere credemus, ac innumera alia*

natu-

naturę in rebus inferioribus, quę magis agitari caſu videntur, miracula: de clariſsimis cœli luminibus, quorum motus perpetua analogia diuinitus reguntur nihil ſimile vel cogitabimus vel ſentiemus, imò potius ea, quæ à viris ſapientiſsimis de motibus & effecti-bus ſiderum multorum ſeculorum euentibus animad-uerſa ſunt cõtemnemus, deridebimus, damnabimus, explodemus.

Verum qua ratione id faciemus? an quia non ſi-milia miracula à lumine cœleſti effecta, in hac infe-riori natura oculis noſtris contemplanda obijciuntur. Imò non mihi ſi linguæ centum ſint, oráque centum e-loqui mirificos aſtrorum effectus re ipſa comprobatos valeam. Eorum igitur aliquos recenſebo, qui ſenſibus noſtris maximè ſunt obuij. Vergilias herbas cum ex-ortu ſideris ſui exortas cum occaſu eiuſdem interire compertum eſt, quod ſidus in tempeſtatibus quoque ciendis magnam vim habere & Poëtarum & rerũ ruſticarum libri loquuntur, et experientia confirmat. Sic hoc ipſo tempore quo hæc ſcribebam aliquot die-bus ac noctibus ferè continuos hymbres, ac turbidam cœli faciem habuimus, propter Martis cum Pleïadi-bus congreſſum ratione longitudinis tantum, non ſex-tili Veneris pridie Idus Auguſti, non Idibus ipſis Iouis trigono ac quadrato Mercurij, alteri⁹ ex igneo,

M iij *alterius*

alterius vero ex terreno ſigno ad Lunam in igneo ſigno poſitam quidquam ad ſiccam aëris temperiem facientibus. Cum enim coniunctio fortiſſima ſit, radiationum deſtruit omnem aſpectum, vt hic noſter autor loquitur. Iam ſi exiguis ſtellis experientia tãtam roboris ac virtutis famã conciliauit: nihil video cauſæ, cur efficaciæ fidem omnem reliquis & maioribus multò et lõge illuſtrioribus aſtris detrahamus. Quorum vim ac potentiam non ea ſolum teſtantur, quæ de Nili incrementis, de maris æſtu, conchilibus ac cãcris, ipſarumque Zonarum in terris ſub diuerſo cœli ac ſiderum ſitu diſcrimine in frigiditate, caliditate, humiditate, ſiccitate, veterum ſapientum libris memoriæ poſteritatis commendata ſunt: Sed multò manifeſtius ſe tempeſtatum ventorumque, frigoris ac caloris, humiditatiſque ac ſiccitatis viciſſitudines, quas propriiſſimè à cœleſtibus pendere cauſis, & ſupra recitata Hippocratis teſtimonia, & omnium Philoſophorum (qui quidem ſanam ac conſentientem naturæ doctrinam amplexi ſunt) conuenientes probant ſententiæ, atq; his aſtipulatur perpetuò conſentanea cauſis cœleſtibus experientia.

Multis enim iam ſeculis omnium temporum euentibus exploratum habemus, magnas plane-

tarum

tarum coniunctiones in ſignis calidis, & ſiccis non mediocres æſtus ac ſiccitates efficere, eaſdem vero in ſignis frigidis, ac humidis, frigore horridas, ac humidas, mouere tempeſtates. Porrò inde & in rebus ex terra naſcentibus, illi germinum frugumq́; prouentus pro cæli varietate diſsimiles proueniunt, & (vt Hippocrates aït) anni qualitas exactè præſciri poteſt. Sunt igitur reperti inter aduerſarios artis, qui autorum etiam non Aſtrologicorum ſcriptis conuicti, cōcederent eſſe quidem aliquos ſiderum effectus: ſed huiuſmodi quales ſolent eſſe cauſæ vniuerſalis, ita vt aſtra pro diuerſo acceſſu verſus verticem regionis, aut receſſu in diuerſam mundi partem, illas primas qualitates frigoris, caloris, humiditatis ac ſiccitatis in aëre variare crederent.

Huc enim eos adducebant Pleïadum, Hyadum, Capræ, Hædorum, Aquilæ, Aſellorum vtriuſque canis, Orionis, Baſiliſci, Arcturi, Ariſtæ, Fidiculæ, aliarumq́ue conſtellationum, ac magnarum coniunctionum pleraque, ne vulgo quidem nautarum & agricolarum ignota, in tempeſtatibus ciendis miracula, quibus doctrina de tempeſtatum Prognoſticis ſtabilitur, velint nolint aduerſarij.

Verùm interim reliquum doctrinæ genus in vniuerſum reïjciunt, ac auribus animiſque prorſus auer-

ſus auerſantur. At quæ inſcitia et arrogantia eſt, ea quę ſimplici coniectura conſequi poßis, quæque ipſe obſeruaueris tantum approbare? cæteris præſtantißimorum artificum ſententijs & obſeruationibus non introſpectis, non examinatis vlla diligentia, ſic omnẽ abrogare fidem, vt neq; cauſæ diuinationum probabiles, neque perpetuæ ac congruentes multorum annorum experientiæ, ad aſſerendam earum veritatem apud præoccupatos falſa artis infamia iudicum imperitißimorum animos quidquam loci aut momẽti habeant. Qui quidem ſi ſanis tantum ac ſatis præſentibus vterentur animis cogitarent ſaltem, quę nam ex ſupra conceßis bona ſequela, à mediocriter prudẽtibus & exercitatis in rebus naturalibus, colligi poſſint. Nam (vt obiter Genethlicarum diuinationum præcipua fundamenta percurramus) cùm conſtet lumen cæleſte parere primas qualitates, easque varie miſcere: ambiguum porrò eſſe non poteſt, etiam in ſecundis qualitatibus maximas alterationes oriri ex diuerſis primarum mixturis. Cùm enim lumine cæleſti efficiente diuerſas vices qualitatum in aëre, variè afficiantur etiã ſubiecta corpora, in dubiũ vocari non poterit, quin ex diuerſis illis affectionibus, diſsimilia quoq; temperamenta in corporibus inferioribus naſcantur. Sic à primis qualitatibus ſecũdarum, hoc eſt

eſt, quatuor humorum naturalium ac temperamentorum in corporibus, origo deriuatur. Nam ex calido & humido temperatis naſcitur κρᾶσις ſanguinea, ex calido & ſicco cholerica, ex frigido & humido phlegmatica frigiditas vero cum ſiccitate melancholicam gignit conſtitutionem. Nec poteſt vlla verior monſtrari cauſa illarum diuerſitatum in temperamẽtis, cur videlicet aliud corpus ad ſanguineam, aliud ad cholericã, aliud ad phlegmaticam, aliud verò ad melancholicam craſin propius accedat, quàm quòd ſub diuerſo ſiderum poſitu corpora edita ſunt. Phyſicus ignarus aut contemptor huius doctrinæ deprehẽdet quidem in natura corporum, humores naturales ita variè inter ſe confuſos, vt alia ad aliã craſin magis declinent: Sed cauſas, quæ qualitates illas ita variè temperarint, repudiatis huius artis præceptis, quas mihi niſi vanas cõminiſcetur? aut ſaltem vim quandam occultam in natura agentem eſſe fatebitur, qualis aut vnde ſit non explicabit. Nos autem & rationibus his, & experientia inſtructi, ſcimus, quòd quæcunque primùm ſub hanc cœli lucem prodeunt, ea tenera & molliã cum ſint, haud aliter ſiderum vim excipiũt, quàm plumbum aut cæra, quæ calore ignis liquefacta, ac poſtea primum in ſubiectam formam effuſa, certam figuram induunt. Ac eruditè Hip-

pocrates in eo libro, quem ſupra citaui, refert cauſas diuerſitatis naturarum in diuerſis terrarũ locis ad lumen cæleſte, cum ait Aſiam plurimum differre ab Europa, ſecundum naturas omnium ex terra naſcentium, hominum item ac reliquorum animãtium, quæ omnia longè maiora, pulchriora, temperatioráque Aſiam producere, ait, propter temperatam totius anni mixturam, cuius hanc allegat cauſam, quòd ea regio in medio Solis (cuius veſtigia etiam reliqui planetæ ſectantur) exortu ad auroram ſita, à frigiditate & caliditate omni remotior ſit quàm Europa. Et Galenus diſertè inquit, affici animantium corpora à lumine planetarum, magnamq́ue eorum omniũ vim eſſe in temperamentis & miſcendis, & turbandis. Vnde tanta etiam eſt in progeneratis diſsimilitudo, alios natura viuaciores & robuſtiores naſci comperimus, alios minus durabiles infirmioresq́ue. Vt qui prope luminarium Synodos eduntur in lucem, Saturno aut Marte infæliciter Lunam reſpiciente, ij natura imbecilliores euadunt, ac plerique intra nutritionis annos extinguntur, quod & ego domeſtico malo filij primùm, deinde filiæ obitu, & alij infinitis exemplis experti ſunt. Sunt autem eius rei Phyſicæ cauſæ. Cũ enim humidum radicale (vt vocant) quod vitæ alimentum eſt, in eiuſmodi corporibus minus forte ſit

propter

propter eius tenuitatem effectam, à combuſtione Lunæ, in qua omnes humores ſenſibiliter minuuntur, facilè abſumitur nimia ſiccitate, qua eorum corpora peruruntur. Hæc igitur cùm & experientia certa & rationibus conſtent, extenuari aut damnari non debent. Quæ dixi hactenus planiſſimè confirmant, ea quæ de temperamentis ac vita hominum tradunt Aſtrologi. Cæterum in confeſſo eſt omnibus, quod Galenus docet, animi adfectus imitari corporum temperamenta, & Hippocrates eodem loco quo ſuprà, Aſiaticorum quoque ingeniorum benignitatem inde proficiſci ait, quòd eorum regio ad medium Solis exortum ſita, remotior ſit ab omni caliditate & frigiditate, ac nihil habeat præcellens aut cogens violẽter, ſed per omnia æqualitas vigeat. Et paulò infrà de iiſdem dicit, quia non magnas permutationes experiantur, neque caloris neque frigoris, euenire vt neque mentes eorum ſtupore percellãtur, neque corpora fortem tranſmutationem incurrant, vnde veriſimile ſit iram exaſperari, cognitionemque & calorem amplius excitari, quàm ſi ſemper in eodem ſtatu quis perſiſtat. Mutationes enim (inquit) ſunt, quæ hominis mentem ſubindè excitatiorem reddunt. Ad hanc luminis cæleſtis efficaciam alluſit & Virgilius cùm ait:

Non obtuſa adeò geſtamus pectora Pœni,
Nec tã auerſus equos Tyria Sol iũgit ab vrbe.

Nam fingit mitiores Chartaginenſes, cum ſint vicimores viæ ſolari. Sicut autem hæc diſcrimina in gẽtium ingenijs, propter diſsimilitudinem temperamẽtorum in ſingulis regionibus reperiuntur: Ita etiam in ſingulorũ hominum naturis inter ſe comparatis, elucet ſimilis animorum varietas, ex eadem temperamentorum diuerſitate manans. Quæ quidem inclinationum naturalium diſsimilitudo etiam actiones, ſtudia, moréſq; fingit naturæ ſuæ conuenientes. Quapropter eleganter Ouidius:

Naturæ ſequitur, ſemina quiſque ſuæ.

Cæterùm vt apparet in tempeſtatibus excitandis magnas coniunctiones, & alias fortes ſtellarum inter ſe cõfigurationes inſignes habere effectus, ita perſpicuum quoque eſt in inclinationibus animi, actionibus, ſtudijs, moribuſque formandis ſingulare quiddam efficere potentes ſtellarum poſitus ac congreſſus, propter excellentes tranſmutationes & exceſſus in ipſo temperamẽto, quibus etiã mentes (vt dicit Hippocrates) percelluntur, & excitatiores fiunt. Atque hoc quidem in genere eã ſiderum conſtitutionem, ſub qua egregium ac fœlicem bellatorem naſci contingit, Martem, Mercurium, Solem ac Iouem benigna & forti

forti permixtione, in idoneis cœli locis, ac in choleri- cis & Martialibus ſignis copulatos habere inuentũ eſt, vt in Maximiliani Imperatoris natiuitate Sol in exaltatione ſua cum Mercurio Arietis ſignũ tenebat, in ſeptimo figuræ natalitiæ domicilio, Marte ex regio Solis ſigno trigona radiatione, ac forti & mutua receptione cum eis commixto, Ioue autem Horoſcopi lineam ferè poſsidente. Fuit igitur prælijs ferè omnibus inuictus. Sic regem potentem et fœlicem ſignificat coniunctio aliquot erraticarum in ſigno aut trigono coniunctionis magnæ, vt hoc noſtro ſeculo in Imperatoris geneſi, cõiũcti Iupiter, Sol, Venus, Mercurius in piſcibus (quod ſignum eſt magnę coniunctionis hac ætate) illuſtrem habent potentiæ ac fœlicitatis ſignificationem. Sunt item peculiares conſtellationes, quę natis excellentia ingenij dona decernũt, videlicet coniunctiones aut fœlices configurationes Mercurij, Lunæ, Martis, Iouis ac Solis in trigono ſignorum aerio. Qualis fuit in Regio montani viri clariſsimi natiuitate, Mercurij, Lunæ, Martis, Solis in Geminis humano & aërio ſigno congreſſus, Ioue in eodem trigono ex Libra fœliciter ſynodum illorũ intuente. Claritatem nominis decernebant Sol & Luna, cum reliquis erronibus, excepto Saturno, ſupra horizontem extantes:

In geneſi Dureri ſimile quiddam fuit. Huic naſcenti, Saturnus, Sol, Venus, & Luna in Geminis cõiuncti affulſere, in vndecimo ſigno ab Horoſcopo, cum ſextili Martis radio in Ariete, quod proprium eſt Martis domicilium, Mercurio in medio cœli culmine Tauri ſignum poßidente ea in parte, quã propter duarum anteriorum Vergiliarũ locus erat, permutatis inter ipſum ac Venerem domicilijs. Huic ſuffragabatur trigonica Iouis affulſio, Erantque Venus, Sol, & Luna cum inſigni aſteriſmo ſex lucidorum ſiderum, quorum quatuor in Orione fulgent, duo in auriga, quæ pari numero ſunt tertij ac ſecundi honoris (vt autoris noſtri vocabulo vtar) & hanc conſtellationem nobilis iſte pictor fere cum Regiomontano noſtro communem habuit, ac fuit rerum Geometricarum, & Optices (vt ex eius monumẽtis apparet) non imperitus. Hic tamen in eo Mercurij ſigno Venerem habuit, quo ille Mercurium, & poſtea Mercurium in Tauro Veneris domicilio orientalem à Sole, quæ viri præſtantem induſtriã magis ad γραφίδα inclinabant. Quod ad ſplendorem nominis attinet pares habent vterque ſignificationes: huic ſolus Iupiter, illi Saturnus in ſubterraneo cœli loco collocabatur. Sic Cicerone naſcente Regulus in linea Horoſcopi, poſt hunc Sol cum cauda Draconis, Mercu-

rio, Venere & Marte, in eodem ſigno regio exiſtebant, duobus ſuperioribus ex Scorpione (quod tunc ſignum magnæ coniunctionis erat) quadratos ad earum Synodum radios adiungentibus. Hi ſtellarum poſitus excellentem illum ac regium oratorem dederunt, quanuis cauda cum Sole nonnullam in patre humilitatem declarabat. Timidiorem illum faciebat Veneris cum Marte in tetragono ſuperiorum Planetarum congreſſus: non tamen violentam mortem à trium ſuperiorum hoſtilibus inter ſe radijs interminatam, effugere potuit. Ingenij ac eloquentiæ ſuauiſsima dona Eraſmo præbuerūt Venus & Mercurius cum ſpica virginis in aërio ſigno coniuncti, Ioue ex Geminis in eodem ſignorum trigono eos fœliciter illuſtrante: Eccleſiaſticas dignitates, à Ioue ſignificatas, Mars ex tetragono Iouem impugnans, interpellauit.

Hæc exempla oſtendunt præclariſsimarum virtutum & artium ſigna in cœlo nobis ob oculos poſita. Sunt autem è diuerſo ſua etiā indicia, quibus praui animorum impetus, & distortæ ingeniorum naturæ deprehenduntur, vt in Neronis geneſi Venus in Tauro cum Marte coniuncta, ac Iouis obiecta diametrali radiationi, Saturno etiam confundente cum eis ſuos radios, Sol item cum cauda draconis

in quadrangulo Saturni, Luna in quadratura Mercurij, tam triſtes & hoſtiles configurationes omnium erraticarum, veram referunt imaginem peruerſitatis ac immanitatis Neronianæ, qua nulla melior pingi aut fingi poſſet.

Infinita poſſent exempla recenſeri. Sed vt rei infinitę tādem modum aliquem finemq́ue ſtatuamus, ad reliqua pergemus. Hactenus confirmauimus rationibus & experientia, aſtra non ad tempeſtates ſolum mouendas, verumetiam ad temperamenta inclinationesq́ue naturales, ad certas actiones, ſtudia, virtutes ac vitia, plurimum adiumenti adferre, vnde facile iudicari poteſt, diſsimilium actionum, ſtudiorum ac morum diſsimiles etiam ferè exitus, qui etſi in bonis etiam viris (vt ſupra in Cicerone) interdū triſtes ſunt: tamen reperiuntur in ipſorum quoque thematis genethliacis certa eius rei argumenta. De ſceleratorum vero atrocibus ſupplicijs aſtrorum influxu ſignificatis, poſſem innumera fere exempla commemorare. Sed ne in immenſum nobis extendatur oratio, aliqua tantum recenſebo, Neronis horribilem interitum portendebat Saturnus octaui loci dominus in ſolis quadrato, qui in linea Horoſcopi conſtitutus, ſignificator vitę fuit, accedentibus etiam ad locū Saturni Martis ac Veneris, in duodecimo loco cadentium

tium aſpectibus, Humana manu moriturum vterq; ſignificator in humano ſigno oſtendebat, propria vero quòd ambo domicilia ſignificatorum eidem domino propria erant, & hunc exitum Sullæ illius filius, illi non minus vere quàm Caligulę prędixiſſe ſcribitur. Libens hòc loco prætereo veterum Aſtrologorum Aſcletarionis & Traſulli certitudine ipſa penè miraculoſas vulgo prædictiones, ne in immēſum nobis extendatur oratio. Huiuſmodi autem exempla comprobant communem ſententiam, fortunam plerumq; reſpondere moribus. Cæterum plurimum in omnibus malis augendis exulcerandisq; poteſtatis habent Eclipſes, traiectiones, & aliæ impreſſiones, quæ cum toti naturæ tetræ horrendæque ſunt, tum etiam ſingulis hominibus, in quorum naſcentium genituris cœli cardines aut luminarium loca occuparint. Quod ipſum poſſem aliquot exemplis teſtatum facere, niſi me epiſtolæ leges cohiberent, in anguſtúmq; cogerent. Puto autem me iudicibus non moroſis ſupra recitatis argumentis, & experientiæ ac ſapientum teſtimonijs de doctrina in mutatione aëris ac Geneſium iudicijs ſatisfacturum.

Reliquum eſt tertium prædictionum genus, quo regnorum fatales caſus ac mutationes ex magnis coniunctionibus, Eclipſibus, Cometis, alijsq; impreſſio-

nibus prædicuntur, quas naturaliter omnium hominum animi tum cùm conſpiciuntur, in triſtia portenta vertere conſueuerunt. Quanquam autem ſapientuli quidam oſtentorum opinionem negãt affingendam illis magnarum coniunctionum & Eclipſium Phænomenis, eò quòd naturali cauſarum ordine ſtatis temporibus fiant, adeò vt præſciri antè & prædici poßint: prodigioſa enim ea tantum eſſe, quæ preter vſitatum naturæ curſum extra certam & perpetuam ſeriem cauſarum, & effectuum naturalium fiunt. Tamen nimis ieiuna eſt eorum ſapientia, quæ à communi & naturali conſenſu ſanorum hominum, & ab experientia diſcedit, quæ teſtantur hæc eſſe in mũdo quaſi conſpicua Dei oracula, diuinitùs in natura ordinata, vt his imminentes calamitates & mutationes humano generi ſignificentur. Quare ex ſuperiori argumento hoc potius illi (plus æquo acuti) colligere debebant, & coniunctiones ipſas ac Eclipſes, & earum decreta, cùm vtraque in motibus ipſis & influentijs naturales habeant cauſas, & ad præſtituta diuinitus tempora iuſto ordine cõtingant, inter monſtroſa aut prodigioſa non eſſe referenda, cùm hic proprius ſit & ordinatus illarum apparentiarum finis, non vt conſpectus tantùm gratia extent ob oculos, ſed (quod omnium ſeculorum euentus docuere) vt

ſint

ſint ſigna rerum futurarum. Porrò de coniunctionibus magnis paſsim obuia ſunt apud artifices vetuſtiſſima exempla magnarum mutationum, quæ ſecutæ ſunt. Ea, qui volunt, petant à ſuis autoribus. Nos hîc, quia in ſignificationibus magnarum mutationũ plerunque concurrunt & coniunctiones magnæ & Eclipſes, quæ impreſsiones quoque illas ignitas in aëre ferè ſolent parere, exempla inſignium calamitatum cum cauſis cœleſtibus coniuncta recenſebimus.

In expeditione illa Xerxis, qua nulla maior copiarum numero in hiſtoriarum lectione reperitur, viſus eſt Sol obſcuratus & κερατοειδὴς ardens, quorũ vterque admonebat Xerxem de triſti exitu eius expeditionis.

Primo anno belli Peloponneſiaci, quod inter ſe Græcę ciuitates geſſere, Eclipſim Solis tantam fuiſſe proditum eſt, vt ſtellæ medio die, quaſi nocturnis tenebris inuoluto mundo fulgerent. Arſit eodem anno horribilis Cometes per dies quinque & ſeptuaginta, ac lapis ingenti magnitudine cœlo delapſus creditur in Inſulam Aegos potamos, quaſi deſignante tum Deo fatalem locum, in quo poſt peſtem primum inauditã poſt euerſas præcipuas Græciæ vrbes, poſt tot exercitus cæſos, poſt tã variam belli funeſtiſsimi fortunam per annos ſex et viginti, tandé extrema clade

*proſtratæ ſunt vires Athenienſium. Ita demum ipſe
euentus docuit, nõ ſine maximo tum patriæ, tum vni-
uerſæ Græciæ malo, ducem Athenienſem Periclem,
aſtrorum monitus contempſiſſe.*

*Sub Claudio Imperatore conſpecti tres Soles, Gal
bæ, Ottonis, & Vitelij bella ciuilia de Imperio ſigni-
ficarunt, ac poſtea Neronis tempore Cometa ſex in-
tegris menſibus fulgens, Romano Imperio inſignes
mutationes, ac Iudæorum atrocem interitum porten-
debat. Apparuerunt porrò ipſo tempore belli Iudai-
ci, ante euerſionem Hieroſolymarũ multę triſtes con-
iũctiones & Eclipſes, ac toto anno ſupra templi cul-
mẽ extitit ὑπερκαῦμα inſtar gladij, quẽ ξυφίαρ Græci
appellant. Hæc horrenda oſtenta nuncia fuere exci-
dij Iudaici, quo vix vllum horribilius exempli atro-
citate in omnium hiſtoriarum libris occurrit.*

*Sub id tempus quo Gordianus Imperator deſi-
gnatus eſt, tanta fuit Solis obſcuratio, vt interdiu fa-
cibus accenſis vtendum fuerit, quæ crudelem cædem
tum aliorum Imperatorum, tum ipſius Gordiani pro-
culdubio nunciauit. Poſtea obitũ Conſtantini præ-
ceſſit Cometes ingens, aliquot menſibus conſpicuus.
Inde poſt mortem optimi principis, miſera bellorum
ac ſeditionum incendia eruperunt. Sic & Conſtan-
tij obitum præcurrens occultatio Solis tanta vt ſidera*

quoq;

quoq; interdiu conſpicerentur prodidit illam perturbationem imperij ac religionum ſub Iuliano *apoſtata.*

Ante bellum inter Lotharium Imperatorem *& fratres, multi luxere cometæ. Inde acciſæ ingenti pugna Frãcorum vires, diuulſum florentiſſimum Galliæ regnum à* Germania.

Sub Ottone tertio Imperatore *dirus cometa fulſit in parte meridionali, ſecuta fames & peſtis crudeliſſima.*

Celebrantur quoque in hiſtorijs aliquot Eclipſes Lunares funeſtæ, qualis illa fuit quam ad Arbela cõſpectam refert Plinius, nobilitatam victoria Alexandri Macedonis, qua reliquiæ Monarchiæ *Perſicæ deletæ ſunt, ac tranſlata ad* Macedones *imperij maieſtas.*

Aliam Liuius commemorat ante infauſtã Perſei pugnam, quam non falſo Macedones *vt triſte prodigium occaſum regni, perniciemque gentis portendens, interpretabantur. Sicut igitur ad Arbela, auctum eſt victoria & maieſtate* Monarchiæ *regnum* Macedoniæ, *Luna terræ vmbram incurrente: ita viciſsim congruente fato, ſublatum eſt* Regium *è* Macedonia *nomen, Luna ijſdem tenebris inuoluta.*

Sed ab his vetuſtioribus exemplis ad recentiora

deſcendamus,quę tanto plus fidei habent,quãto ſunt notiora.

Annus à nato ſaluatore 1415. *ad* 8. *Idus Iunij,hora* 18. *ſimilem illi, quæ bellum Peloponneſiacum anteceſsit,Solis obſcurationem, ac non valde diſsimiles euentus habuit. Secuta eſt enim Synodus Conſtantienſis,ſeminarium belli Bohemici, in quo & contra Imperatorem Sigiſmũdum Bohemi proſperè pugnarunt,& contra magnas Germanorum copias,ac tãdem non tam propulſantibus quàm inferentibus ſimiles, ſicut anteà Germanici exercitus in Bohemia: ita poſtea Bohemi longo tempore in Germania bellum geſſere,ferro ac igni vaſtantes multas regiones. Eodem tẽpore in Italia ſtatim poſt Solis deliquiũ peſtis:in ducatu Mediolanẽſi, Florentini graſſati ſunt.*

Anno 1444. *quo fuit magna coniunctio in ſigno Cancri,victus & occiſus à Turcis in prælio eſt Vladiſlaus Hungariæ & Poloniæ Rex. Delphinus cũ Armeniacis copijs Alſatia grauiter vaſtata, ac cæſis Heluetiorum quatuor milibus, tandem fuga ſuis ſalutem peperit.*

Anno 1500. *menſe Aprili fulſit Cometes in Italia,à Gallis captus eſt Ludouicus Sphortia dux Mediolani,Vrbs Methone à BaiaZeto Turcarum Imperatore expugnata, deuicti ingenti nauali prælio à*

Turcis

Turcis Chriſtiani. Interea exarſit pluſquàm ciuile bellum inter Baiazetum patrem & filium Selimũ.

Anno 1504. *Pridie Calendas Martias defecit Luna poſt medium noctis, hora* 1. *in vigeſima parte Virginis vſque ad tredecim puncta Ecliptica in Cancro, quod ſignum magnæ coniunctionis erat, in qua Eclipſi conuenerãt Saturnus retrogradus, Mars & Iupiter in ſeptimo loco, & in Piſcibus eiuſdem trigoni ſigno, in aſcendentis tetragono Sol & Mercurius cum capite Draconis.*

Eodem anno motum eſt bellum Bauaricum. Inſequẽs annus habuit magnã coniunctionẽ Mercurij, Saturni, Solis, Lunæ, Iouis, *Veneris, ac capitis Draconis in Leone, ac Martẽ ſextili eã ſynodon intuentẽ ex Geminis penultima Iulij, à qua coniunctione digreſſa Luna quindecim ferè dierũ interuallo, & obiecta pleno orbe Solis diametro in vmbrã terreni globi incidit. Erãt adhuc cõiũcti in Leone Saturnus, Mercurius, Venus,* Iupiter. *Mercurius Lunæ obſcuratæ dominus cõiunctus Saturno erat, illã nõ reſpiciebat. Mars vero aſcẽdẽtis ſigni gubernator ex ſigno caſus ſui Horoſcopon tetragono, Lunã vero ipſam ex trigono intuebatur. Hoc anno dux Geldriæ à Maximiliano* Imperatore *ſubactus eſt. Proximo deinde anno, menſe Auguſto poſt Eclipſim Solis in Leone cum*

Luna

Luna, Saturno, Venere & cauda Draconis coniū-ſti, inflammatus eſt cometes, cuius halitum prioris anni Eclipſis & magna coniunctio contraxiſſe putatur. Caterùm is annus inſignis fuit morte Philippi regis Hiſpaniæ, & initijs belli Veneti, quod poſtea diuturnum ac ambiguum fuit.

Anno 1519. Mors Cæſaris Maximiliani *fidem fecit præcedēti Eclipſi Solis anno* 1518, *in qua de Solari diametro vndecim puncta interuentu Lunæ tegebantur, in eo Geminorum gradu, qui naſcente illo ſummum cæli faſtigium occupauerat.*

Annus 1524. *illuſtris fuit magna illa omnium erraticorum ſynodo in Piſcibus, cuius vires auxere præcedentium annorum Lunares defectus in eodem ſigno, & poſtea duorum ſequentium plerique in Cā cro eiuſdem trigoni ſigno. Fuit ergo inſignis annus* 25. *ſeditione & ſtrage ruſticorum, & captiuitate Frāciſci Regis Galliarum. Ante huius captiuitatem vi derat Rex Poloniæ ſex ſoles, inter hos eum qui ad occidentem ſtabat planè atrum, quod ſignum fuit op preſsionis Franciſci. Qui proxime hunc ſecutus eſt annus Lodouici Regis Hungariæ interitu nobilitatus eſt.*

Annus 1530. *duas habuit Eclipſes in Ariete, alteram Solis* 8. *punctorum, alteram Lunæ* 16. *Lunæ*

Eclipſis

Eclipſis & magnitudine excellebat, et conuentu erraticarum in trigono aërio. In ſigno enim Libræ conuenere ex aduerſo deficientis Lunæ, Mars, Iuppiter, caput Draconis, Mercurius, & Sol, quibus ex Geminorum itidem aërio ſigno Saturnus trino aſpectu miſcebatur. Sequenti itaque triennio ſinguli anni ſingulorum Cometarum flammas conſpexere, Acceſſerunt & defectus luminarium. Anno 32. in Solis, Lunæ, Mercurij, Martis, ad caput Draconis in Virgine congreſſu tria pũcta cum ſemiſſe, ferè de diametro Solis occultata fuere.

Anno 33. Luna in Aquario obſcurata, concurrerunt in oppoſito ſigno Leonis, Mercurius & Sol cum Baſiliſco, & Venus cum cauda Draconis, Ioue in eodem trigono cum hac Synodo, Marte in eiuſdem ac Lunæ tetragono conſtitutis. Hæ fortes configurationes commouerunt res claras quidem ſed triſtes, inteſtinum Heluetiorum tumultum, Regis Chriſtierni in Dania captiuitatem, obitu etiam filij lugubrem.

Maximè aut præclarus fuit annus 32. ſummis Imperatoribus Orientis & Occidentis, ſumma vi bellum parãtibus magis quàm gerentibus. Nã Turcæ parte copiarum in finibus Germaniæ amiſſa, ac nulla re pro tãta expeditione ſatis memorabili geſta, retro ceſſere.

P *Anno*

Anno 1534.*duas luminarium Eclipſes mēſe Ianuario conſpeximus. Alteram in qua Sol vſque ad ſemiſſem ſuæ diametri occultabatur, Luna, Sole, & Mercurio in Aquario coniunctis, ac Saturno ex Cancro aduerſo obtuitu Iouem in Capricorno poſitũ reſpiciente. Alterum Lunæ fuit deliquium, obſcurataq́; penè ad* 14.*puncta prope regium Leonis ſidus.*

Hæ defectiones luminarium hos euentus ſortiebantur. Exorta eſt Anabaptiſtarũ apud Veſtphalos ſeditio, occupataq́ue ab ijs vrbs Monaſterienſiũ, ac fœdiſsimis flagitijs prophanata omnia. Eius tamē furoris exacto anno pœnas dedere. Imperator Thunetũ occupauit, Dania aſperrimo bello impedita, Anglia atrociter tumultuante. In Italia Gallus primùm ab Imperatore Mediolanum repetens, poſteà ducem Sabaudienſem ducatu exuit.

Eodem tempore Turci Dyrrachium admouere copias, vt ex eo loco Italiam *inuaderent: ſed conſenſu ac expeditione totius Italiæ cũ Cæſare aduerſus publicum hoſtem territi, retro abierunt.*

Anno 1538.*Cometa in Piſcibus arſit, obijt dux Saxoniæ Georgius, filijs ante amiſsis. Proximus inde annus alium habuit Cometam in Tauro, in quo ſigno etiam Solis Eclipſis ad* 7*. Idus Aprilis extitit, extincta eſt Cæſaris vxor.*

Anno

Anno 1540. *Magna Solis obſcuratio in Ariete apparuit cum* Iouis *tetragono & oppoſito Saturni ac Mercurij, inde fuit ingens æſtatis ardor, graſſati incendiarij, Gandaui oppreſſa ſeditio.*

In Eclipſi Lunari ſequentis anni Soli in Ariete Mars *Lunæ in Libra deficienti Saturnus præſto fuit. Poſtea in Auguſto tria puncta diametri Solaris tecta fuere coëuntibus in Virgine, Sole, Luna,* Ioue, *Venere,* Mercurio *& cauda Draconis. Sub hyemem anni, Cæſar fœda tempeſtate ad Argieram Africæ iactatus, in magno diſcrimine verſatus eſt.*

Anno 1542. *Poſt infortunatum in Scorpione cõcurſum viſus eſt Lunæ in eodem ſigno vmbram terræ ſubeuntis defectus.* Inde *ſuſcepta maiore animo & conatu quàm effectu in Turcas expeditio, quam ſæua lues in exercitu noſtro coorta diſturbauit. Quæ proximis illis annis acciderunt poſt coniunctionem trium ſuperiorum in Scorpione, ac tot horrendas luminarium paſſiones pleraque notiora ſunt quàm lætiora. Sicut conſtat aliàs quoque exemplis omnibus perpetuò illuſtres fuiſſe Eclipſium ac magnarum cõiunctionum effectus.*

Nec dubium, eſt quin ea quoque Eclipſis Solis quæ iam vires ſuas nonnihil exercet, non ſolùm propter Scorpij ſignũ in quo præceſſit anno 44. *magna*

coniunctio. Sed etiam propter conuentum quinq; erraticarum tempore Eclipſeos Mercurij, Martis, Veneris, Solis, Lunæ cum capite Draconis in Scorpione, & Ioue in eodem trigono in Piſcibus, ad cuius ſignum magnæ coniunctionis hoc anno pertingit profectio, magni quiddam portendat. Præſertim cum in Autumno & magna parte hyemis concurrentes effect⁹ maximi deliquij Lunaris, quod hoc anno in eodem ſigno contigit, non parum adiumenti adferant illius decretis. Hæc ex omnium exemplorum conſenſu verè colligi poſſunt, in quibus haud ſcio an vlla Eclipſis ſine triſti effectu abierit.

Quare ſi qua experientiæ fides, ſi qua eſt naturaliter conſentientium iudiciorum inter ſanos ac ſapiētes homines autoritas, ſi qua denique ſignorum prodigiorumq́ue in cælo ſapientiſſime à ſummo opifice ordinatorum reuerentia, irrefragabile eſt artem hanc et graues & probabiles habere cauſas.

Sed ſi quis adeò ferreo & monſtroſo eſt animo, vt nullo modo ad fidem arti tribuendam adigi ſe patiatur, neque euentuum exemplis, neque peritorum congruentibus ſententijs, quę ſunt quaſi perpetua quędā ipſius naturę vox, neque ordinatione diuina, qua experimur cùm in tota natura omnia ad certum finem condita, tum vel maxime illa pulcherrima ac perpe-

tua corpora manifeſtos habere influxus à conditore ſummo conſtitutos, ad ciendas temporum ac Regnorum mutationes, & ad varietatem illam in temperamentis, inclinationibus, ſtudijs, moribus, ac tota denique vita hominum efficiendam. Eiuſmodi nos hominem vt contemptorem naturæ, ac deriſorem diuinę ſapientiſsimi Creatoris prouidentiæ, lōgiſsimè à cœtu philoſophico arcebimus.

Hac Philoſophis illis ac Medicis, magna vero (ſi dijs placet) de cauſa artem hanc vituperantibus, reſpō dere viſum eſt.

Reſtant Theologi, qui religione quadam hominū animos ab vſu huius doctrinę deterrere conātur. Qui quidem ſi verè cauſam hanc animo perpenderent, potius ad ſummi illius Prophetæ ac Legiſlatoris vocem prudentiſsimam aures animoſq; arrigere debebant, cum inquit, Et erunt lumina (de cœleſtibus loquitur) in ſigna, tempora, dies & annos. Quæ verba nō obſcure indicant, luminibus cœli nō ſolum commiſſam diuinitùs temporum, annorum, ac dierum diſtinctionem: ſed eadem quoque conſpectui mortalium in mundo ideo expoſita, vt ſint ſigna. Quod ſi voluit Deus (vt Prophetæ verba aperte teſtantur) ea ſigna mundo propoſita ad varios euētus humano generi ſignificandos (non enim ſigna eſſe poſſunt, quæ nobis

nihil monſtrent aut portendant) Quo iure quæſo iſti eorum inſpectionem, inueſtigationẽ, obſeruationémque nobis prohibent? An non conueniebat eos Prophetam hunc maximum prius audire, quàm ita temerè damnare eius ſententiam? & contra Ieremiæ *dictum male detortum vertere in cõtumeliam artis tam ſanctæ, & (vt* M*oſæ verba oſtendunt) ſimul cum orbe condito diuinitus fundatæ.*

Ac Ieremiæ *quidem verbum, ſi recte intelligatur, verum nobis diſciplinæ huius vſum magis commendat.*

A ſignis cœli (inquit) nolite metuere. Quid, an non conſentiunt inter ſe prophetarum oracula? an nõ vterq; vno quaſi ore ſignorum appellationem ſtellis tribuit? Verum hic iubet (inquis) ne ea metuamus: Iubemus & nos quoque. Cæterùm hoc nõ extat in verbis Prophetæ, quod tu temere affingis. Cum enim ſigna eſſe fateatur, non vetat, ſed vult ea aſpici, ac conſiderari quid nobis portendant, timore tãtum ſeu terrore animis excuſſo, ne vel pro Dijs, aſtra, gentium more, timeamus ac colamus, vel minis eorum perculſi deſperemus, quorum vtrumque impium eſt.

Eſt igitur ſententia huius prophetę inſignis doctrina ac cõſolatio pijs mentibus, quæ monet, etſi magnæ calamitates à ſignis cæleſtibus nobis denuncientur

tur:tamen confirmati vera agnitione & inuocatione Dei,expectemus auxilium & liberationem,aut ſaltem gubernationem ac mitigationem euentuum illi permittamus. Hæc ſententia non pugnat cum Aſtrologia: ſed monet vt ſiderum indicijs de imminentibus malis ac periculis commonefacti, non ſuccumbamus animis eorum magnitudini: verũ ad opificem ipſum plena fiducia accedamus,poſcentes opem aut mitigationem. Aduerſariorum opinio dum eleuat ſignorũ fidem,confirmat in animis ſecuritatem ac contemptũ & ſignificationum, & ipſius Dei proponentis eas, quam impietatem poſtea grauiores pœnæ perſequuntur,ac plerique luunt atrociter,quæ ſecuri contemnũt. At obijciũt homines moroſi, Dum cauſas inclinationum,actionum & euentuum humanorum ad aſtra refers,eripis primùm Deo poteſtatẽ mouendi animos ſuo ſpiritu & gubernationem euentuum: poſtea humanæ voluntati libertatem in rebus eligendis aut fugiendis: denique diaboli fraudes et inſidias omnes in pulcherrimas ac optimas Dei creaturas transfers.

Reſpondeo ſimpliciter, Aſtrologi cum diſputant de inclinationibus ad certas actiones ac ſtudia, de ijs tantùm iudicant,quæ temperamenti naturã comitari ſolẽt,quales ſunt δυνάμεις aut ϛόργαι naturales,aut fœlices impetus in rebus ſuſcipiendis & agẽdis: Nõ lo-

quuntur

quuntur de illis motibus aut actionibus, quę propriè ſiunt Deo impellente corda, aut quæ peculiariter ab humana voluntatę ac deliberatione ſuſcipiuntur, nec denique de ſceleribus illis, quibus miſerę hominũ mẽtes à diabolo interdum implicantur.

Gubernationem autem euentuum tantùm abeſt vt Deo eripiamus, vt contra affirmemus eius gubernationem & ordinationem cauſam eſſe talium euẽtuum, quam & inuocantes illum certa fiducia ipſi deferimus, vt ſupra monui. Eſtq; hæc ars vtilis ea in re ad pietatem, cùm mala præuiſa excitẽt pios ad inuocandum Deum, vt ea mitiget: bona vero ſignificata vt bene fortunet. Hic verus eſt eius vſus in bonis mentibus, ac Deum verè timentibus. Non poteſt igitur eſſe ſuperſtitioſa, ſi quis rectè ea vtatur. Et verum eſt dictum Pauli etiam de hac arte, Omnem creaturam Dei bonam eſſe legitimè vtenti. Caueant autẽ ſibi impij & contemptores oſtẽtorum cæleſtium. Nõ enim impietate & ſecuritate effugient aſtrorum minas, ſed potius in atrociora mala præcipitabuntur. Atque hinc plerunque fit, vt veriſsimi ſint aſtrorum triſtes effectus, vel quia naturę curſus à Deo ordinatus non niſi rariſsimè mutatur ad piorũ preces (quale eſt illud cùm Sol integro die à Deo ſiſteretur) vel quia irritato etiam numine contemptu impiorum

exaſpe-

exaſperãtur mala ſtellarum ſignificata. Fatemur autem hoc in loco neque omnes actiones ac euentus ad cauſas cæleſtes pertinere, neq; in his decretis, quæ ſtellis ſubiacent, omnium cauſas perfectè ac prorſus exploratas haberi. Et quod Aratus de tempeſtatum ſignis ſcripſit, id nos de tota arte veriſsimum eſſe ſentimus, πάντα γὰρ οὔπω

ἐκ Διὸς ἄνθρωποι γινώσκομεν, ἀλλ' ἔτι πολλὰ
κέκρυπται, τῶν αἴκε θέλῃ, καὶ ἐς αὐτίκα δώσει
ζεύς· ὁ γὰρ ἐῦν γενεὴν ἀνδρῶν ἀναφανδὸν ἐφέλλει
πάντοθεν εἰδόμενος, πάντῃ δ' ὅγε σήματα φαίνων.

Quod dum concedimus non de tota tamen artis veritate ſycophantis conceſſum volumus. Ea enim eſt noſtræ cognitionis imbecillitas, vt nullam artem, quã humana induſtria excogitauit & tradidit, abſolutã poſsideamus. Interim pluſquàm Scepticæ impudentiæ ac dementiæ eſt, nihil certitudinis Philoſophiæ relinquere.

Multa ſunt (quanquam non omnia) vera, certa ac bona à ſummis ingenijs in natura animaduerſa, & literis veterum ſapientum, ad poſteritatem propagata. Ea nos tanquam oracula quædam religioſe colàmus, conſeruemus, augeamus. Pluſquam Adamantini eſt pectoris, non negligere ſolùm, ſed contumelijs etiam ingratiſsimis perſequi patefactam ve-

ritatem diuinitus excitatis ad eam inueſtigandam viris Heroicis àc ſapientibus.

Hæc nō tibi compater chariſſime ſcribo, quē ſcio tum in reliquis omnibus, tum vero in hac parte Philoſophiæ eſſe exercitatiſſimū, ac præclare ſapere: Sed illis, qui abſurda & ſophiſtica doctrinæ inſectatione vel ingenij laudē, vel ſuæ inſcitię quærunt patrociniū. Mouit autem me & iudicij tui grauitas, & peritia huius artis (quam à matre accepiſſe diceris, & monumēta tua de hac ſcripta doctiſſimè teſtātur) in te ſingularis, vt autorem hunc & cōiunctioni noſtræ & memoriæ eius familiæ dicarem, in qua ſemper diſciplinam hanc cultam eſſe comperiebam. Vixit hic autor ante annos quadringentos, ac pleroſq; Arabicos Aſtrologos in latinum ſermonem vertit, quorum non contemnenda farrago apud me adhuc deliteſcit. Oro autem vt ignoſcas meæ audaciæ, qui te virum præſtantiſſimum tantillo munere demereri ſum conatus. Non enim aut pro nominis tui excellentia, aut pro mea voluntate declaranda, qua te longè maioribus dignū iudico: Sed ex tenui penu magno Mecœnati pro noſtris facultatibus exiguum mittitur munuſculum. Quod vt pro tuo in me amore ac ſtudio benigne accipias, peto, ac me quod facis mutuo diligas. Bene vale cum vxore ac liberis ſuauiſſimis tuis, vir doctiſſime, noſtri ſeculi lumen.

ASSERTIO CONTRA CALUMniatores Aſtrologiæ, doctoris Eberhardi Schleuſingeri

NEgotia humana, Aſtris indigent: quædam enim ſunt, quorũ principia ſunt voluntaria habitis requiſitis, & opere inſtãte voluntas penitus quieſcit, naturalibus agentibus, creatoris præcepto, negotium complentibus, ſicut ſeminare, plantare, comedere, bibere, ſumere medicinam, procreare, & omnibus germinãtibus curas adhibere. Alia ſunt negotia abſolutè voluntaria, ſicut operationes virtuoſæ & vicioſæ & ſcientificæ, & quæcunque fiunt cum deliberatione, quanuis eas præceſſerit obiecti apprehenſio, & ſenſus iudicium obiectum reddentes difficile, propter paßiones in appetitu ſenſitiuo. Alia negotia humana ſunt volũtaria indigentia extrinſecus inſtrumentis, ſicut ædificare, inhabitare, veſtire &c. Alia ſunt, quæ ad ſuam alia indigẽt volũtate, ſicut cõtrahere matrimoniũ, facere amicitiam et ſocietatẽ, impetrare, loqui principibus, & ſtare iudicio. Alia ſunt negotia, quorum fines ſunt fortuiti & caſuales, ſicut ludus, venatio, inſecutio fugitiui, emptio, venditio, poſitio ad lucrum. Horum diſcußio habenti rationem debe-

tur,quod eorum pro ſuo complemento magis aſtrorum influxibus indigeat, & cui diſpoſitio mediorum per aſtra plus proſit, & in quo ſola aſtrorum inclinatio negociantem habilitat aut diſtrahit. Abſurdum, inhoneſtum, & pernitioſum eſſet, horam eligere, qua propria, aut alterius ligaretur voluntas. Sapiens vtiq; dominabitur aſtris. Cicero cauſarum ordine attento, diuinam futurorum ſcientiam negauit, propter humanæ voluntatis libertatem. Nos autem, dicit Auguſtinus, vtrunq; fideliter & veraciter confitemur. Nec enim agentia naturalia, ſic per cæleſtia neceſſitātur, quemadmodum ſtolidi ſuperficiales putant, qui Aſtrologos clamoribus ſuis, potētias naturales in operationes alienas(ſicut Empirici, quibus nulla reſiſtit ægritudo) cogi poſſe pronunciāt, veterū ſcripta ſiniſtrè interpretantes. Et ſic ſuis vanitatibus Aſtrologiam obumbrare non ceſſauerūt, donec ipſam ridiculoſam, & penitus ſuſpectam redderent, adeò quòd plerique ſapientes, audito nomine Aſtrologiæ, cōtinuo obſtructis auribus, mentem auertentes, perſonas Aſtrologorum nominis contagio, deteſtantur. Bene conſideranti rerum & motuum proprietates, manifeſtum erit in radice, paſſi potiorem conſiſtere effectus formalitatē. Forma enim educitur de potentia materię, qualitatibus agentibus directis per vniuerſalia cæleſtia, quæ

non

non determinant formam, ſed actionem ad formam ſecundum potentiam materiæ. Altiſsimus enim cuncta in ſemetipſis ſementem habentia creauit. Ex ouo perdicis, perdicem: & anatis, anatem. Nonne gallinam, gallina excubat? Sicut nec ſegetes, & legumina aliud quàm ſuum ferunt, qualicunque exiſtenti conſtellatione in horum principijs. Cõſtellationes tamen fertilitatem fœcunditatem, putredinẽ, aduſtionem, magnitudinem, colorem, ſaporem, odorem &c. ſicut et in alijs, non rei eſſe, ſed accidentalia mutant, promouent, aut impediunt. Progenitoribus plerunque nati aſsimilantur, eosq; in proprietatibus aſſequũtur virtute ſeminis & ſpirituum gignitiuorum à patre deciſorũ. Dicit ad hoc Ptolemæus: Rimare naturam originis, vitam quoque & actus & paſsiones, priuſquam proponas iudicium de illo, intelligit nato. Aſtra non ſunt ad hoc, vt eligatur boni hora diſciplinæ, vt vetulam concipere procuret, ſicut nec medicina vt mortuum reſuſcitet, aut mutilatum reintegret. Dicit Auicenna: Eſt ars quidem ſanitatem cuſtodiẽdi, non eſt ars quæ à morte ſecuros nos faciat. Non ſola ergo ſufficit aſtri cognitio, ſed & ſubiectorum et paſſiuorum maximè natura. Plures itaq; errores Aſtrologiæ aſſcribuntur, quos & vera principia eius renuunt. Superficialiter autem & præſumptuoſe philoſo-

phantes,in nominis & ſcientiæ ſuarum gloriam mẽtiti ſunt,ſibi miracula adſcribentes, quæ Aſtrologiæ nomine palliare & roborare conati ſunt.Hos extirpare errores laboris eſſet difficilimi.Aliquos tamen Deo largiente vitam,ſucceſsiuè reijciendos mãcipaui principijs naturalibus obſeruatis, ſtudioſis occaſionẽ præſtando in finem,vt per ipſos Aſtrorum præcelſa ſcientia,medicinæ compar emundari, & methodicè ordinari,in humanam vtilitatem, ac magnificentiæ & mirabilium operum Dei gloriam. In vnoquoque negotio aptanda ſunt ſingula, quæ eidem neceſſaria ſunt pro fine laudabili attingendo.Cum autem nullũ præter Deum ritè fundetur exordium,quia omnium creaturarum eſſe & conſeruari,in Dei voluntate eſt. quanuis etiam ab æterno nobis prouiderit, vult tamẽ orari pro neceſſarijs ,quia Propheta oſtendens nobis orandi tempus,dicit:Deus Deorum Dominus locutus eſt,Quoniam meæ ſunt omnes feræ ſyluarum, iumenta in montibus & boues. Cognoui omnia volatilia cæli,& pulchritudo agri mecum eſt.Redde altiſſimo vota tua,& inuoca me in die tribulationis, & eruam te,& honorificabis me.Oportet ergo primùm Dei inuocare auxilium,ſuæque prouidentiæ negotiũ ad dirigendum committere, ne dæmoniaca ſe commiſceat ſuggeſtio, animum à tramite rectæ fidei diuertens

uertens, vt illicito pacto ſecum inito, arbitretur, pauper negotij ſui, admirandum poſſe conſequi finẽ. Hoc enim pacto excluſo, confidentiam & fiduciam habentibus, omnipotẽs negotium proſperare facit. Maxima miracula ſancti in confidentia fecerunt, ipſa enim oratione non eſt minor. Dicit enim Apoſtolus: Nolite amittere confidentiam. Et Galenus: Plures ille ſanat, in quem plures confidunt. Non fiunt autem negotia in naturæ diſconuenientibus. Achas enim noluit petere ſignum à Deo, ne videretur tentare Dominum, ſicut cupiuit Sathan de Ieſu in deſerto. Res ordine naturæ negotio congruentes mancipandæ ſunt. Non enim eligitur Eunuchus ad generandum, nec aliquis ex aratro vt texet. Quiſnam amorem iniuriando acquirit? ſiue quis diſpergẽdo ditatur? Finis attingitur per media, & operationes fini conuenientes. Lex eſt, quod Deus operatur per media. Hæc ordinem habẽt in via ordinis cauſarum. Sollicitari ergo oportet, vt quodlibet continuetur, præcedat aut vel ſuccedat cõuenienter. Vigilãti enim et nõ dormienti, iura ſubueniũt. Minori etenim virtute rẽ ſolicitudine perfici, q̃ maiori ſtrepitu tepeſcẽte, notũ eſt. Omnia enim tẽpus habẽt, quod altiſsimus ſyderibus diſtinxit. Solis enim lumẽ adiutorẽ nobis tribuit diurno tẽpore, alimẽta quærẽdi fame et ſiti neceſsitatẽ indicãtibus.

Quieti

Quieti autem neceſſariæ, Solem nocte abſcondens, exercitium dimittere, & ſomno vim recolligi iubet. Sic horas cunctis animantibus præſcribit, quas bruta aſſequuntur, quibus ſenſibus communicamus, maioribus tamen nos intellectu, ratione & voluntate dotati, quibus altiora ſciſcitari & inquirere obligamur vt Deum in ſuis mirabilibus glorificare nõ ceſſemus. Quàm enim immenſam diuerſitatem, maximè tamen regulatàm ſecundum tempora, Deus creatis elàrgitus eſt. Omnia enim elementa & elementata, Luna creſcente aliter, & aliter ea decreſcente, ſecundum etiam eius aſcenſum & deſcenſum, diuerſimode ſe habent. Hæc ſenſu manifeſta ſunt, & profundius ſcrutantibus aliorum aſtrorum non minus quã luminarium diuerſæ proprietates manifeſtæ erunt, quibus ſua negotia dirigent, & habiliora ac magis fructifera facere poſſunt. Non eligitur tamen tempus vt ipſum neceſſitet negotium in ſuum finem, ſed quia hoc tempore diſpoſitiones, negotio conuenientes exiſtunt. Quis enim in Ianuario vel Decembri eliget ſeminare? Cognitis enim diſpoſitionibus, negotium dirigentibus, gaudet in eis negociator, & delectationẽ acquirit, tanquã in adiutricibus. Coauget enim propriam operationem delectatio, eſt quoque ſignum perfectionis acquirendæ, quoniam perficit operationem delectatio,

delectatio, & conſeruat operantem in opere. Colliguntur ergo ex his ea, quibus per operationem finis adipiſcitur laudabilis, ſcilicet auxilium diuinum, confidentia, cõgrua materialia, proportionatus modus operandi, ſolicitudo, tempus conueniens, & delectatio. Omnibus autẽ artificibus ſingula ſunt nota, præter temporum ſpeciales diſpoſitiones, quibus operationes magnifice iuuantur. Ideo *de electionibus temporum, diuerſis negotijs conuenientium, regulas iuxta duodecim domorũ cœli ordinẽ aptatas inuenies. Nã in captandis beneuolentijs & procurandis amicitijs & ſocietatibus, rethorica regulas docet, & perſuaſiones, quibus hominum mentes molliuntur, quę propter hominum diuerſitates, regionum quoque varios mores, plus aliorum negotiorum regulis variantur, eas tamen non minus quàm tempus electum attẽdere oportet. Sic & in contentionibus, compulſionibus & iurium perſecutionibus, plebiſcitorũ cautelas obſeruare non eſt inutile. Multum autem tunc confert inclinantibus vti, quia non ſemper veritati iuſtitia comes eſt. In emptionibus quoque & venditionibus deſideriũ, & hominum neceſsitas, quæ eſt menſura rerum vendibilium, laudes quoque vendenti, ſicut ſcrutiniũ defectus ementi ſimul conueniunt, ſi lucrum quoquammodo intendatur. In ludis ac rebus alijs fortunæ ex-*

 poſitis

poſitis,participantium,contrariantium, adiutorum, locorum & inſtrumentorum conditiones & proprietates conſiderare expedit. Comparatiue enim fortunia diuerſis eueniunt relatione ad exordia ſuarũ natiuitatum,& annorum ſuorum reuolutiones, & ſignificatorum directiones aucta vel diminuta, quæ lõge maioris,quàm præſentis ſunt operis. Suſpicio quoque plurimum,quę occultari poſſent,prodit. Ipſa ideo & quacunque ſibi occaſionem præſtare poterunt, in occultandis vitentur. Bellantes cuncta quæ ſciſmatis ortum foueant poſtergatis,fraternali amore, ſcitoq́ue fido fœdere fidutia animum confortent, hoſtium ſuorum timorem & inteſtinam diſcordiam,& quę animi confidentiam minuunt,& fortitudinem,aptare de melioribus eſt. Timor enim victoriæ inimicus, ſicut confidentia & animi fortitudo eius ſunt auctores. Ad procreandam prolem ſanam & proceram, non ſufficit aſtrorum aptatio, ſed & medicorum regulæ præcipientium coitum à deſiderio ſano, non ſuper repletionem,nec vacuitate nimia &c. fieri debere,& à turpibus,difformibus, imaginationibusq́ue alienis cauere. Animales enim imaginationes, plurimum imprimunt res naturales, quemadmodũ accidit,vt puer ei aſsimiletur,cuiꝰ forma imaginata fuit, cũ fuit conuentio, & vt ſit eius color propinquus colori

lori eius quæ viderunt cũ fuerat caſus, & iſtæ quidem ſunt res, quas homines credere abhorrent, qui diffici- lis diſpoſitionis non nouerũt habitudines. Illi vero qui ſapientiã diligunt, nõ negãt eas. Dicit Auicenna: *Sũt item res, quæ tempus medendi indicant, tremor cor- dis, aſsiduus incubus, & ſcotomia, corporis ſaltus & faciei ſenſus turbidi, et motionum debilitas, vehemẽs faciei rubor, & oculorum lachrymæ, lumen effugien tium triſtitia & timor, ſine cauſa laſsitudo, et caſus appetitus. Et ad ſummum, Omnis res quę de ſuo mu tatur vſu, maxime autem ægritudo præſens, medelæ indigens indicat. Phlebotomandos etiam Auicen- na reſtrinxit, dicens: Et nemo quidẽ eſt phlebotoman dus, niſi vnus duorum. Vnus eorum eſt ægritudinibus præparatus, qui cùm ipſius ſanguis multiplicatus fue rit, cadet in eas. Et alter eſt cadens in eas, & illi qui- bus percuſsio accidit aut caſus, & qui habet apoſte- ma, minuendus eſt, licet non indiguerit, & non fuerit ibi multitudo. Regulæ ſe habendi, tempore medica- tiones, ſecundum patientium & morborum, & ac- cidentiũ et temporũ, et intẽtionũ diuerſitatẽ, præcepto medici omnino ſeruentur, nec aliquis propriæ cõfidat auctoritati, qua faciliter vitæ abbreuiationẽ, imò mor tis periculũ accelerare faceret, et proprius eſſet occiſor. Dicit enim Auicenna: Vnicuique quidem corpori,*

imò omni membro, imo vni corpori & vni membro, in vna hora & non in altera ineſt proprietas ab vna medicina pati, & non ab altera. O quot homines medicinis inconſulte applicatis periclitantur! Quare ſcientia aſtrorum præ omnibus alijs ſumme neceſſaria eſt phyſico, vt ſciat electa, prohibita & inepta tempora purgandi, phlebothomãdi, ac medicandi. Deinde Hippocrates quarto Aphoriſmorum: Sub cane & ante canem, et poſt canem pharmaciæ ſunt moleſtæ. Et ſecundo prognoſticorum: Eſt enim cœleſte ſydus, in quo oportet ipſum medicum præuidere. Idem ſuper aſpectus ſtellarum ſcribit in epidemia ſua: Cuiuſmodi medicus eſt, qui Aſtrologiam ignorat, nemo ſe manibus illius intromittat vel committat, quia non eſt perfectus medicus. Galenus de Criticis diebus dicit, Quod regimen huius mundi et viuentium, eſt à ſtellis, & maxime à Sole et Luna. Quare etiam Hippocrates, Galenus ac ferè omnes Græci, præ alijs hãc viam tenebant, ſcilicet habendo Aſtrologiã in ſimul iunctam omni medicina. Dicit ibidem Galenus, ſe experientia comperiſſe, ſicut multi ſcripſere, videlicet, cùm quis in ægritudinem ceciderit, fueritque Luna in ſigno, in quo beniuola ſtella, tempore ſuæ natiuitatis eſt reperta, is ab ægritudine tali ſine dubio euadet: Si aũt in loco maliuolæ ſtellæ, non euadet. Quare

Aſtrologia

Aſtrologia medico maxime confert, ideoq́ue medico, qui conſcientiam habet, hæc diuina ac nobiliſsima ſciētia, ſumme eſt neceſſaria. Quare etiā idem Galenus octauo de ingenio ſanitatis, capite 20. dicit, Quod medici Aſtrologiam ignorantes peiores ſint ſpiculatoribus & homicidis, non cognoſcentes neceſſaria requiſita ad medicinam. Sed heu miſerandum, nunc eo ventum eſt, vt è centum vix vnum aut alterum reperias medicū, qui dijudicare ſciat, quo tempore quęlibet medicina præparanda & adhibenda ſit, cū tamen ex omnibus negotijs, tempora electa illis plus cōferant, quàm omnibus alijs negotijs humanis. Nam eorum negotia corpus hominis reſpiciunt, negotia vero aliorum externa corporis. Hæc præmiſſa ſunt ne alicui ſit cōfidentia in ſolius temporis electione. Ante ergo inceptionem negotij illius expertus conſuletur, propria deficiente experientia. Ariſtoteles de hoc allegat Heſiodum dicentem, Iſte quidem optimus, qui ipſe omnia intelligit: Bonus autem rurſus & ille, qui bene dicenti obediet. Qui autem neq; ipſemet intelligit, neq; alium audiens, in animo ponit, hic rurſus inutilis erit.

TRIA PRIORA CAPITA PRIMI lib. quadripartiti Ptolemæi, Philip. Melanthone interprete.

DVo ſunt, Syre, per quæ prædictiones Aſtrologicæ extruuntur præcipua & maxima.

Vnum quod primum ordine eſt & poteſtate, quo deprehendimus quolibet tempore motus Solis & Lunæ & aliorum ſyderum, eorumq; poſitus inter ſeſe aut ſpectantes terram.

Alterum vero quo mutationes, quæ efficiuntur in corporibus quæ congruunt ad iſtos poſitus, conſyderamus per naturales qualitates ſyderum.

Atque harum doctrinarum prior habet propriã artem, etiamſi finis ſecundæ partis non accedit, & proprio libro tibi explicata eſt, quantum fieri potuit prolatis demonſtrationibus. Nunc vero de ſecunda parte non tam firma & perfecta dicemus, modò accommodata ad philoſophiam. Atque ita vt neque conferat eius argumenta amans veritatis ad certitudinem alterius ignotæ doctrinæ, cum cogitabit imbecillitatem & difficultatem coniectandi de materiæ qualitatibus. Neque tamen deſperet conſyderationẽ quantum poßibilis eſt, cùm multos euentus potiores ac maioris momenti in natura rerum manifeſte appareat

pareat oriri à cauſa cœleſti.

Solet autem fieri, vt artes difficiliores vulgi iudicijs vituperētur. Si quis autem doctrinam illam, quā dixi priorem eſſe ordine & poteſtate, calumniatur, planè cæcus exiſtimandus eſt. Sed hæc altera facilius reprehendi poteſt. Aut enim, quia coniectura in aliquibus difficilis eſt, prorſus incerta dicitur: aut quia decreta vitari non poßint, reprehenditur tanquā inutilis. Conabimur ergo breuiter ante particularium præceptorum recitationem diſſerere quatenus & poſſibilis ſit & vtilis prædictio. Ac primùm de poßibili.

QVOD SIT ALIQVA PRÆDI- *ctionum Aſtronomicarum ſciētia, & quouſque progredi poßit.*

Principio euidentißimum eſt et non indiget verboſa confirmatione, diffundi vim quandam à cælo in omnia quæ circa terram ſunt & in naturam mutationibus obnoxiam, videlicet in prima elementa quæ ſub Luna ſunt, in ignem & aërem, quæ cæli motibus agitantur, & reliqua inferiora continent & afficiunt terram & aquam, plantas & animantia.

De ſolis effectibus.

Nam & Sol vna cum cælo ſemper aliter afficit terreſtria, nō ſolū iuxta quatuor vices anni, cū quibus

congruunt

congruunt generationes animantium, plantarum fœcunditates, aquarum fluxus et corporum mutationes, verũ etiam quotidiano circuitu calefaciens, humectans, deſiccans & refrigerans certo ordine & modo conueniente cæteris ſtellis & noſtro verticali puncto.

De Lunæ effectibus.

Lunam vero vt proximam terræ influere in terrena apparet, eo quod plurima animantia & inanimata ſentiunt vim luminis & motus ipſius. Flumina accreſcunt & decreſcunt vnà cum ipſa. Imitantur eius ortum & occaſum maris refluxus & affluxus: plantæ & animantia vel tota, vel partes aliquæ turgent ea creſcente, et areſcunt ea decreſcente.

3 *Per ſtellas probat prædictiones.*

Deinde ſtellæ tum fixæ tum errãtes ſignificãt in aëre vel æſtus vel niues, vnde et cætera terrena afficiuntur. Ipſæ vero inter ſe congreſſæ miſcent poteſtatem et varias efficiunt mutationes, in quibus etſi antecellit vis ☉ pro generali conſtitutione, tamen reliquę aut adijciunt aut diminuunt aliquid. ☽ quidem effectus manifeſtiores et crebriores ſunt, vt in coniũctione, quadrantibus et plenilunijs apparet. Reliquæ vero ſtellæ longiora interualla habent et obſcuriores effectiones, dum aliâs apparent, aliâs occultãtur, aliâs

ad

ad latitudinem aliquam diſcedunt.

Quæ ſi quis conſyderabit, comperiet non ſolùm corpora poſtquam nata & abſoluta ſunt affici motu cæleſti, ſed etiam ſemina ipſa initio formam & incrementa pro qualitate cæli accipere.

Quare Agricolę & paſtores præ cæteris diligentes, cùm pecudes ad coitum admittunt, aut conſerunt agros, ex tempeſtatibus coniecturas de euentibus faciunt.

Denique præcipui effectus & ſignificationes illuſtriores Solis & Lunæ et ſtellarum adeò certæ ſunt vt etiam ab ignaris phyſices ſola obſeruatione deprehendantur, & in his quoſdam effectus ortos à potentiore cauſa & ſimpliciore ordine naturæ etiam indocti, immo & bruta quædam animantia præſentiũt ſtatas vices anni, aut tempeſtatum diſcrimina. Has enim Sol præcipuè gubernat.

Sed effectus ortos à debilioribus cauſis norunt hi quos neceſsitas ad obſeruationem adegit, vt nautæ animaduerterunt particulares ſignificationes pluuiarum & ventorum, quæ certis interuallis redeunt, propter Lunæ aut ſtellarum fixarum configurationes ad Solem, qui tamen quia propter inſcitiam nec tempora nec loca nota habent, nec planetarum circuitus, qui magnam vim habent, norunt, ſæpe falluntur.

Quid autem obſtabit eum qui omnium ſtellarũ & Solis et Lunæ motus, tempora & loca nouit, & ex perpetua veteri obſeruatione earum naturas didicit, non quales in ipſo cælo ſint, ſed quales habeant facultates & quos effectus, vt quod Sol calefacit, Luna humectat. Hunc inquã quid vetat phyſica conſyderatione & aptè ex collatione omnium cùm qualitates temporum iuxta poſitus ſtellarum prædicere, quod futura ſint calidiora, aut humidiora, tum de hominum temperamẽtis ex cæli qualitate iudicare, veluti corpus alicuius eſſe tale, & mores animi tales & ſecuturos eſſe tales euentus, quia cæli qualitas temperamento conueniens & idonea ſit ad bonum habitum, aut ſit contraria & detrimenta adferat, ac tales effectus exiſtere & vera arte proſpici ac prædici poſſe ex his & ſimilibus liquet.

Quod autem aliqui calumniantur artem tanquam impoßibilem, etſi cauſæ prætexuntur, tamen has inanes eſſe ſic intelligi poterit. Primum cùm indocti, vt in conſideratione magna & multiplici ſæpe hallucinentur, accidit vt ſi qua vera prædicuntur caſu magis quàm arte aliqua prædicta exiſtimentur. Sed iniquum eſt arti adſcribere errata, quæ ab imbecillitate profeſſorum oriuntur.

Præ-

Præterea multi, quæſtus cauſa, alias diuinationes venditant nomine & dignitate huius artis, ac vulgo imponunt, multa prædicentes quæ non ſignificantur naturalibus cauſis.

Horum vanitate deprehenſa ſagaciores aliqui etiam cæteras prædictiones, quæ à naturalibus cauſis ſumuntur, ſuſpectas habent & damnant. Id autem iniuſtum eſt.

Nā nec philoſophia ideo tollēda eſt è medio quòd nonnulli ſtudium eius ſimulantes praui ſunt & impoſtores.

Cæterùm manifeſtum eſt etiam rectè eruditos in diſciplinis, qui magna cum diligentia & dexteritate in hac arte verſantur ſæpe falli, non propter eas cauſas, quas iam recenſui, ſed propter rei naturam & imbecillitatem humani ingenij, quòd magnitudinē artis non aſſequuntur.

Primum enim omnis doctrina de materiæ qualitate, ac præſertim ex multis diuerſiſque rebus concretæ, coniecturis potius quàm certa ſcientia conſtat.

Deinde accedit & hoc quod veteres ſtellarum configurationes,à quibus exempla iudiciorum ſumimus nunquam omnino congruunt ad poſitum ſyderum ſequenti tempore.Nam magis aut minus poſt lōga interualla congruere poſſunt, prorſus autem conuenire nequaquam . Nunquam enim aut certè non ijs ſpatijs quæ homines comprehendere poſſunt, fieri poterit vt redeat idem poſitus ſyderum & eadem terrę conſtitutio,niſi quis inani oſtentatione iactare velit earum rerum præceptionem quæ comprehendi nunquam poſſunt . Diſsimilitudo igitur exēplorum cauſa eſt,cur in prædictionibus aliquid ſit errorum.

Conturbantur ergo iudicia de aëre hanc ipſam ob cauſam,quòd non redeunt ſimiles motus, etiamſi nūc de alijs cauſis variantibus aerem non dicam.

Quod vero ad Genethliaca attinet et iudicia de ſingulorum corporum temperamentis multa concurrunt alia,quæ qualitates in mixtis variant. Primum enim diuerſitas ſeminis ad cuiusq; generis naturam præcipuam vim confert,adeoq́; dominatur, vt in eodem aëre & horizonte tamen ſingula ſemina ſui generis animantia gignant,humanū hominem,equinū equum &c.

Deinde regionum diuerſitas non exigua diſcrimina in naſcētibus efficit,etiam cùm eadem ſunt ſe-

mina

mina vt hominum, & cùm eadem cæli conſtitutio eſt, tamen magna eſt in diuerſis regionibus diſsimilitudo quod ad corpora & ad animos attinet. Denique etiam cùm illa quæ iam dixi paria ſunt, tamen educationes & conſuetudines diſcrimina faciunt in parte aliqua temperamenti aut morum aut caſuum. Etſi igitur vis maxima eſt circunfuſi cæli, à quo & cætera quæ diximus ſuam vim ſumpſerunt, cùm ipſa cælo nihil conferant, tamen niſi quis ea cum cæleſtibus cauſis coniunxerit, ſæpe errabit ſi volet omnes ſignificationes à cæli motu ſumere, etiam eas, quæ non prorſus à cælo pendent.

Hæc cùm ita ſe habeant, etſi interdũ fallunt prædictiones, non tamen ars tota damnanda eſt, vt neq; gubernandi artem reiјcimus, etiamſi ſæpe fiunt naufragia, ſed decet nos, vt in tanta & diuina profeſsione, grato animo amplecti tãtum quantũ aſſequi poſſumus, nec poſtulare de omnibus rebus certitudinem, tanquam ab arte penitus comprehenſa hominum ſagacitate. Sed ornare eam & reddere inſtructiorem ijs coniecturis quæ aliunde ſumendę ſunt. Vtq; medicis non vertimus vitio, cùm de morbo ęgrotantis et de eius natura quædam ſciſcitantur, ita & hic non reprehẽdendum eſt, ſi qua de regionibus, genere, moribus aut alijs accidentibus requirenda dicemus.

QVOD SIT VTILIS DOCTRIna de effectibus cæleſtibus.

Supra breuiter expoſui poßibilem eſſe prædictionem ex aſtrorum motibus ac natura ſumptam, & quod ad accidentia aëris ac ad eas hominum diſpoſitiones pertineat, quæ ab aëre oriuntur, quæ ſunt primordia facultatum & actionum corporis & animæ, & certis temporum momentis venientes affectus aut morbi & longæuitas & vitæ breuitas, & alia quædam externa adiumenta aut detrimenta præcipua naturali ordine naſcentibus copulata, vt cũ corpore res familiaris & conuictus, cum anima honores & dignitas & horum mutationes pro tempore.

Nunc de vtilitate, vt propoſitum fuit, dicemus. Sed prius conſtituendum eſt, quid vtile velimus intelligi, & ad quem finem referri. Si enim animi bona ſpectabimus, quid erit optabilius ad tranquillitatem, gaudium & oblectationem multarum rerum humanarum & diuinarum conſideratione?

Si vero ad corporis vtilitatem reſpicis, hæc doctri

na magis quàm vlla alia oſtendit quid cuiuſque conſtitutioni & temperamento proprium ſit & conueniens. Quod vero non conducit ad opes augendas, aut ad conſequendos honores commune crimen eſt huic parti cum tota philoſophia, quæ quantum in ipſa eſt talium bonorum non eſt largitrix. Sed vt neque hanc propterea damnamus, ita nec noſtram ſcientiam abijciemus, cum quidem alias maiores vtilitates adferat.

Qui vero inutilem eſſe contendunt illi non alia graui cauſa moueri ſe dicunt niſi fatali neceſſitate. Videtur enim ſuperuacuum ea prouidere, quibus occurrere diligentia, & quæ arte vitari non poſſunt. Sed id quoque inconſideratè dicitur. Primum enim in his quæ neceſſario accidunt ignorantia in re ſubita & improuiſa conſternationes vicinorum maiores, & immoderatas lætitias efficit.

Præuiſio vero aſſuefacit & moderatur animum, vt ad ventura ſe confirmet, perinde ac ſi iam præſentia eſſent. Ac præparat nos vt placidè & conſtãter ea accipiamus. Deinde nec exiſtimãdũ eſt ſingula hominib' à cæleſti cauſa accidere tãquã prorſus ab immutabili & diuino decreto & quaſi lege lata

de

de ſingulis vt neceſſariò eueniant, nec poſsit alia cauſa obſiſtere.

Nam ipſe quidem motus cæleſtis diuina quadã & æterna lege immutabilis eſt, ſed inferiora fato naturali & mutabili variantur, cùm quidem primas cauſas mutationum accipiant, quæ accidunt eis ſubinde aliter per conſequentiam. Ac hominibus multa accidunt propter generalem conſtitutionem, non ex propria naturæ particularis qualitate, vt quãdo propter magnas aeris conuerſiones, quę difficulter caueri poſſunt, totę gentes intereunt, ſicut fit in ardoribus aut peſtilentia, aut diluuijs, cum ſemper inferior cauſa ſuccumbat maiori & validiori. Alia vero eueniunt propter ſingulorũ naturale temperamẽtum ab exigua & imbecilli actione cęli orta. Hoc diſcrimine animaduerſo perſpicuum eſt euentus ſeu communes ſeu particulares, qui à cęlo tãtum oriuntur, cui nulla vis obſiſtere poteſt, quodque vim maiorem habet, quolibet contra nitente neceſſariò accidere.

Alij vero euentus, qui non à ſolo motu cęli oriuntur, ſi accedant oppoſita remedia, facilè mutantur. Si vero non adhibeantur remedia, euentus ſequũtur primas cauſas, id quod fit inſcitia hominum, non fatali neceſsitate. Idem accidit in omnibus quę habent cauſas naturales & principia. Nam & lapides & plantę

plantæ & animantia & vulnera & morbi & ægritudines partim neceſſarias habẽt effectiones, partim impediri oppoſitis remedijs poſſunt. Sic igitur exiſtimandum eſt, natura ſtudioſos prædicere euentus, qui accidunt hominibus tali doctrina, non inani aliqua opinione.

Quorum igitur euentuum multæ & magnæ cauſæ ſunt, hi ſunt ineuitabiles. Sed alij qui leuiores habent cauſas facile vitari poſſunt. Sicut medici qui morbos arte obſeruãt, diſcernere poſſunt lætales ab ijs, qui ſunt curabiles.

De his igitur euentibus qui mutari poſſunt, ſic audiemus Genethliacum, cũ talis ſit conſtitutio. Si fuerit conuerſio temperamenti corporis ſecũdum plus vel minus iuxta hãc aëris qualitatem, morbus talis exiſtet. Sic & medicus de vlceribus iudicans futurum prædicet quo ſerpent quæ putrefactio.

Sic & de metallis dici poteſt: Magnes ferrũ trahit. Vtrunq; enim ſi ſuæ naturæ relinquitur & ignorentur impedientia, vim exercebit ſuæ naturæ propriam & primam.

Sed vlcera nec ſerpent, nec putrefactionem faciẽt, ſi contraria curatio acceſſerit: nec ferrum trahit Magnes, ſi Magneti alliũ fuerit illitum. Sicut igitur hæc impedientia fato aliquo naturali contrariam habẽt

vim ſic et de inclinationibus à cœlo ortis dicitur, cùm aut ignorantur futura, aut non impediuntur contrarijs rebus, primæ naturæ ſeriem ſequuntur. Sed cum præuidentur & cauentur naturalibus remedijs, quæ vim habent contrariam quaſi fatali ordine, Aut prorſus auertuntur, aut mitigantur euentus. Denique cùm eadem vis conſpiciatur in 4. anni partibus & in particularibus corporum mutationibus, mirum eſt, cur omnes fateantur generales prædictiones poſſibiles eſſe, eisq; fidem habeant, & diligentiā in cauendo adhibeant. Nam 4. anni, tempora & fixarum ſtellarū ſignificationes et Lunæ poſitus plurimi et obſeruant & magna diligentia remedia opponunt, & æſtum leniunt rebus frigefacientibus, hyemem calefacientibus. Et in vniuerſum dant operam, vt temperamentorum mediocritates efficiant. Obſeruant et ſtellas fixas ante 4. anni tempora, & ante nauigationes. In coïtu vero pecudum & ſerendis plantis Lunæ poſitus conſiderant, neque hanc diligentiam aut impoſſibilem aut inutilem eſſe cenſent. Cur igitur in particularibus negant poſſibilē prædictionē, aut vtilē eſſe, cū ex reliquarū ꝓprietatū mixtura maior aut minor æſtus aut humiditas prædicitur. Cum aūt manifeſtū ſit generales æſtus minus ſentire eos, qui frigida opponunt, poteſt eodem modo in ſingularibus fieri, vt opponantur remedia aduerſus ea quæ augent immoderatos

deratos

deratos ardores peculiariter in hoc temperamento.

Sed errores in ſingularibus eo ſæpius accidūt, propterea quod difficulter præuideri poſſunt. Quod etiā in reliquis accidit, eiſq; fidē detrahit. Deinde plerūq; contraria remedia negliguntur. Ac rariſsima eſt natura adeò felix, quæ inde vſque ab exordio non fuerit impedita. Inde fit, vt exiſtimentur omnia immutabiliter euenire, nec caueri poſſe. Sic igitur ſtatuo, vt præuiſio etſi interdum fallimur, tamen aliqua poſsibilis eſt & animaduerſione dignum. Sic & doctrinam de cauendis malis etiamſi non omnia auertit, tamen cùm aliqua depellat ſeu magna ſeu parua, ſtudioſe amplecti & magni lucri inſtar ducere conuenit. Hæc cùm Aegyptij intelligerent ita ſe habere, qui hanc artem maximè celebrarunt, prædictionibus Aſtronomicis ſemper medicā artem adiūxerūt. Neq; enim expiationes et auerſiones et remedia aduerſus futura aut præſētia mala cōmunia vel particularia tradidiſsēt, ſi in hac opinione fuiſsēt, auerti aut tolli ea nō poſſe. Nunc vero remedia quæ naturæ ordine cōtrarias effectiones habēt, ſecūdo loco fati ponētes prędictionib⁹ ad vſū hominū adiūxerūt. Quorū doctrinā vocāt cōiūctionē Medicinę et Mathematicę, vt ex aſtrorū cōtēplatiōe tēpamēta et futuros euē t⁹ et ꝓprias eorū cauſas īdicarēt. At ex medica arte auerſiōes futurorū morborū et remedia pręſētiū ſumerēt

non fallentia quantum fieri poteſt ex illis quæ ſingulis congruunt, aut aduerſantur. Hæc breuiter hactenus dicta ſint. Deinceps vero præcepta trademus, vt in docendo fieri ſolet ordientes à cæleſtium qualitate iuxta obſeruationes veterum ad phyſicam rationem cō uenientes, ac primùm de ſtellarum errantium & Solis & Lunæ poteſtate dicemus.

TRAPEZONTII LIBELLVS.

Cur Aſtrologorum iudicia vt plurimum ſint falſa.

NVnc aperiturus rationē, quare temporib⁹ noſtris Aſtrologorum iudicia falſa vt plurimum, atque inania reperiuntur, vt hanc quiſque quam viam in inueniendis erraticarum ſtellarum locis fixiſque collocandis, ac denique tota figura themateque ordinando ſequi debeat faciliùs percipiat, de duobus diuerſis vniuerſi motibus, hoc eſt, de globis duorum diuerſorum motuum, primùm mihi breuiter differendum eſſe video. Duos Ptolemæus, apparentium neceſſitatem ſecutus, motus ponit. Alterum ab ortu ad occaſum, alterum ab occaſu ad ortum. Multi tamen ante Hipparchum vnum eſſe ſolum, modò ab ortu ad occaſum adſerentes motum. Erraticas ſtellas, quoniam tardiùs mouentur, at-

que

que ideò à motu primo relinquantur, videri quidem ad ortũ ferri propter relictionem, quę tarditate ſua efficitur. Sed tamen ad occaſum ipſas quoque proprio motu moueri putauerunt, quam poſitionem, eò dũtaxat, quòd latitudines ſeruari per eam non poſſunt. Et Ptolemęus in 8. primi Magnæ compoſitionis cap. eiecit: & nos in commentariis latiùs exibilauimus: ſenſu enim etiã ipſo falſa eſſe cernitur. Nam ſi Lunam pręcedere ad aliquam fixam obſeruabis, ſequenti nocte aut propinquiorem ex eadem parte ipſi fixæ, quã antea videbis, aut tranſgreſſam iam & propinquiorem ortui cernes, quod fieri motu relictionis minimè poteſt. E contrà enim ſi occaſui præcedente nocte propinquior Luna fuerit, quàm fixa, multò magis propinquior futura eſſet eidem occaſui nocte ſequenti, ſi ad occaſum proprio motu moueretur. Vnde miror, cur Leo Iudæus hanc opinionem ſecutus, multa euomere in Ptolemæum, & veritatem tam apertam, non erubuit. Duo igitur, vt diximus, diuerſi motus in genere ſunt, ab occaſu ad ortum, & erraticarum ſtellarum apparenter & fixarum, ſicut longo propter tarditatem motus tempore collectũ eſt. Ab ortu ad occaſum primi globi, qui velociſſimus eſt, & primus omnium. Quare ferri quidem cuncta in occaſum collecta cernuntur, non raptu autem, ſicut vulgò dicitur. Nulla

enim violenta vis corporibus perpetuis atque incorruptibilib. inferri natura poteſt, ſed veluti pars ſuum ſequitur totũ, perficiturq; ſequendo, ſicut qui manus retro ꝓijciens, velociter ad anteriora fertur: ita motus partis nõ retardat toti⁹ motum, ſed iuuat et fouet pręterea, quod natura cõtinetur, eiuſdemq; ſubſtãtia cum cõtinente eſt: id cõtinentis motum nõ vi, ſed natura ſequitur. Globi autẽ erraticarũ huiuſmodi ſunt. Natura ergò, nõ raptu primum motũ ſequuntur. Nã ſi pręter naturã traherentur, nõ eſſent ꝑpetui. Quod enim motu alieno præter naturã diſtrahitur, id corruptibile eſſe neceſſe eſt. Hæc cùm ita ſe habeãt, fixas, Ptolemæum et veritatem ſecuti nõ quaſi ligatas, hoc eſt immobiles motu ꝓprio: ſed in ſphæra ſua ad ortum ab occaſu: ſphærã verò ſuã nullo pacto ad ortũ, ſed ſolummodo ab occaſu moueri adfirmamus. Quam rem nõ verbis magis, ꝗ̃ rebus ſic ſe habere Ptolemæus demõſtrat: nõ enim poteſt moueri globus, quin omnia quę in ipſo ſunt, moueãtur. Sed æquinoctialia pũcta, vbi circulus, qui per medium ſignorum curſu Solis deſcribitur, ab æquinoctialibus ſecatur. Et ſolſtitialia, vbi idẽ circulus tropicos tãgit, nullo modo ad ortum feruntur: ſed motu totius ſolummodo ad occaſum, nec globus ergò & ſphæra, in qua ipſi circuli deſcribuntur, ad ortum ferri vllo pacto poteſt. Quòd autem puncta, quę diximus, nequaquã ad ortum feruntur, primùm Ptolemæus

lemęus in primo libri tertij Cõpoſitionis cap. cùm de magnitudine annui temporis tractet, multis modis ſuboſtendit. Nam cùm reſtitutionem Solis ad idem punctum omnes annuum eſſe ſpatium conſentiãt, nec erraticas, nec fixas, quoniam ipſæ quoq;, quãuis tardiſsimè moueri cõprobantur: ſed ſolſtitialia, vel æquinoctialia puncta capiũda cenſet, vt annuum tempus ſit ab eodem immobili puncto ad idem Solis reſtitutio, quod re quoq; ipſa oſtendit. Ab æquinoctio enim vernali principium anni ipſe inſtituit. Sed verba quoque ipſius audiamus. In præſenti autem cõſideratione (inquit) nihil aliud reſpiciendum, vt annuum Solis temp⁹ inueniatur, putamus, q̃ ipſius Solis ad ſeipſum, id eſt, ad obliquum à ſeipſo factum circulum reſtitutionem: definiendũ enim tempus annuum eſt, quo ab aliquo immobili huius circuli pũcto ad ſequentia Sol motus, ad idẽ redijt. Ab aliquo, ait, immobili huius circuli pũcto. Pũcta verò in linea ſiue recta, ſiue circulari, nõ poſſũt eſſe immobilia, niſi linea quoq; immobilis ſit: nec turbetur q̃ſpiã, q̃ſi ſequatur, immobilia quoq; in eodẽ eſſe puncta circulo, quoniã non mobile, ſed immobile punctũ capiundũ eſſe oſtendit. id enim ad excludendos errores eorũ dixit, qui aut erraticas, aut fixas ſtellas capiẽtes reſtitutionẽ Solis ad eaſdẽ cõſiderabant, quas moueri omnes ad ortum longa temporum reuolutione certiſsimum iam factum eſt. Ex ini

tio

tio ergò tertij libri Compoſitionis, primùm, deinde ex 2. & 3. ſeptimi cap. propoſitum patet. Ibi enim multis varijsque obſeruationibus aperitur fixarum ſtellarum motum per latitudinem quidem nullũ eſſe, per longitudinem verò vnius proximè gradus 12. annis centum, id non alia ratione oſtendit, nec enim aliter demonſtrari, aut percipi poteſt, quàm acceſſu & remotione ipſarum à ſolſtitialibus & æquinoctialibus punctis ad ea ipſa: vt ſi ceperimus aliquam fixam, ſicuti 5. grad. procanem, quæ erat primo Antonini anno, in quo tabulæ Ptolemæo confectæ ſunt, in grad. Geminorũ 29. 30. nunc eſt in gradu Cancri 13. proximè. Anni enim à Ptolemæo in nos ſunt, 1330. circiter inuenietur, quam tunc præcedebat, modò ſequi ſolſtitium æſtiuale, & quantò recedit magis ab eo, tantò magis accedere ad autumnale æquinoctium. Similis in fixis omnibus ratio inuenitur: quare perſpicuum eſt, non fixas, & quaſi ligatas circunduci: ſed ſicut Planetas in orbibus ſuis, ſic has in globo ſuo moueri ad ortum, cùm tamẽ globus ipſe ac ſphæra ſua nequaquam ad ortum moueatur, nam ſi moueretur puncta etiam æquinoctialia & ſolſtitialia, quæ in ipſa capiuntur, ſimiliter certè mouerẽtur. Non mouẽtur autem, nec globus ergò, nec ſphæra fixarũ ad ortum vllo modo mouetur. At ipſe Ptolemæus (dicet

fortaſſe

fortaſſe aliquis) apertè dicit, ſphæram ipſarum ad ortum moueri: nam ſecundum ſeptimi libri caput ſic ab eo, & quidem ſe ipſo interprete inſcribitur. Quòd nõ erraticarum etiam ſphæra motu quodã ad ſucceſsionem ſignorum progreditur, & tertium, quòd in polis circuli, qui per medium ſignorum eſt, ad ſucceſsionem ſphæra erraticarum mouetur. Idem verò eſt ad ortum & ad ſucceſsionem moueri. Sed hoc dicendi modo vtitur, aut vt oſtendat, omnes ſtellas non erraticas eũdem ſitum inter ſe ſemper habere. Quare cùm ipſæ moueãtur, ipſa ſphæra moueri videtur, aut etiam reuerentia priſcorum, ac præcipuè Ariſtotelis, quem plurimi facit, qui ſtellas non erraticas quaſi ligatas et fixas in globo ſuo eſſe aſſerit, non erat enim adhuc tẽpore Ariſtotelis fixarum motus perſpectus: ſed primus Hiparchus, ſicut primo tertij cap. Ptolemæus teſtatur, tenuiter, et quaſi per coniecturã ex annui ſpatij magnitudine moueri ad ſucceſsionem ſphæram fixarum, hoc eſt, fixas ipſas collegit, vnde Ptolemæus eodem dicendi vtitur modo: nec tamen ſphæram ipſam, ſed ſtellas in ſphæra moueri ad ortum intelligit. quod ſtatim incipiens cap. lib. 7. tertium, his verbis oſtendit: Quòd igitur non erraticarum ſtellarũ ſphæra, tamen proximè progreſſum ad ſucceſsionem circuli per medium ſignorum facit, ſic nobis perſpicuum

factum eſt. Quum autem quærendus nunc modus progreſsionis ipſarum ſit, hoc eſt, vtrùm in polis æquinoctialis an zodiaci fiat. &c. progreſsionis nõ ſphæræ (inquit) ſed ipſarum ſtellarum modus quærendus, quidre ipſa, quaſi digito monſtratur. Ex modo enim progreſsionis ibi adinuento, non ſphæra, ſed ſtella in ſphæra moueri ad ortum demonſtratur, quas ob res ad ortum quidem, & Planetarum ſphæræ, & ipſi Planetæ, & ſtellæ non erraticæ in ſphæra ſua feruntur. Ab ortu autem ad occaſum ſolus globus & ſtella fixarum mouetur, quam contentæ ſub ea ſphærę nõ vi, ſed natura, ſicut partes totum ſequũtur. Hinc perſpicuum eſt, nõ eſſe opus nonam ponere ſphæram, nec Ptolemæum id vnquã voluiſſe, ſed falſo id vulgò ſibi attribui. Ratio certa, qua inducuntur nonam ponere ſphæram inanis eſt, & verbis ipſius Ptolemæi refutata. Contendunt enim ideò ponendũ eſſe nonum orbem, vt duodecim ſigna in eo immobiliter capiantur quæ à Ptolemæo etiam immobiliter capi videmus, nã ſi mobiliter caperet, non poſſet non erraticas quoque ſtellas per ipſa moueri, adfirmare, niſi alterum motũ ab altero ſubtraheret, quod nemini vnquam in mentem venit, quia fieri non poteſt: æquales enim motus duos, ſphæræ & ſyderum, ad eandem fieri partẽ nulla ratione apparentiũ conſtat. Sed nec inæquales hæc

inania

inania penitus eſſe, dictis ipſius comprobatur, vt diximus. Nam in ſeptimo ſecundi libri cap. ſtatim incipiens, ait: Abutemur autem ſignorum nominibus in ipſis duodecim obliqui circuli partibus, & quaſi eorum initia à tropicis æquinoctialibusq; punctis capiantur. Sic duodecimã partem, quæ ab ęquinoctio vernali ad totius ſphæræ ſequentia eſt, Arietem primam, ſecundam Taurũ appellabimus. Similiterq; deinceps ſecundũ traditum nobis ſignorum 12. ordinem. 12 ergò ſigna, quę in tabulis apponuntur, nõ ſunt noni alicuius orbis partes, nec ſunt ipſę formationes ac figuræ 12 ſyderum, quæ vniformiter mobiles ſunt: ſed ſtabiles immobilesq; duodecimæ obliqui circuli æqualiter diuiſi, vnde Arietis ſignum ſemper ſecundum tabulas ab immobili puncto vernalis æquinoctij capit initium. Tauri à puncto primo 31. gradibus ab eodem ęquinoctio Geminorum à puncto vltimo, 60. vel primo 61. idem enim eſt ab eodem æquinoctio Cancri ab ipſo ęſtiualis ſolſtitij pũcto immobili: & deinceps eodẽ modo, atq; immobiliter hęc omnia illi patebũt apertius, qui ſeptimũ magnę Cõpoſitionis librũ rectè intellexerit. Liqdo enim ibi habetur fixas, quę prope ſolſtitialia et ęquinoctialia puncta erãt ante Ptolemęũ ad pręcedentia, id eſt ad occaſum, eas tẽporibus ipſius ad ſequentia dictorum fuiſſe punctorum, hoc eſt, ad ortum reſpectu ipſo-

rum: nos quoque videmus remotiores tunc ad præcedentia ſtellas propinquiores nunc eſſe, & propinquiores tunc ad ſequentia, remotiores nũc à dictis punctis inueniri. Vnde patet, puncta quidem hæc orbis octaui, & orbem ipſum minimè moueri ad ortum: ſtellas verò 8. orbis ſolas ferri ad ortũ. Non eſt ergo ponenda nona ſphæra, vt ſigna immobiliter in ea capiãtur. Et multò minùs, vt totum per eam circunducatur: nã & duodecimæ obliqui circuli partes ab eiſdem punctis immobiliter capiuntur: & ad eas nominibus ſyderum propter commoditatem nominatas, motus erraticarum & fixarum refertur. Et circumductio totius ad occaſum, non nonæ ſphæræ, ſed octauæ circũductio eſt, ſicut apparentiæ oſtendunt. Quare cùm nulla ratione apparentia cogãt, fruſtrà nona ponitur ſphæra. Duo igitur motus, genere diuerſi, à Ptolemæo ponuntur, vt diximus, ad ortum erraticarum ſtellarum, & orbium ſuorum, & non erraticarum in orbe ſuo, qui eſt ſphæra octaua, hæc ſola proprio motu mirabili velocitate ad occaſum conuoluitur, & cæteræ ipſam ſequuntur, ſicut partes totum, & contenta continens. Duodecim verò ſigna immobilia, ad quę motus ad ortum omnes feruntur, 12. partes obliqui circuli ſunt, nominibꝰ ſyderum nominatæ, vt commodiùs, diſtinctiùs, ac certo nomine quæque duodecima deſignetur

ſignetur. Hinc errorem non paruum vulgò apud Aſtrologos in iudicando committi, & antea ſemper ipſe putaui, & poſteaquam magnæ Cõpoſitionis Ptole. libros euolui, certior factus ſum: iudicia enim partim erraticarum natura & aſpectibus, partim poteſtate domorum ac totius poſitione, partim natura & efficientia, 12. ſyderum maximè percipiuntur. Hæc vltima pars iam tota cõfuſa, imò penitùs ſublata mihi videtur. Nam ſi (verbi gratia) in tempore dato figura conſtituitur, erraticæq; ſtellæ nonnullæ coniungi in 2. ſecundùm tabulas gradu ♈ inueniantur, video ex natura ſyderis, quod ♈ appellamus, iudicium ab omnibus fieri, quod longe abeſt à veritate. Secundum enim ♈ gradũ in tabulis illũ dicimus, qui eſt ſecũdus ab æquinoctio vernali. ſimiliter 10 ♉ appellatur in tabulis, qui eſt 40 ab eodem æquinoctio ad ſucceſſionem, & 50. à ſolſtitio æſtiuali ad præcedentia, & ſic de cæteris. Qui gradus omnes ſtabiles, ac omnino immobiles ſunt, ſicut & æquinoctialia atque ſolſtitialia puncta, vnde initium ſumunt, et à quibus ſemper æqualiter diſtãt. Sydera verò, quę in iudicijs accipiuntur, id eſt, ſigna 12 in centum annis ſecundum Ptolemæum gradu mouentur vno ad ortum. Non eſt ergo poſſibile, vt initia ſignorum huiuſmodi, hoc eſt, ſyderum atque conſtellationum in eiſdem ſemper pũ-

ctis inueniãtur. Quare, & ſi eiſdem nominibus vtimur: tamẽ in tabulis quidem 30 graduum immobile ſpatium ſignum eſt, in iudicando autem ſignum eſt conſtellatio & figura ſyderis mobilis. Nam in iudicijs ſtellæ quoq; fixę, et maximè quę in zodiaco ſunt quę à vertice capitis ferè orbẽ terrarũ irradiant, capiuntur, eas omnes ſeorſum conſiderare impoßibile eſt. Fulgẽtes ergò & primę ac ſecundę magnitudinis per ſe capiuntur, etiamſi extra zodiacum ſint, nec tamen nimium diſtantes. Efficientia enim ipſarũ pro latitudinis magnitudine imminuitur. Cęterarum, quę in zodiaco ſunt natura, quia non parũ, vt diximus, propter rectos penè radios in his inferioribus efficiunt, ſimul tota cuiuſque ſyderis, quid, qualeq; ſoleat efficere, cõſideratur. Quando igitur frigus ne an calorem, ſiccitatem an humorem Aries aut Taurus, cęteraque ſigna indicant, Aſtrologus quęrit, non debemus, vt ego arbitror, & recte, vt puto, ſtabile, 30. graduum ſpatium ab ęquinoctio vernali pro Ariete, & reliquum vſque ad 60. ab eodem ęquinoctio immobile ſpatium pro Tauro capere: ſed conſtellationem ac figuram Arietis, & ſimiliter Tauri, atq; ſyderum reliquorum. Hęc cùm mobilia ſint, ab alio atque alio principio in diuerſis temporibus neceſſariò capiũtur. Quos orbes quoniã nomina ſignorũ dupliciter dicun

tur

tur, pro duodecimis obliqui circuli ſtabiliter atq; immobiliter in tabulis, & pro ipſis ſyderibus ac conſtellationibus, quę mobiles ſunt, in iudicãdo oportere putamus, primùm principia ſyderum 12. mobilia in aliquo tẽpore dato apprimè tenere: deinde gradũ vnũ in 100. annis, vel plus quã vnũ, pro vt ſydera moueri perſpicuum nobis ex lõgitudine temporis factum eſt, ſubtrahere, donec ad tempus, in quo iudicium exercemus, deueniatur. Initia verò ſyderum, aut per cognitionem ipſarum figurarum capiemus, aut ex authoritate alicuius tenebimus, primùm quiſq;, prout tẽpora ferũt, exquirat de altero. Apud Ptolemęum quidem nihil, quod ego teneam, habetur. Rem tunc omnibus tritã, notámq; prudẽter prętermiſit. Vitruuius autem de architectura ſcribẽs, in poſtremis libris nõnulla de ſyderibus retulit, & inter alia, ęquinoctium ait, vernum temporibus ſuis, in 8. ♈ gradu fuiſſe, Arietem pro ſydere atque conſtellatione accipiens: is, vt puto, non nimium remotus à tẽporibus Ptolemęi fuit. Quare quoniam 1330. anni circiter interſunt ad hęc tempora, id eſt, ad annos domini noſtri Ieſu Chriſti, 1456. gradibus inde 14. ſubtractis, fiet nunc ęquinoctiũ vernale, cũ Sol ſit in 24. gradu cõſtellationis Piſciũ. Is enim gradus in tãto ſpatio temporis illò proximè peruenit, vbi tunc erat 6. ♈ ita 6, gradus ſecundũ Ptole-

Ptolemæum, interiacent inter æquinoctialia & ſolſtitialia puncta, & initia ſignorum, quibus denominantur. hos ſex gradus in cæteris omnibus ſubtrahamus: vt ſi Planeta ſit in 3. ♉ gradu, ſecundum tabulas 50. longè ab æquinoctio vernali gradibus 33. ponatur in 27. arietinæ conſtellationis. Hic enim gradus tunc quidem, 19. gradibus, nunc verò 33. ſuccedit ad ęquinoctium vernale, ſecundum ſyderum motum facto progreſſu. Quare his ſuppoſitis, erit nunc vernum æquinoctium, Sole in, 24. vt diximus, gradu cõſtellationis ♓ collocato. Autumnale in, 24. ♍. Aeſtiuale ſolſtitium in, 24. II. Hyemale in, 24. ♐, ſi ſyderum gradus ad ipſa puncta, quæ diximus, iam peruenerunt. Quòd ſi quis fortè putaret, nõ eſſe hac ſubtractione opus, præuidiſſe enim iam Tabularios hoc, emendaſſeque, quoniam non erraticarum motum erraticarum motui adijciunt: is ſciat calculum quidem illum propter motum maximarum longitudinum ita fieri, vnde & ante ęquationem adhibetur: quod verò nos dicimus, veris Planetarum motibus ſubtrahendum eſt. Et illud in Planetis ſolùm, hoc etiam in diſpoſitione figuræ ac ordine thematum non negligendum. Hæc vna et maxima eſt cauſa, vt ego arbitror, cur in noſtris temporibus adeò aberrant Aſtrologi, vt ne temporum quidem qualitates, quę res tota à ſuperioribus

rioribus

rioribus depẽdet corporibus, rectè prædicere queant. Quare, diligenter quis gradus, cui correſpondeat, cõſiderari oportet tam in collocandis in loco ſuo Planetis, quàm in ordinanda figura. Nam ſi ſecundum tabulas, 5. Cancri gradus, id eſt, quintus à ſolſtitio æſtiuali (verbi cauſa) inuenitur aſcẽdere: 6. hinc ſubtractis, aſcendit, 29. II gradus, qui ſimiliter eſt quintus à, 24. conſtellationis Geminorum, vbi nunc æſtiuale ſolſtitium ſecundum præſuppoſita fieri cognoſcitur. ita 6. gradus ſubtrahentes, per totam vitam propter tarditatem motus proximi veritati erimus, quamuis ipſe non dubito, nonnihil priſcos etiam propter inæqualitates ſyderum addidiſſe, ſubtraxiſſé ue. Cõſtat enim 12. ſignorum conſtellationes non eſſe ad vnguẽ æqualis longitudinis: ſed alias 30. gradibus paulò maiores, alias paulò minores. Id ſi quis dignum cura putabit, tum obſeruationum apparentium, tum authoritate eorũ, qui hac de re ſcripſerunt, diligẽter ſcrutetur. Hæc igitur vna & maxima peruerſè iudicãdi cauſa eſt. Altera verò, nec ipſa contemnenda, ex neglecta ſtellarum Planetarumq́ue latitudine conſurgit: nam latitudo hæc, ſicut quando in meridiano, vel propè Planetæ reperiuntur, nullam facit varietatem: quod Ptolemæus innuere videtur: ſic quum iuxta finalem circulum, id eſt, Græcè orizontem reperiuntur,

tantam differentiam conflat, vt ab horoſcopo, id eſt, à prima domo, ad duodecimam, & è contrà in ſeptimam, & contra propter latitudinem poßint trāsferri Planetę. Borealiores enim ſtellæ citiùs nobis oriuntur & tardiùs occidunt. Auſtraliores contrà tardiùs oriuntur, & citiùs occidunt. Ita propter latitudinē fit, vt Planeta, quamuis Soli coniungatur: tamen ſi ſit borealior, ante Solem oriatur, & poſt Solem occidat: ſi auſtralior, è contrà poſteà oriatur, & anteà occidat. Hæc differentia maxima, vt diximus, fit in horizonte, nulla in meridiano. In intermedijs verò locis maior minórue, prout ab horizonte ſtella recedit, & ad meridianum accedit: aut contrà recedit à meridiano, & ad horizontem accedit. Id tamen incrementum decrementúmque differentiæ huius non fit proportionaliter. Nam ſi æquales arcus, vt puta 20. graduum, alterum ab horizonte, alterum à meridiano accipies: multò maius erit incrementum decremētumq; arcus, quo ſtella ad horizōtem accedit, aut recedit, quàm quo ad meridianum. Quòd autem auſtraliores ſtellę poſteriùs oriuntur, & prius occidunt, borealiores contrà: tum Ptolem. in calce totius Compoſitionis demonſtrat, tum ſenſus ipſe, vt latiùs nobis ſuper eum locum dictum eſt, apertißime oſtendit. Venus quidem ibi demonſtratur, quando paulò magis, quàm ſex gradibus Sole borealior eſt, 24. ſolummo-

do

do vnius gradus ſexageſimis,à Sole ſecundum longitudinem, remoto ortu matutino, apparere. Ita fit vt propter latitudinem borealem ſex graduum, 40. penè vnius horæ ſexageſimis,vt ex apparitionum tabulis facile intelligitur,ante Solem oriatur: quamuis in eodem cum ipſo ſecundum longitudinem gradu ſit. Quas ob res, Sole oriente,non erit ipſa in gradu aſcẽdente tunc collocanda:ſed in domo duodecima, quæ res quantam efficientis cauſæ faciat differentiam, quis non viderit?Senſu ipſo videmus,quid Luna terras irradians,faciat,quæ non irradians, quando ſub terra eſt, facere non poteſt. Hæc ſi oppoſita Soli eſt, ſiquidem borealiſsima eſt, duobus fere tertijs horæ vnius (quinque nanque graduum maxima eius latitudo eſt) ante occaſum Solis orietur: & ſimiliter poſt Solis ortum occidet. Sin verò auſtraliſsima, è contrà, vt diximus. Quis ergò adeò erit imprudens, ſimul atque impudens, vt audeat dicere, idem ſemper cæteris, vt dicitur, paribus Lunam efficere,ſiue ſuper terram,ſiue ſub terra ſit? Nihil enim aliud hoc eſt, quàm nullam differentiam facere, vtrum in prima domo,an in duodecima Luna ſit? Niſi fortè aliquis cõtẽdat,quãuis in duodecima nobis borealiſsima ſit, auſtralibus tamẽ habitationb^9,& ſub ęquinoctiali in prima eſſe. Quòd ſi quis putabit in iudicijs ſequendũ

non erunt per ſingula climata computationes errati-carum ſtellarum facienda:ſed vna ſola, & ſimplex ſub æquinoctiali facta computatio, in omnibus decli nationibus iudicãdi rectè poteſtatem dabit:quod pe-nitùs abſurdum eſt. Adde, quòd ſi hæc differẽtia la titudinis in Planetis collocandis repudiatur, non erit ratio, cur ex differentia latitudinis atque declinatio-nis locorum varietas aſcedẽtium graduum fiat. Stul-tum enim omnino erit, aſcendentem putare gradum præ diuerſitate latitudinis mutari, & orientes ſtellas credere non mutari. Sed ambiget forſan aliquis, ſi con iunctio duarum ſtellarum in gradu aſcendente (ver-bi gratia) ſecundum longitudinem inuenitur, & di-uerſitas latitudinis faciat, vt altera in duodecima, al tera in aſcendente platicè collocanda eſſe videatur, quid Aſtrologus debet in iudicando ſequi? non du-bito, quin coniunctionis gradum, quantum ad effe-ctus, qui vim coniunctionis ſequũtur. Latitudo enim maximè diuerſa minuit coniunctionis effectus, non variat. Quod autem nos dicimus, varietate latitu-dinis variari, non vim coniunctionis, ſed domorum conſequitur. Quare, ſi ex varietate locorum figuræ a-liquid aut minuitur, aut augetur, aut mutatur, totum id effectibus coniunctionis prudenter accommodan dum eſſe putamus: ita vt nec potentioris dignitas ne-

gligatur

gligatur, nec commoda miſcendi ratio quaſi vana prætereatur.

DIALOGVS IOVIANI PONTANI.

Franciſcus Pudericus, Pardus.

QVid ni mihi cum Aſtrologis bellum ſit Parde? cùm Iouianum hunc videam, qui tam multa ſcripſit de ſyderibus, ſæpenumero illis iraſci, nec omnino ſatis bene de illorum dictis ſentire arque enunciatis? cùm tamen diſciplinæ ſit eius ipſe mirificè ſtudioſus. Quanquam, vt mihi ſemper viſus eſt, non vt Ioannes Picus in diſciplinam ipſam armis equisque, quod dicitur, irrumpit: cùm illam tueatur, vt cognitu maximè dignam, ac penè diuinam: ſed Aſtrologos quoſdam, vt parùm cautos, minimeque prudẽtes inſectatur ac ridet. Pard. Non temerè hoc quidem Puderice. Quid enim magis ſiue abſurdum, ſiue temerarium, quàm quod coniecturis præcipue conſtet, id neceſſarium eſſe velle? Quum enim cœli ſyderumque agitationes inferiora hæc (quod liquidò apparet) citatu moderentur ſuo: nequaquam tamen quæ ab illis

innuũtur, iiſdem numeris, eadem quoq;, qua portendduntur via, vbiq; eueniunt, quòd res ipſę inferiores, ſuperioribus illis cauſis, aut non omni è parte adſentiantur, aut repugnent. Puder. Sunt igitur cauſæ illæ agentes ac primæ: hæ verò patientes ac ſecundæ. Par. Nimirum ſunt: nam nec calor ipſe Solis vbique eſt æqualis, nec terrarũ ſitus idẽ, ac par omnium. Quodque ad cõmunium res ſpectat, voluntates ipſæ noſtræ dum imperare velimus ſenſibus, liberę quidem ſunt, ſyderalibusque agitationibus aliquantò validiores. Quod quonam modo fiat, id ſi aperuerim, non indignum conuentu iſto videatur. Quatuor hæc corpora, quæque alio nomine ſunt elementa, materiamque generationi ſuggerunt, vel ipſa eadem potiùs ſunt materia, quatuor quidem humores ſubminiſtrant: è quibus hæc conſtant omnia. Hi pro motu quidem Solis Lunæque, ac vtriuſque habitu, ne de aliis nũc loquamur ſtellis, in aſſiduo vbiq; ſunt aut incremento, aut imminutione. Qua è re generatio cietur atq; corruptio: exindeque in eodem nunquam perſiſtunt ſtatu: quando & Solis & Lunæ mutationes ipſi quoque imitentur: ac Luna ipſa continenter penè fluctuet: Sol verò erraticis cũ ſtellis nunc ſit ipſe propior, nunc contrà remotior ab regionibus, quas incolimus. quibus è rebus & incremẽta ſequũtur humorũ qualitatũq;, et itẽ immi- Humores.

nutio-

nutiones. Has ad res permultũ etiã regionum conferunt tũ ſitus, tũ habitus: cũ Apulia, Libya, Aegyptus aptior ſit calori ſiccitatique augendæ, quàm aut Germania, aut Gallia: hæ verò, quàm illę frigori atq; humectationi. Ad hæc terrarum aliæ non multam quidem hominum exigant aut operam, aut induſtriã in re frumentaria procuranda. Aliæ cõtrà ſuapte natura parùm ſint feraces. Quid, quòd habitus ipſe locorum alibi obtuſiora gignit ingenia, alibi magis acuta? eadéq; verſutiora? Quo fit, vt tam multę quoq; rerum earundem ſint varietates: quod in ſaporibus potiſsimũ ac ſuccis oſtẽditur, itemq; in animalibus, ſiue feris, ſiue altilibus: ac tum in celeritate eorum, tum etiam in ſtatura & robore, vt humores hi ipſi non ſolum agitationes ſequãtur ſtellarum ac cœli: verùm etiam agrorum naturas, ac regionũ tum ſitum, tũ habitum. Quod cùm ita ſit, ne ſtellarum quidẽ effectiones vbique aut eædẽ, aut pares eſſe poſſunt. Quæ qui Aſtrologus probe conſiderauerit, vix ille longius aberrauerit à prognoſticorũ cœleſtiũ ſignificationibus vere pronunciandis: quouſq; tamẽ cõiectura ſeſe ipſa tuto cõferre poterit. Hæc igitur ipſa, quũ tãtopere inter ſe diſſentiãt ac tã ſint, q̃ profectò ſunt, cognitu difficilia: nata eſt hîc obſeruatio, cuiꝰ ꝓpriũ eſt intueri, quæ appareãt ſigna, eáq; aĩaduerſa, multũq; retenta in mẽte, Altilia

quid tandem adferant, expectare: indeque à re ipſa prognoſtica dicta ſunt. Non tamen vt ſemper quæ promittere videantur, præſtent: ſed quòd plerunque tantùm, cùm et Medici & nautæ, ipſi quoque agricolæ in curationibus ægritudinibusq́; : item in pluuijs aut ſerenitatibus, frugumq́ue prouentu, aut huberiore aut modico, non raro ſe à ſignis obſeruationeq́ue deceptos querantur. Minus vt mirũ videri debeat, Aſtrologi quoque ſi fallantur, cùm ipſæ aliquando cauſæ inuicem ſe oppugnẽt, actionesq́; ac paßiones inter ſeſe, vt dictum eſt, non vno modo diſſentiant. Tertio antè anno ager Campanus laborauit plus ſolito æſtiuis pluuijs: eodem tamen tempore in agro Brutio ac Cotronienſi de nimia ſiccitate atque æſtu vineæ exaruere. Hinc igitur vanæ Mathematicorum prædictiones, quòd ad ea, quæ portendi videntur à ſtellis, nõ omnes conueniant ſimul cauſæ, permultaq́; eos lateant, quemadmodum & medicos. Et hi quidem fruſtrà haberi ſolent, nõ ſolùm propter naturam morbi, humorumq́ue parùm cognitam, verùm etiam ægrotantium & regionis, aërisq́ue ipſius ob alias cauſas atque alias: ac tum vẽtorum, tum exhalationum. Illi verò propter incognitas ſtellarum ipſarum miſturas, aut quod in id tempus incidant ſignificationes aliquarum, ſiue copulationum, ſiue eclipſium, aut cometarum

tarum, multis antè annis eas portendentium, quæ parùm quidem obſeruatæ fuerint. Interdum quòd regio ipſa pernicioſis à vẽtis aut vexetur, aut à ſalubribus defendatur, plusq́; venti ad prohibendum valeant, q̃ ad nocendum hoſtilis ſtellarum irradiatio. An non Hetruriæ maritima pleraque peſtilẽs eſt ora, propter paludes halitusq́ue malignos ab ijs afflatos, aurasq́; illos agitantes? cùm collinæ eius regiones ſint quàm ſaluberrimæ? Itaque & in locis illis paluſtribus ſalutiferæ ſtellarum configurationes parùm prodeſſe per æſtatem poterunt, & collinæ ſalubritati non adeò malignæ nocebunt ac peſtilentes. Patrij quoq; mores, cõſuetudinesq́ue, municipales artes, atque inſtituta tum publica, tũ domeſtica, multùm in vtrãque partem conferunt ſyderalibus configurationibus. Quid, quod rerum certa cognitio, eáque quæ ſcientia dicitur, generalibus verſatur in perſcrutationibus? Quis igitur humorum, è quibus conſtamus, ſingulares adſequi poßit, ſiue commiſtiones, ſiue temperaturas? Quis rurſus ſyderum particulares vires, quæ tum abſtruſißimæ ſunt, tum penè etiam infinitæ? Quis item aduerſantium inter ſe cauſarum digladiationes particulatim cognitas & obſeruatas habeat, & quantum, & quouſque? Itaque illi ipſi, qui ad particulares dilabũtur prædictiones, ab ipſo etiam Ptolemæo habentur

deriſui, cùm neceſſe ſit eorum coniecturas obſeruationesq́; hac in parte vacillare: ipſosq́; non ſolùm deerrare è via, verùm turpiſſime dilabi, déq; veſtigio ruere. Vides igitur Puderice, tã multi vnde Mathematicorum proficiſcantur errores? coniecturæq́; tam fallaces, vt iure quidem iraſci illis & poſsis, & debeas? in peſtilentijs prędicendis, itémq; in ſterilitatibus, tẽpeſtatibus, abluuionibus, atq; euẽtis alijs. Veniamus nunc ad hominum voluntates, quibus ſi ſeſe ipſæ ſenſibus dominãdas permiſerint, nihil eſt fluxius, imbellius, addã etiã infractius, domabiliúſque. Contrà, nihil quod ſit illis generoſius, robuſtius, imperioſiúſque, vbi ſenſus ipſos, eorúmq; illectamẽta nihili fecerimꝰ miſerimúsq; ſub iugum. Vendidit M. Cato confectum iam ſenio equum, qui cum ipſe, ſiue conſul, ſiue prætor militauerat. Marcus, inquam, Cato optimus ſui temporis orator, ſenator, imperator, ſic enim eſt habitus. Cur vendidit? quia voluit: quia plus apud eum attenuatiſſima illa valuit parſimoniæ cura, quàm ratio, & ſenatore, & oratore, & imperatore tam valde etiam ſpectato digna. Quódque vſurpare eſſet ſolitus, bonum patrem familiàs vendacem eſſe oportere magis, quàm emacem, voluit etiam in re ſua præceptum id pertinaciſſimè tenere. At coactus eſt ad hoc ipſum ab natalitia cœli ſtellarúmque configura-

tione

ratione. O cælum auariſſimũ, ò ſtellas tam attenuatè ac ſordenter parcas: quę in hoc tam attentæ eſſent, tantopere peruicaces. Potuit procul dubio cæli ſtellarúmque configuratio Catonem facere ad parſimoniam propenſiorem, propter humorum, è quibus conſtaret, cõpactionem: non tamen, vt cũ ſumma et ſenatorum, & ciuium Romanorum, ſiue accuſatione, ſiue irriſione, militarẽ vel conſularem potiùs equum, viliſſimo etiam precio captus venderet: ac ſi equus ille naſcente Catone, ſollicitas ſtellas ſua etiam de venditione fecerit. Ptolemæus Aegypti rex ſororem ſuam duxit vxorem, impulſus videlicet expugnatusq́; natalis cæli ac ſtellarum themate. O prophanum cælum cum themate etiam tam impuro & coinquinato: in quo tam immanis repoſita eſſet libido: quis vel ſummè etiam improbus ac peruicax adſeuerare hoc audeat? Etenim configurationes illæ intemperantiam tantùm portendunt humorũ, ac cõcretionis corporeæ, atque in re quidẽ Venerea. Detur etiam et in ſororea coniunctione. An nõ feliciſſimus ipſe rex ac potẽtiſſimus, poterat ꝙ quidẽ noluit, ſororẽ ſuã aliĳ locare in matrimonio, ipſe aliã ſibi ducere? At Medici vel modicis adhibitis medicamẽtis, humorẽ, q nimius ſit tẽperãt, coguntq́; ſub regulã: qui minimus atq; attenuatus,

thema.

tus,eum & exuſcitant & attollunt. Tu verò,rex eximie,minimè potuiſti nefariam iſtam libidinem cõtinere: quod videlicet noluiſti. Patrauit igitur ſcelus hoc,quia voluit:nam ſi noluiſſet,qua diximus via, euitare illud omnino poterat. Quod vt patraret,credibile eſt, multas variasque in hac re cogitationes conſumpſiſſe,ſed paſſus eſt tandem à libidine ſeſe vinci.

porſe.

At apud Perſas eiuſmodi matrimonia erant & vſitata,& conceſſa:ſecutusque eſt finitimæ gentis exẽpla. Nam qua promptitudine ſecutus ipſe Perſas eſt, Cur non Macedones ſecutus eſt ſuos? laudatiſſimosque Macedonum reges? Nequaquam autem ſecutus eſt,quia noluit,quia imperari maluit ſibi à libidine, quàm ipſe libidini imperare. I nunc, & cœlum incuſa,& ſtellas,& nefarias ſtellarum configurationes.

magiſtri epiſtolar.

Tẽpeſtate hac noſtra,qui apud reges regulóſque magiſtri fuere epiſtolarum, vtque hodie dicuntur,ſecretarij,ſummum in modũ locupletati ſunt omnes, præter Iouianum hunc,qui adeſt: quam ad rem ab amicis familiaribusque aſſiduè cohortatus cùm eſſet, nũquam à propoſito dimoueri potuit: illud in ore ſemper habens,Egere nolo:opulentus eſſe recuſo. qua ratione non modò cupiditati imperauit, pecuniarumque appetitioni:verùm ipſis etiam regibus in Repub.moderanda.quam animi firmitatem his ipſis etiam diebus

bus oſtendit. Quum enim capto regno Neopolitano, Ludouici Galliarum regis præfectus magiſtratum ei offerret quò è reditu eius ſenectutem opulentiorem duceret: at, inquit, non opulentiorem eam feceris, verùm occupatiorem: quando dijs iuuantibus nullius honeſtę rei indigeo. Volũtas certè hæc fuit ratione temperata: eaq́; cupiditatum victrix, ac ſenſuum titillantium. Nero Auguſtus ſingulari fuit crudelitate nobilitatus: quis ſanæ tamen mentis inficietur, in procreando Nerone ſeminis humorumq́ue temperaturã, è qua foetus ipſe & concretus eſt, apprimè malignam fuiſſe? ſtellasq́; ipſas eam ad rem adiumenti plurimum contuliſſe: vt ſuapte natura Nero procliuis eſſet atq; incitus ad ſæuitiam. Fuere igitur huius rei cauſæ tum natura ipſa, è qua Nero conſtitit, quòd male eſſet fermentata, tum ſtellarum malus habitus, peruerſaq́ue configuratio, quæ aut humorem ſecuta eſt, malignum illum quidem atque peruerſe affectum, aut eũ malignitate ac deprauatione adfecit ſua. Eſto, detur hoc quidem. At inuenire noua ſuppliciorum genera, inuſitatáque excogitare tormenta, & cum artifice conuenire, qua via nauicula maternum ad naufragium opportune ſtrueretur: Neronis hoc fuit, ſanguinariæq́ue eius voluntatis, non ſtellarum ac cœli. Fuit autẽ Neronis, quia voluit. Voluit autẽ, quòd ab ambitione ra-

piebatur,qua expugnatus, cõculcauit ipſe rationem. Sed deſinam pluribus iam exemplis vti, maximorũ etiam virorũ,quorum volũtates victæ cupiditatibus, aut ſenſuum captæ illecebris,iere præcipites. Quocirca his in hũc modũ explicatis,quæramus eadem hęc aliquantò etiam exploratius.Principio,laus omnis vituperatioq; volũtarijs verſatur in actionibus,exiſtitque ab illis.Quum enim natura duce moueamur ad ea cupienda,quæ boni alicuius ſpeciem præ ſe ferant. eáque à ſenſibus repræſententur, de quorũ titillatione animus ſeſe excitat:non priùs tamẽ ad ea peragẽda, quibus adſecuturum ſeſe illa cõfidat,animus ipſe expergiſcitur,quàm voluntas, quo ſuſcitetur: quę initio quidem vt libera,ac ſui iuris latiùs euagatur:pòſt verò adhibita ſecum in conſilium ratione, ac frenum ſibi ipſa imponens,eo accepto, ſeſe ipſam moderatur, redigitque intra præſcriptum: mox deliberando eligit,quæ pro facultate ac viribus ſuis eligenda videãtur:quin,ratione duce, illa ipſa perſcrutatur diligentiùs,perpẽditque maiore cum penſitatione, quę à ſenſibus ſunt oblata,an talia ſint,qualem eorũ ſpecies ſeſe offert:ſint,nec ne ipſa vtilia & iucũda,an rurſum inutilia & moleſta.Pòſt verò his perpẽſis, & cognitis, euagationeq; illa tam libera ſub frenum coërcita, iter ſtatim ingreditur,quò quæ eligẽda eſſe duxit,peruenire

Laus et vituperatio è voluntarijs

uenire ad ea poſsit. Iuris itaque atque arbitrij eius fuit nec ne vellet ſiue eligere ac perſequi, ſeu nihil omnino curare. Eſt igitur ſuapte natura, ſtatimque ex quo ſuſcitata eſt, libera. quæ rationem ſi ſequatur, libertatē vbique ſuā & tuebitur, & retinebit: ſin relicta ratione à ſenſibus delinita illis obſequatur, nimirū amiſſa libertate, captiua ducetur, et quę imperare ipſa ſibi noluit: imperio ſeruiet alieno. Eſt igitur ſui iuris ac libera quoties ſeſe à ſenſuum malarumque cupiditatum vi ac captiuitate tuebitur. Tunc verò facile tuebitur, quum excitata inter eam, ſenſusque ipſos controuerſia, boná ne ſint, an mala, quæ à ſenſibus offeruntur, rationem ſequetur, illámque ſibi in auxilium vocabit: cuius etiā cōſilio vtetur ac ductu. An non tibi voluntas ipſa videatur libera, quę cū ſenſibus in certamen deſcendat? quéque victrix omnino euaſura ſit: præterquā ſi illorū inſidioſis blanditijs capi ſe patiatur. Demum, quia ad actiones tunc accingimur, cùm volūtas ipſa & voluerit, & elegerit, & decreuerit ſuſcipiēdum aliquod, ſiue inceptū, ſiue negotium, meritò actiones ipſæ ad voluntatem referūtur: quæ ſi cū ratione progredietur, nimirū ipſæ laudabūtur: è cōtra, vituperabuntur, vbi & in eligēdo, & in progrediēdo de rationis deerrās via ſenſuſque delitijs emollita, cupiditatem ſequetur ducem, illiúsque inhærebit veſti-

Ratio.

gijs,parueritque imperio.Nō ſolū autē res ipſę actionéſque voluntatē liberā eſſe teſtātur: verū etiā nomen ipſum deliberādi:quòd videlicet liberū eius ſit in decernendo iudiciū,velitne ſuſcipere & proſequi, an cōtrà,deſiſtere,ac ſenſuū ipſorū monita labi ſinere. Legū quoque cōſtitutores, ac moderatores populorum id ipſum teſtātur,cùm impunita dimittāt crimina, quæ furentes admittunt,atque inſania perciti:quòd volūtaria ea minimè ſint: nec furentes ipſi liberi aut ſint, aut haberi debeant.Poſtremò autem cōſiderandū videtur, cùm ſenſus corporei ipſi ſint.ſingulique corporeis vtantur inſtrumentis,vt auribus ad audiendū,vt oculis ad videndū,naribus item ad inodorandū, palato linguáque ad deguſtādum,ac ſiue manibus,ſiue alia parte corporis ad tangendū, voluntatem tamen ipſam nulla parte corporis vti,nulláque re corporea, quin aut deliberat, aut eligit, decernítque: quippe cùm vis ea poteſtásque tantùm ſit animi, atque ex omnibus animalibus,hominis vnius:quo fit, cæterarū quidem ſit,ſiue impetus ſiue inſtinctus tantummodo hominis verò voluntas propria ac peculiaris. Igitur ſi ſtellarum effectiones verſantur inferioribus in corporibus,rebusque illis tantùm quæ ex elementis cōſtāt: ipſáque elementa campus quaſi quidam ſit, in quo ſtellæ vires exercent ſuas:quanam via volūtates ho-

minum

minum ſubiectæ illarum ſint agitationibus? quarum iuriſdictio tantùm ſit in elementis, rebusque elementaribus, animus verò & incorporeus ipſe ſit, & ab omni prorſus elementari qualitate ac conditione vacuus: cuius voluntas ipſa vis potiſſima quidem ſit, quę actiones, ad quas homo natus eſt, vel commendatione honeſtet, vel opprobrio damnet, ac contemptu. Iure igitur Pudérice, Mathematicis illis ſuccenſes, qui tam ſint futuras ad prædicendas res proni, hominúmque mores ac fortunas ab ortu ſtatim ipſo pronunciandas, ac ſi nulla in eis ſit libertas, nulláque deliberandi, aut eligendi, ſiue ratio, ſiue authoritas: quę quidem tanta eſt, vt homo ſui iuris ſit in ijs adminiſtrãdis omnibus, quibus animus imperare habeat, nec corporis ei ſit opus miniſterio ac præſidijs. Poſſunt cœleſtes tamen cõfigurationes impedimẽto illis tunc eſſe, ac ſeſe animo ipſi opponere, cùm corporeis atque externis indigeat auxilijs ac fauoribus. Vbi verò actiones ſolius tantùm fuerint animi, fruſtrà tunc de ſtellarum actionibus diſputatur, ac viribus: cum, vt dixi, animus ipſe liber ſit, ac ſuopte arbitratu eligat decernátque. Hæc habui tecum, tuámque in defenſionem, quę, Franciſce, dicerem, longiùs fortaſſe, quàm portio dicendi ferret mea: breuiùs certe, quàm res ipſa exigit. Quam ob rem finem his faciam, ſi priùs tamen hoc ſubdiderim

Hominum

Hominum illorum numerum oppidò quàm exiguũ eſſe, animum qui colãt, animique arbitratu vtantur atque imperio: cùm multitudo ferè vniuerſa corpori ſit omnino dedita, corporeiſque illecebris, vt fortaſſe mathematicis ipſis permittendum ſit, laxiſſimis etiã habenis currere ad apoteleſmata pronuncianda.

Apoteleſmata.

FINIS.

Μιχαὴλ ὁ καρολοπολίτης τῷ ἀστροφίλῳ.

ὅστις ὁρᾷς φιλικῶς τοῖς ὀφθαλμοῖσιν ὄλυμπον,
 τόν γ' ἄστρεσσι πόλον ποίκιλον αἰθερίοις·
αὐτίκα τὴν γνώμην ἕξεις φρονίμῳ ἐνὶ θυμῷ
 πάντοθι φαινέσθαι μήτεα δῖα θεοῦ.
πολλὰ μὲν αὐτὰ φέρουσι, παραγγέλλουσί τε πολλά,
 πολλ' ἐπὶ μελλόντων αὐτὰ λέγουσι καλῶς.
οὔτ' ἀλόγως φήσω ἄστροις δυνάμιν τινα θεῖαν
 εἶναι, ὅτ' ἐκ τούτων θεῖα νοοῦσι σοφοί.
μᾶλλον ἄρ' οὖν μάκαρες μεγαλεῖοί τ' εἰσὶν ἅπαντες,
 οἳ θεραπεύουσιν θαύματα λαμπρὰ πόλου.

IDEM.

Lumina ad æthereos ſi quando dirigis orbeis,
 Qui rutilo varij ſideris igne micant:
Miratus dices animi quòd in æthere ſummo

Pars

Pars quota conſilÿ ſit tibi viſa Dei.
Plurima nanq; monēt, nec habent ea corpora vanū,
Quæ de venturis multa monere ſolent.
Nec dubium eſt illis quin ſit Dÿs proxima virtus:
Inde reor vates fata futura canunt.
Feliceis igitur nimium nimiumq́; beati,
Queîs ſtudium eſt rerum diſcere fata polo.

Bernhardus Bertrandus Regienſis
Lectori.

Quæ de iudicÿs aſtrorum mente ſiniſtra
Dicuntur multis, hic agitata vides.
Exhibet hunc nobis librum cum laude peritus
Geruaſius doctè tradere multa parans.
Vindicat ἀςρολόγων falſa ratione notatum,
Taxatum & miſeris nobile dogma modis.
Iam velut in portu ſuffultus munere tanto
Aſtrorum cauſas diſcere quiſque poteſt.

ERRATA.

Pagina 2.in Epigram.include verſum 8.parentheſi.pag.4.linea 21.lege incumbunt.5.1.reuocatam.16.21.tamen comotionem.20.18.ſi non vniuerſalis.22.1.& conſequentiæ,artiū principia,vniuerſalis deniq; ſeu &c 24.17.At quòd.25.6.ſubiectum habet materiā.28.13.Non ſinit enim ſe.35.16.conſpectus.37.6.monſtratis.39.22.ſpecies diuerſæ,huc.41.12.ponit rationes.43.11.Lecomantiæ,aliæ item,ead.13.ſuperſtitioſæ.88,vlt.omnes. Finis.

